

Nota van Inspraak en Wijziging

Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021

Datum

13 oktober 2015

Hoofdstuk 1 Inleiding

In deze Nota van Inspraak en Wijziging worden de zienswijzen behandeld die zijn ingediend op het Ontwerp-Regionaal Milieu en Waterplan (PMWP) en de ontwerp-KRW-factsheets.

Het ontwerp-PMWP heeft gedurende 6 weken ter inzage gelegen, van 10 juni tot en met 21 juli 2015. Tijdens deze periode zijn in totaal 29 inspraakreacties ingediend. De ontwerp-KRW-factsheets hebben conform de daarvoor voorgeschreven periode van 6 maanden ter inzage gelegen, van 22 december 2014 tot en met 21 juni 2015. Hierop zijn 2 inspraakreacties ingediend.

Reacties zijn gekomen vanuit de waterschappen, ZLTO, BMF en natuurterreinbeherende organisaties, VIW, Brabant Water, enkele gemeenten, Brabant advies, enkele particulieren en een enkel bedrijf. Een overzicht van alle insprekers is opgenomen in bijlage 1.

De reacties zijn overwegend positief-kritisch van aard en hebben in een aantal gevallen geleid tot tekstuele verbeteringen van het plan. De provincie geeft in deze Nota van Inspraak en Wijziging aan hoe de gemaakte opmerkingen en suggesties zijn verwerkt in het definitieve Regionaal Milieu en Waterplan 2016-2021.

Hoofdstuk 2 van dit document betreft de Nota van Inspraak. In tabelvorm is hier aangegeven van wie de inspraakreactie afkomstig is, een samenvatting van de inhoud van de inspraakreactie, de provinciale reactie hierop en of de inspraakreactie heeft geleid tot een aanpassing van de plantekst. Als dit het geval is, is dat aangegeven in de kolom 'consequenties plantekst'

Hoofdstuk 3 van dit document betreft de Nota van Wijziging. Dit is een opsomming van alle wijzigingen in de plantekst als gevolg van de inspraakreacties. Ook zijn er enkele ambtshalve wijzigingen opgenomen. Dit betreft voornamelijk taalkundige verbeteringen en technisch-inhoudelijke correcties. Alleen de belangrijkste ambtshalve tekstuele aanpassingen zijn genoemd.

Bovendien is voor het PMWP is een plan-MER opgesteld, waarover de Commissie voor de Milieueffectrapportage heeft geadviseerd. Hoofdstuk 3 bevat ook een samenvatting van dit advies en de aanbevelingen, alsmede de consequenties voor de plantekst.

Hoofdstuk 2 tabel inspraak

Nr. brief	Indiener	Subnummer	Samenvatting	Reactie provincie	Consequenties plantekst
1	Brabant Water	1A	In de fact sheets heeft de provincie geen maatregelen opgenomen voor de periode 2016-2021. Zo zijn bijvoorbeeld alle maatregelen uit de gebiedsdossiers in Brabant niet opgenomen. Verzocht wordt deze over te nemen in de fact sheets.	Door een administratieve fout waren de KRW-maatregelen van de provincie Noord-Brabant niet opgenomen in de KRW-factsheets. Deze fout is inmiddels hersteld.	
1	Brabant Water	1B	Verzocht wordt gebiedsdossiers op te stellen voor de winningen in het grondwaterlichaam Maas slenk diep.	Voor de niet kwetsbare diepe winningen zal nog in 2015 een gezamenlijk gebiedsdossier worden opgesteld. Het opstellen van gebiedsdossiers maakt onderdeel uit van de voor de KRW verplichte karakterisering van waterlichamen en is daarom niet als aparte maatregel opgenomen.	
1	Brabant Water	1C	Uit onderzoek van het RIVM blijkt dat er een scenario denkbaar is waarbij het drinkwatergebruik fors stijgt. In het stroomgebiedbeheerplan (SGBP) zou rekening gehouden moeten worden met dit scenario.	De RIVM scenario's hebben als einddatum 2040, dit ligt sowieso ver voorbij de einddatum van het SGBP (2027). Uit het RIVM-onderzoek blijkt dat bij het doorzetten van de huidige trends er in 2040 nog voldoende water beschikbaar is. In het onderzoek is aangegeven dat de kans op de scenario's en welke concrete gevolgen ze hebben, niet zijn meegenomen. Dit moet eerst nader uitgewerkt worden voordat dergelijke	

				maximum scenario's worden meegenomen in een SGBP.	
1	Brabant Water	1D	Gebiedsdossiers vormen een belangrijk instrument voor het verbeteren van de waterkwaliteit bij drinkwaterwinningen. In het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan (SGBP) is de stand van zaken m.b.t. de uitvoering van de maatregelen (periode 2009 - 2015) niet beschreven.	In de eerste planperiode is het opstellen van gebiedsdossiers niet opgenomen als KRW-maatregel. Daarom wordt er ook niet over de voortgang gerapporteerd. Voor de nieuwe planperiode zijn de maatregelen die voortkomen uit de gebiedsdossiers opgenomen in het SGBP, maar dan wel samengevat voor de hele provincie.	
2	Maatschap Van Gerven en van Diepenbeek	2A	De stikstof en fosfornormen voor beken zijn verzaamd. Deze aanpassing is onwettig omdat er geen inspraakprocedure is gevolgd en voor een Goed Ecologisch Potentieel is verzwaaring niet nodig.	Aanpassing van de fosfaat- en stikstofnormen is onderdeel van het nationale wetgevingsproces vaststellen Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (BKMW 2015) met onderliggende ministeriële regeling en documenten, dat gelijktijdig met de vaststellingsprocedure van het SGBP loopt.	
1	Arsani Consultancy	1A	Mijn bedrijf biedt verschillende technieken op het gebied van duurzame innovatie aan.	Wij danken u voor het toezenden van de informatie. Om de transitie naar groene groei te maken, zijn technieken voor duurzame innovatie essentieel.	
2	Gemeente Goirle	2A	Het gedeelte Nieuwe Leij/Roovertsche Leij dat is aangemerkt als waternatuur zou gezien de omgevingsfactoren wellicht beter kunnen worden aangemerkt met de functie verweven.	De functie waternatuur houdt verband met de nauwe relatie die de waterloop heeft met de natte natuurparels waar de waterlopen doorheen gaan. Het deel dat is aangemerkt als verweven ligt meer buiten de natte natuurparels, tegen het	

				<p>stedelijk gebied aan. Daar is minder ruimte voor watersysteemherstel en daarom is in het verleden gekozen voor de functie verweven. In aanloop naar de Omgevingsvisie zullen we de functies van het PMWP in hun relatie tot de KRW-doelstellingen, en het daarbij noodzakelijke (ruimtelijke) beschermingsregime, in overleg met alle betrokken partijen grondig tegen het licht houden. Zie ook onze reactie bij de betreffende inspraakreacties van de waterschappen (10F, 19H, 21E)</p>	
3	Van Puijenbroek	3A	<p>Donkerte en stilte wordt onvoldoende beschermd door toestaan van bouwen en jacht en stiltegebieden. Verzocht wordt stilte en donkerte wezenlijk te beschermen en te waarborgen.</p>	<p>Stilte Een actualisatie van het "Beleid stiltegebieden" is mede naar aanleiding van (maatschappelijke) ontwikkelingen wenselijk. Gebleken is dat aan de hand van de huidige teksten ongewenste nieuwe ontwikkelingen en/of handelingen niet kunnen worden tegengegaan. Gestreefd wordt naar een handhaafbaar beleid waarbij het belang van rust/stilte voor mens en dier voorop staat. Dit maakt onderdeel uit van het provinciale onderzoek dat als actie is opgenomen in paragraaf 3.4 van het PMWP.</p> <p>Donkerte Doelstelling voor donkerte is om voor de lange termijn de situatie in tenminste de Natura-2000 gebieden te behouden. Hierbij wordt</p>	

				<p>uitgegaan van de situatie in 2015, vastgelegd in donkerteKaarten voor de Natura-2000 gebieden. Monitoren van deze situatie kan er toe leiden extra maatregelen te treffen ter beperking van lichtoverlast.</p>	
3	Van Puijenbroek	3B	<p>Waarom worden met het oog op verdroging van natuurgebieden gemeenten niet verplicht bepaalde beperkingen op te nemen in bestemmingsplannen? Inspreker doet hier een voorstel voor.</p>	<p>Deze beperkingen bestaan al. In de provinciale Verordening ruimte is opgenomen dat gemeenten geen bestemmingen kunnen aanwijzen of regels vaststellen die fysieke ingrepen mogelijk maken met een negatief effect op de waterhuishouding in de zogenoemde 'attentiegebieden ecologische hoofdstructuur' (dit is een zone rondom de natte natuurparels).</p>	
4	Gemeente Zundert	4A	<p>Wij verwijzen naar onze inspraakreacties op het ontwerp-waterbeheerplan van waterschap Brabantse Delta en op de ontwerp-wijziging van de Verordening ruimte 2014, kaartaanpassing 3.</p>	<p>Deze inspraakreactie heeft betrekking op de begrenzing van de reserveringsgebieden waterberging. De begrenzing is het resultaat van een nieuwe toetsing door het waterschap die met nieuwe klimaatinzichten en betere systeemgegevens is uitgevoerd. Dit levert verschillen t.o.v. vorige kaartbeelden op. Voor het overige verwijzen wij naar onze beantwoording i.h.k.v. de ontwerp-wijziging van de Verordening ruimte 2014, kaartaanpassing 3.</p>	
5	Gemeente Bernheze	5A	<p>Wij onderschrijven uw uitgangspunten voor een goede balans tussen efficiënt beschermen en duurzaam benutten van onze fysieke</p>	<p>Wij nemen met genoegen kennis van uw instemming. Wij hopen dan ook ons hier gezamenlijk sterk voor te kunnen maken.</p>	

			leefomgeving en de daaraan gekoppelde opgaven integraal en gebiedsgericht op te lossen.		
5	Gemeente Bernheze	5B	Innovatie kan belemmerd worden door te stringente vergunningverlening en handhaving. In hoeverre bent u bereid innovatieve pilots mogelijk te maken?	Ook wij zijn voorstander van innovatieve experimenten, welke gericht zijn op het bereiken van milieudoelen in brede zin. Deze doelen staan bij ons centraal. Wij zien regelgeving, vergunningverlening, toezicht en handhaving als instrumenten om deze doelen te bereiken. Innovatie is nu reeds mogelijk door projecten onder de Crisis- en Herstelwet te brengen. Onze ervaring is dat het rijk hiervoor veel ruimte geeft. Ook worden de mogelijkheden die de huidige regelgeving biedt voor innovatie niet altijd volledig benut. In de toekomst zal de Omgevingswet meer ruimte bieden voor innovatie. De ruimte voor innovatie moet met name worden gezocht in het creatief toepassen van de huidige regelgeving en in de komende regelgeving. Het instrument handhaving is niet primair het instrument is om innovatie te bevorderen. Slechts in uitzonderlijke restgevallen voorziet ons gedoogbeleid in het gedogen van experimenten in het kader van projecten waarmee beoogd wordt milieudoelen te bereiken.	
5	Gemeente Bernheze	5C	Uw rol en eigen ambitie is niet altijd duidelijk. Als	Meerdere insprekers geven aan verduidelijking te willen	

			<p>voorbeeld de passage 'Onze rol hangt af van het onderwerp en van de hoeveel onzekerheid die er is over doel en route'.</p>	<p>t.a.v. onze provinciale rol en ambitie. Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. De provincie wil de invulling van de Dynamische Uitvoeringsagenda en de keuzes t.a.v. ambitie en rol gezamenlijk met onze partners doen. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk. In ons Bestuursakkoord Beweging in Brabant hebben wij aangegeven dat wij niet met dichtgetimmerde plannen willen werken, maar met een stip aan de horizon, die bij Brabanders energie losmaakt en innovatieve oplossingen uitlokt. De stip moet uitdagen, niet vastleggen. Wettelijke taken worden uiteraard uitgevoerd. Doel en aanpak daarvan zullen zo concreet mogelijk beschreven worden in de dynamische uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de wettelijke taken kan sprake zijn van nadere invulling van de ambitie en de acties samen met partners.</p>	
--	--	--	---	--	--

5	Gemeente Bernheze	5D	Wat is uw ambitie en prioriteit bij gebiedsgerichte samenwerking?	Wij zorgen voor een integraal perspectief, dragen samen met partners zorg voor de uitvoering en maken gebruik van energie bij partijen in de samenleving.	
5	Gemeente Bernheze	5E	U geeft aan gezamenlijk met waterschappen en gemeenten een klimaatagenda op te stellen en deze agenda bij de uitvoeringsplannen centraal te stellen. Kunt u aangeven wat uw concrete ambitie is, wat uw eventuele bovenwettelijke bijdrage in is en binnen welke gremia u denkt dit te realiseren?	De provincie neemt het initiatief om samen met de Brabantse partners (gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties) een gezamenlijke klimaatagenda voor Brabant op te stellen. Naast het formuleren van concrete uitdagingen en acties is het doel van de klimaatagenda het versterken van kennisdeling en samenwerking in de regio. In de klimaatagenda worden ambities en maatregelen gezamenlijk vastgesteld. Op voorhand is dus geen uitspraak te doen over de uiteindelijke reikwijdte en diepgang van deze actie. De samenwerking en kennisdeling zullen plaatsvinden in het Brabantse klimaat netwerk 'Cool Brabant', dat open staat voor alle partijen die actief zijn binnen c.q. belang hebben bij klimaat adaptatie.	
5	Gemeente Bernheze	5F	U geeft aan dat u het programma 'DuurzaamDoor' wenst voort te zetten. Maar u laat dit afhangen van de evaluatie in 2016. Dat	De provincie onderkent het belang van sociale innovatie voor het provinciale beleid en de daarmee samenhangende groeiende belangstelling	

			<p>geeft veel onzekerheid voor mogelijke participanten.</p>	<p>voor vormen van netwerksturing onder beleidsmakers. Dat impliceert een andere, faciliterende overheidsrol zodat wordt aangesloten bij maatschappelijke initiatieven.</p> <p>In ons Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 hechten we veel waarde aan sociale innovatie waarbij de nadere vormgeving van onze rol bij het adequaat ondersteunen van deze maatschappelijke processen de primaire aandacht heeft. De aangekondigde evaluatie moet daarin voorzien en is dus bedoeld om dergelijke maatschappelijke initiatieven beter van dienst te kunnen zijn.</p> <p>Duidelijkheid over de vormgeving van onze rol geeft geen onzekerheid, maar probeert die juist kleiner te maken.</p> <p>Het interbestuurlijke programma DuurzaamDoor 2013-2016 is overigens geen exclusieve provinciale aangelegenheid. Voortzetten daarvan is onderwerp van evaluatie en gesprek op nationaal niveau, waarbij ook een grotere betrokkenheid van gemeenten aan de orde is.</p>	
5	Gemeente Bernheze	5G	<p>Het is niet helder wat er precies van de gemeenten verwacht wordt t.a.v. de basis op orde water.</p>	<p>Wij verwachten van gemeenten inzet in het kader van lopende afspraken en programma's, zoals het Deltaprogramma en de Kaderrichtlijn Water (KRW). De gemeentelijke</p>	

				KRW-maatregelen zijn via de waterschappen afgesproken en opgenomen in de KRW-factsheets. Het nader vastleggen van deze maatregelen gebeurt niet in het PMWP maar is een eigen verantwoording van de gemeenten.	
5	Gemeente Bernheze	5H	U stelt dat u zich blijft inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen. Hoe ondersteunt u gemeenten hierin. Veel gemeenten hebben de aanleg natte EVZ, onder voorwaarde van 100% provinciale subsidie, als KRW-maatregel opgenomen.	In 2016 zal een evaluatie naar het EVZ-beleid van 2011-2015 uitgevoerd worden. Daarin zullen onder andere ook de uitvoering door en ondersteuning aan gemeenten, het subsidiepercentage en de gedeelde verantwoordelijkheden onderzocht worden. Wij zullen ons beleid aanpassen als dat uit de evaluatie noodzakelijk blijkt.	
5	Gemeente Bernheze	5I	U geeft aan om samen te werken met met name de B5 en de M7 gemeenten. Wij willen u er op wijzen dat er binnen Brabant meer gemeenten zijn die goed te bereiken zijn via diverse reeds bestaande overlegstructuren.	In de plantekst is opgenomen "Samen met de Brabantse gemeenten (in ieder geval de B5 en M7-gemeenten) ...". Het noemen van samenwerkingsverbanden B5 en M7 is zeker niet bedoeld om andere (samenwerkingsverbanden van) gemeenten uit te sluiten. Uiteraard zullen ook andere Brabantse gemeenten worden betrokken en uitgenodigd b.v. via het MOLO-overleg.	
5	Gemeente Bernheze	5J	Wij missen een concrete provinciale ambitie en een stimuleringskader voor gemeentelijke activiteiten die overstromingen of ongevallen met	Overstromingen: Dit afwegingskader is niet nodig voor regionale wateren gezien de lage frequentie en de beperkte gevolgen van een overstroming.	Alinea in paragraaf 4.3 als volgt aanpassen: De samenwerking binnen het programma Brabant Veiliger

			<p>gevaarlijke stoffen doen beperken</p>	<p>Ongevallen met gevaarlijke stoffen: De ambitie ten aanzien van ongevallen met gevaarlijke stoffen is opgenomen in de nota 'Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen'. Het stimuleringskader wordt gevormd door de Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018. De middelen voor ondersteuning in de uitvoering van gemeentelijke activiteiten die ongevallen met gevaarlijke stoffen beperken gaan naar de omgevingsdiensten. De omgevingsdiensten stellen hiervoor een uitvoeringsprogramma op dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de gemeenten. De provincie voert de regie over het uitvoeringsprogramma en neemt daarbij het initiatief om de samenwerking met de partners voort te zetten. Binnen deze samenwerking kunnen gemeenten sturing geven aan de invulling van het uitvoeringsprogramma Impuls Omgevingsveiligheid. Omdat de mogelijkheden binnen deze samenwerking onvoldoende bekend zijn en/of benut worden is de tekst in het PMWP hierop als volgt aangepast: Bij het vormgeven van deze hernieuwde samenwerking zal aandacht zijn voor een juiste invulling van rollen, adviestaken en het nemen</p>	<p>was zeer succesvol. Dit programma is sinds 2015 vervangen door Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018. Het nieuwe programma gaat bijdragen aan de modernisering van de omgevingsveiligheid. Omdat de organisatie en financiering anders is dan in het verleden, bestaat het risico dat de samenwerking met veiligheidspartners onder druk komt te staan: we vinden elkaar niet meer van nature in een samenwerkingsprogramma. We willen graag de aandacht voor externe veiligheid behouden en nemen daarom het initiatief om de samenwerking voort te zetten. Hierbij kijken we ook naar de opvatting van rollen, adviestaken en verantwoordelijkheden van alle partners.</p>
--	--	--	--	---	--

				<p>van verantwoordelijkheid. In de uitvoeringsagenda zullen wij daar aandacht aan besteden. Wij nodigen onze partners uit om gezamenlijk de uitvoeringsagenda op te stellen.</p>	
5	Gemeente Bernheze	5K	<p>Uw rol en ambitie t.a.v. groene groei is niet duidelijk. Als voorbeeld de passage "Misschien kunnen we ook aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project Schoon Water".</p>	<p>Meerdere sprekers geven aan verduidelijking te willen t.a.v. onze provinciale rol en ambitie. Zoals bij 5C al aangegeven is het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. Hoewel wij al jaren streven naar duurzaamheid, is het onderwerp groene groei in ons milieu- en waterbeleid relatief nieuw. De gewenste richting is duidelijk, maar op voorhand is niet te zeggen welke acties in de toekomst nodig zijn. De weg er naar toe is dan ook een zoektocht die wij samen met onze partners willen aangaan en - op een dynamisch wijze - uitwerken. In ons Bestuursakkoord Beweging in Brabant hebben wij aangegeven dat wij niet met dichtgetimmerde plannen willen werken, maar met een stip aan de horizon, die bij Brabanders energie losmaakt en innovatieve oplossingen uitlokt. De stip moet uitdagen, niet vastleggen. De zin die spreker noemt, is inderdaad wel erg vrijblijvend. Het is onze bedoeling om waar mogelijk t.a.v. het onderwerp vitale bodem</p>	<p>Vervangen zinnen "Wij sluiten daarbij aan bij de aanpak van Veldleeuwkerk in de akkerbouw. Misschien kunnen we ook aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project Schoon Water" vervangen door: " Wij zoeken aansluiting bij de aanpak van Veldleeuwkerk (in de akkerbouw). Ook bekijken we hoe we kunnen aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project Schoon Water".</p>

				aan te haken bij de genoemde programma's. Deze zin passen we aan.	
5	Gemeente Bernheze	5L	Wij zijn van mening dat de leesbaarheid te wensen over laat. Geadviseerd wordt om stroomschema's o.i.d. te maken en een begrippenkaart en lijst met afkortingen toe te voegen.	Het PMWP is een kaderstellende nota en heeft dan ook een vrij hoog abstractieniveau. In dit plan worden hoofdlijnen gegeven. De gebruikte begrippen hebben hun gangbare betekenis en zijn niet bedoeld voor specifieke afbakening, vandaar dat wij geen begrippenlijst toevoegen. Wij zien ook geen onderdelen waarvoor een stroomschema behulpzaam zou kunnen zijn. Wel zullen wij een afkortingenlijst toevoegen en- ten behoeve van de leesbaarheid - de tussenkopjes nogmaals op onderlinge consistentie bezien.	Aanpassen kopjes en toevoegen lijst met afkortingen.
6	Gemeente Tilburg	6A	Als vergezicht stelt het PMWP: een duurzaam, gezond en veilig Brabant met een schone en groene economie. Kortom, Brabant is een ondernemende provincie waar mens, plant en dier gezond en veilig leven. Dit streven is goed in lijn met het Tilburgse beleid, zoals als volgt verwoord in ons coalitieakkoord.	Wij nemen met genoegen kennis van uw instemming en uw eigen ambities op dit terrein. Wij hopen dan ook ons hier gezamenlijk sterk voor te kunnen maken.	
6	Gemeente Tilburg	6B	Om uw ambities te bewerkstelligen zet u enerzijds in op het continueren van de wettelijke taken en geeft u aan zich in te zetten op integrale opgaven op het gebied van gezondheid, veiligheid en groene groei. Een prima streven, echter het PMWP is	Meerdere sprekers geven aan verduidelijking te willen t.a.v. onze provinciale rol en ambitie. Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de	

			<p>onduidelijk over de reikwijdte van de ambities die u als provincie nastreeft, doordat het PMWP volledig is gestoeld op samenwerking met anderen.</p>	<p>paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. Het is de bedoeling om gezamenlijk met onze partners te komen tot invulling van de Dynamische Uitvoeringsagenda. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk. De provincie wil de keuzes t.a.v. ambitie en rol juist in gezamenlijkheid met de partners uitwerken in de Dynamische Uitvoeringsagenda. Uiteraard worden de wettelijke taken uitgevoerd. Doel en aanpak daarvan zullen zo concreet mogelijk beschreven worden in de dynamische uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de wettelijke taken kan sprake zijn van nadere invulling van de ambitie en de acties samen met partners.</p>	
6	Gemeente Tilburg	6C	<p>U geeft aan wettelijke taken op het gebied van milieu en water zorgvuldig uit te voeren en vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) binnen het omgevingsrecht uit te besteden aan de drie Brabantse omgevingsdiensten. Is de ambitie gericht op strikte handhaving of is er ruimte voor afwijking van wetgeving als hierdoor</p>	<p>Wij zijn voorstander van innovatieve experimenten, welke gericht zijn op het bereiken van milieudoelen in brede zijn. Deze doelen staan bij ons centraal. Wij zien regelgeving, vergunningverlening, toezicht en handhaving als instrumenten om deze doelen te bereiken. Innovatie is nu reeds mogelijk door projecten onder de Crisis- en Herstelwet te brengen.</p>	

			<p>bepaalde doelen worden bereikt. Zo ja, zijn er extra middelen beschikbaar voor maatwerk om ruimte voor afwijking toe te kunnen passen?</p>	<p>Onze ervaring is dat het rijk hiervoor veel ruimte geeft. Ook worden de mogelijkheden die de huidige regelgeving biedt voor innovatie niet altijd volledig benut. In de toekomst zal de Omgevingswet meer ruimte bieden voor innovatie. De ruimte voor innovatie moet met name worden gezocht in het creatief toepassen van de huidige regelgeving en in de komende regelgeving. Het instrument handhaving is niet primair het instrument om innovatie te bevorderen. Slechts in uitzonderlijke restgevallen voorziet ons gedoogbeleid in het gedogen van experimenten in het kader van projecten waarmee beoogd wordt milieudoelen te bereiken.</p>	
6	Gemeente Tilburg	6D	<p>Innovatie kan belemmerd worden door te stringente vergunningverlening en handhaving. In hoeverre bent u o.a. bereid om omwille van de ontwikkeling van Stadsbos 013 flexibiliteit te bieden ten aanzien VTH voor de Provinciale Milieu Verordening?</p>	<p>Wij onderschrijven uw ambitie met het Stadsbos013. Ook wij zijn voorstander van innovatieve experimenten, welke gericht zijn op het bereiken van milieudoelen in brede zijn. Deze doelen staan bij ons centraal. Wij zien regelgeving, vergunningverlening, toezicht en handhaving als instrumenten om deze doelen te bereiken. Innovatie is nu reeds mogelijk door projecten onder de Crisis- en Herstelwet te brengen. Onze ervaring is dat het rijk hiervoor veel ruimte geeft. Ook worden de mogelijkheden die de huidige regelgeving biedt</p>	

				<p>voor innovatie niet altijd volledig benut. In de toekomst zal de Omgevingswet meer ruimte bieden voor innovatie. De ruimte voor innovatie moet met name worden gezocht in het creatief toepassen van de huidige regelgeving en in de komende regelgeving. Het instrument handhaving is niet primair het instrument om innovatie te bevorderen. Slechts in uitzonderlijke restgevallen voorziet ons gedoogbeleid in het gedogen van experimenten in het kader van projecten waarmee beoogd wordt milieudoelen te bereiken. Voor flexibiliteit is aanpassing van de PMV naar onze mening nodig.</p>	
6	Gemeente Tilburg	6E	<p>Ook Tilburg werkt aan een klimaatagenda, wat wij graag ook in samenwerking met de provincie doen. Tilburg ziet voor de provincie een coördinerende, stimulerende en faciliterende rol (kennisdeling, vooral naar kleinere gemeenten). Welke rol wil de provincie spelen in de klimaataanpak en zijn er middelen beschikbaar voor klimaataanpak?</p>	<p>De provincie neemt het initiatief om samen met de Brabantse partners (gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties) een gezamenlijke klimaatagenda voor Brabant op te stellen. Naast het formuleren van concrete uitdagingen en acties is het doel van de klimaatagenda het versterken van kennisdeling en samenwerking in de regio.</p> <p>In de klimaatagenda worden ambities en maatregelen gezamenlijk vastgesteld. Op voorhand is dus geen uitspraak te doen over de uiteindelijke reikwijdte en diepgang van</p>	

				deze actie. De samenwerking en kennisdeling zullen plaatsvinden in het Brabantse klimaat netwerk 'Cool Brabant', dat open staat voor alle partijen die actief zijn binnen c.q. belang hebben bij klimaat adaptatie.	
6	Gemeente Tilburg	6F	Welke inspanning levert de provincie in de PMWP periode om aan de verplichtingen van de KRW te voldoen en wat verwacht U van de gemeente? Indien deze verwachting verder gaat dan uitvoering van de voor het 2e SGBP afgesproken maatregelen dient dit duidelijk te worden beschreven in het PMWP en goed te worden gecommuniceerd.	De KRW-maatregelen die worden uitgevoerd door de provincie zijn opgenomen in de factsheets. De gemeentelijke maatregelen zijn via de waterschappen afgesproken en opgenomen in de KRW-factsheets. Het nader vastleggen van deze maatregelen gebeurt niet in het PMWP maar is een eigen verantwoording van de gemeenten.	
6	Gemeente Tilburg	6G	Het is logisch om aan te sluiten bij de nota "Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018". We verwachten in het PMWP wel een overzicht van de belangrijkste risico's in Brabant en welke acties er hiervoor ondernomen worden. Ons inziens moeten dan naast industrieterrein Moerdijk ook de aanpak van BRZO-bedrijven en de veiligheid op en langs spoor benoemd worden.	De ambities ten aanzien van een veilige fysieke omgeving (en dus ook voor vervoer gevaarlijke stoffen) zijn in algemene zin opgenomen in paragraaf 4.2 van het PMWP. Specifiek ten aanzien van vervoer gevaarlijke stoffen zijn deze verder uitgewerkt in andere beleidsplannen waar vanuit de beleidsnota EV naar verwezen wordt. Denk hierbij aan de Dynamische beleidsagenda 2012-2016, de Brabantse Visie Goederenvervoer, de structuurvisie en de Brabantse Spooragenda 2030. Op pagina 1 van het PMWP is vermeld dat het PMWP niet op zichzelf staat.	Alinea in paragraaf 4.3 als volgt aanpassen: De samenwerking binnen het programma Brabant Veiliger was zeer succesvol. Dit programma is sinds 2015 vervangen door Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018. Het nieuwe programma gaat bijdragen aan de modernisering van de omgevingsveiligheid. Omdat de organisatie en financiering anders is dan in het

				<p>De acties die de provincie wil ondernemen ten aanzien van de risico's in Brabant volgen uit de beleidsnota EV en de Impuls Omgevingsveiligheid. Het programma Impuls Omgevingsveiligheid is gevuld met initiatieven die anticiperen op de mogelijkheid die de Omgevingswet gaat bieden en sluit daarmee aan bij de uitgangspunten van het PMWP. Dit programma is gevuld met vier deelprogramma's van de gezamenlijke decentrale overheden: BRZO-bedrijven, Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen, Informatie en Kennisinstructuur en Lokaal omgevingsveiligheidsbeleid.</p> <p>Daarnaast kunnen bedrijven en overheden gebruik maken van het programma Safety Deals. Doel van dit programma is bij te dragen aan een betere veiligheidscultuur. Welke acties de provincie gaat ondernemen binnen de Impuls worden onderdeel van de uitvoeringsagenda van het PMWP. Wij nodigen onze partners uit om gezamenlijk de uitvoeringsagenda op te stellen. Hiervoor is de tekst op pagina 26 en 27 aangepast.</p>	<p>verleden, bestaat het risico dat de samenwerking met veiligheidspartners onder druk komt te staan: we vinden elkaar niet meer van nature in een samenwerkingsprogramma. We willen graag de aandacht voor externe veiligheid behouden en nemen daarom het initiatief om de samenwerking voort te zetten. Hierbij kijken we ook naar de opvatting van rollen, adviestaken en verantwoordelijkheden van alle partners.</p> <p>Alinea in paragraaf 4.4 als volgt aanpassen: Wij voeren onze taken ten aanzien van externe veiligheid uit zoals staat in onze nota 'Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen'. Hiervoor volgen we geen apart spoor, maar maken het onderdeel van de uitvoeringsagenda van het PMWP. In deze agenda</p>
--	--	--	--	---	--

					nemen we ook de taken op die voor de provincie volgen uit het nieuwe Programma Impuls Omgevingsveiligheid. Wij nodigen onze partners uit om te blijven samenwerken en gezamenlijk de uitvoeringsagenda op te stellen. Daarnaast voeren wij de regie over het Programma Impuls Omgevingsveiligheid in Brabant.
6	Gemeente Tilburg	6H	Gezondheid is naast leefbaarheid een paraplu over het thema klimaatadaptatie. Wij verzoeken dit in de verdere tekst nog wat concreter te vernoemen, bijvoorbeeld in de tweede alinea op bladzijde 13 en 16. Het is echter niet alleen hitte dat problemen kan geven. Ook weersextremen (wateroverlast, droogte, wind, (natuur)branden) en ander flora en fauna zijn lokale effecten van de klimaatverandering.	De provincie neemt het initiatief om samen met de Brabantse partners (gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties) een gezamenlijke klimaatagenda voor Brabant op te stellen. Naast het formuleren van concrete uitdagingen en acties is het doel van de klimaatagenda het versterken van kennisdeling en samenwerking in de regio. In de klimaatagenda worden ambities en maatregelen gezamenlijk vastgesteld. Op voorhand is dus geen uitspraak te doen over de uiteindelijke reikwijdte en diepgang van deze actie. De samenwerking en kennisdeling zullen plaatsvinden in het	

				Brabantse klimaat netwerk 'Cool Brabant', dat open staat voor alle partijen die actief zijn binnen c.q. belang hebben bij klimaat adaptatie.	
6	Gemeente Tilburg	6I	Onduidelijk is wat het verschil in ambitie is tussen Water voor het natuurnetwerk Brabant en de groenblauwe mantel, zoals aangegeven op onderstaande uitsnede PMWP-kaart Gezondheid.	Een uitleg van de functies en de bijbehorende ambities is opgenomen in bijlage 2 van het PMWP. Wij sluiten voor water voor het natuurnetwerk Brabant en voor water voor de groenblauwe mantel aan bij de ambities uit de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en de bijbehorende regelgeving uit de provinciale Verordening ruimte.	
6	Gemeente Tilburg	6J	Water in bebouwd gebied ziet de gemeente Tilburg als gemeentelijke taak. Tilburg vindt dat regenwaterlozing in bebouwd gebied niet vergunningplichtig is in het kader van de Waterwet. Waar het bij vergunningverlening in het kader van de Waterwet om zou moeten gaan is de beïnvloeding van het stedelijk watersysteem op de regionale wateren, de stroomgebiedbenadering . Integrale afweging van de diverse sectorale aspecten bij economische ontwikkelingen vindt plaats bij de gemeente in het bestemmingsplanproces; het waterschap is niet bevoegd tot integrale afweging. Gevraagd	Meerdere insprekers geven aan verduidelijking te willen t.a.v. onze provinciale rol en ambitie. Zoals o.a. bij de beantwoording onder 5C al aangegeven is het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De provincie heeft geen bevoegdheid op het gebied van (regenwater)lozingen en vergunningverlening in het kader van de Waterwet. In de geest van het Bestuursakkoord Water moeten gemeente en waterschap onderling afspraken maken over doelmatigheid.	

			wordt om een goede omschrijving van de provinciale ambitie en rollen van gemeente, waterschap en provincie voor water in bebouwd gebied in PMWP op te nemen. Wat vindt de provincie uit het oogpunt van doelmatigheid over vergunningverlening in het kader van de Waterwet: per (regenwater)lozing of bij lozing van het stedelijk watersysteem op regionale wateren.		
6	Gemeente Tilburg	6K	Omwille van de regie op strategisch grondwaterbeheer ziet de provincie het intrekken van niet gebruikte vergunningruimte als serieuze mogelijkheid. Op welke wijze gaat de provincie de betreffende gemeenten hierbij betrekken?	Het mogelijk intrekken van de vergunningruimte is onderdeel van het afwegingskader voor het gebruik van grondwater dat de provincie samen met partners wil opstellen. Hoe we komen tot dit afwegingskader wordt opgenomen in de Uitvoeringsagenda PMWP. De gemeenten zullen hier ook bij worden betrokken.	
6	Gemeente Tilburg	6L	Daarnaast wil de provincie meer flexibel omgaan met de maximale onttrekkingsdiepte van 80 meter. Wat betekent dit voor Tilburg, is dieper dan 80 m hier een optie en komt er hierdoor mogelijk een verschil ten oosten en ten westen van de Gilze Rijen Breuk?	De wijze waarop de 80 meter grens wordt gedifferentieerd werken we uit via de uitvoeringsagenda PMWP. Zoals in het PMWP staat aangegeven nemen we hiervoor de drie geohydrologische regio's als eerste uitgangspunt. De Gilze Rijen Breuk is de scheiding tussen de geohydrologische regio's 'West-Brabant' en de 'Centrale Slenk'. Hierdoor is het mogelijk dat er een verschil kan ontstaan ten westen en oosten van deze breuk.	

6	Gemeente Tilburg	6M	<p>We verwachten dat het belang van een circulaire economie de komende jaren zal groeien. Er ontstaat strijd of biomassa ingezet moet worden voor omzetting naar energie (energieakkoord), voor omzetting naar nuttige materialen (biobased economy), of dat het biomassa als grondstof in de natuur moet blijven. Welke handvaten biedt het PMWP om deze strijd op lokaal, projectniveau te kunnen voeren?</p>	<p>Wij staan in het PMWP primair voor dat ketens gesloten worden, ook de keten van biomassa. Verwaarding van biomassa heeft voorkeur boven toepassing als energiedrager. Bij het sluiten van de ketens hoort ook dat er voldoende biomassa wordt ingezet als grondstof in de natuur. Bij het ondersteunen van initiatieven in de uitvoeringsagenda van het PMWP zullen wij ons aan deze uitgangspunten en voorkeursvolgorde houden.</p>	
6	Gemeente Tilburg	6N	<p>De provincie vindt de ontwikkeling van regionaal georganiseerde duurzame energie ontwikkelmaatschappijen zoals bijvoorbeeld MOED in Midden Brabant een goede zaak. Deze organisaties versnellen en vergroten de energietransitie. Wil de provincie uitspreken in het PMWP deze organisaties te ondersteunen?</p>	<p>Wij willen graag samenwerken met -en leren van- organisaties zoals MOED, wanneer er een gemeenschappelijk en regio-overstijgend belang of project is. Wij zullen dat per activiteit of project beoordelen. Een algemene (financiële) ondersteuning is niet aan de orde. De energietransitie kan alleen slagen als initiatieven van onderop (lokaal of regionaal) komen. Dat is juist de reden waarom wij initiatieven zoals MOED een warm hart toedragen.</p>	
6	Gemeente Tilburg	6O	<p>Tot slot bieden wij graag onze medewerking aan de opstelling van de uitvoeringsagenda aan. De insteek van het PMWP tot samenwerking biedt kansen om groene groei te realiseren, mits ruimte wordt geboden voor maatwerk bij vergunningverlening.</p>	<p>Wij nemen de uitnodiging graag aan en zullen u betrekken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda.</p>	
7	Gemeente Heusden	7A	<p>Ik onderschrijf uw uitgangspunten voor een</p>	<p>Wij nemen met genoeg kennis van uw instemming.</p>	

			<p>goede balans tussen efficiënt beschermen en duurzaam benutten van onze fysieke leefomgeving en de daaraan gekoppelde opgaven integraal en gebiedsgericht op te lossen.</p>	<p>Wij hopen dan ook ons hier gezamenlijk sterk voor te kunnen maken.</p>	
7	Gemeente Heusden	7B	<p>Innovatie kan belemmerd worden door te stringente vergunningverlening en handhaving. In hoeverre bent u bereid innovatieve pilots mogelijk te maken?</p>	<p>Ook wij zijn voorstander van innovatieve experimenten, welke gericht zijn op het bereiken van milieudoelen in brede zijn. Deze doelen staan bij ons centraal. Wij zien regelgeving, vergunningverlening, toezicht en handhaving als instrumenten om deze doelen te bereiken. Innovatie is nu reeds mogelijk door projecten onder de Crisis- en Herstelwet te brengen. Onze ervaring is dat het rijk hiervoor veel ruimte geeft. Ook worden de mogelijkheden die de huidige regelgeving biedt voor innovatie niet altijd volledig benut. In de toekomst zal de Omgevingswet meer ruimte bieden voor innovatie. De ruimte voor innovatie moet met name worden gezocht in het creatief toepassen van de huidige regelgeving en in de komende regelgeving. Het instrument handhaving is niet primair het instrument is om innovatie te bevorderen. Slechts in uitzonderlijke restgevallen voorziet ons gedoogbeleid in het gedogen van experimenten in het kader van projecten</p>	

				waarmee beoogd wordt milieudoelen te bereiken.	
7	Gemeente Heusden	7C	Uw rol en eigen ambitie is niet altijd duidelijk. Als voorbeeld de passage 'Onze rol hangt af van het onderwerp en van de hoeveel onzekerheid die er is over doel en route'.	Meerdere insprekers geven aan verduidelijking te willen t.a.v. onze provinciale rol en ambitie. Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. De provincie wil de invulling van de Dynamische Uitvoeringsagenda en de keuzes t.a.v. ambitie en rol gezamenlijk met onze partners doen. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk. In ons Bestuursakkoord Beweging in Brabant hebben wij aangegeven dat wij niet met dichtgetimmerde plannen willen werken, maar met een stip aan de horizon, die bij Brabanders energie losmaakt en innovatieve oplossingen uitlokt. De stip moet uitdagen, niet vastleggen. Uiteraard worden de wettelijke taken uitgevoerd. Doel en aanpak daarvan zullen zo concreet mogelijk beschreven worden in de dynamische uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de	

				wettelijke taken kan sprake zijn van nadere invulling van de ambitie en de acties samen met partners.	
7	Gemeente Heusden	7D	Wat is uw ambitie en prioriteit bij gebiedsgerichte samenwerking?	Wij zorgen voor een integraal perspectief, dragen samen met partners zorg voor de uitvoering en maken gebruik van energie bij partijen in de samenleving.	
7	Gemeente Heusden	7E	U geeft aan gezamenlijk met waterschappen en gemeenten een klimaatagenda op te stellen en deze agenda bij de uitvoeringsplannen centraal te stellen. Kunt u aangeven wat uw concrete ambitie is, wat uw eventuele bovenwettelijke bijdrage is en binnen welke gremia u denkt dit te realiseren?	De provincie neemt het initiatief om samen met de Brabantse partners (gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties) een gezamenlijke klimaatagenda voor Brabant op te stellen. Naast het formuleren van concrete uitdagingen en acties is het doel van de klimaatagenda het versterken van kennisdeling en samenwerking in de regio. In de klimaatagenda worden ambities en maatregelen gezamenlijk vastgesteld. Op voorhand is dus geen uitspraak te doen over de uiteindelijke reikwijdte en diepgang van deze actie. De samenwerking en kennisdeling zullen plaatsvinden in het Brabantse klimaat netwerk 'Cool Brabant', dat open staat voor alle partijen die actief zijn binnen c.q. belang hebben bij klimaat adaptatie.	
7	Gemeente Heusden	7F	U geeft aan dat u het programma	De provincie onderkent het belang van sociale	

			<p>'DuurzaamDoor' wenst voort te zetten. Maar u laat dit afhangen van de evaluatie in 2016. Dat geeft veel onzekerheid voor mogelijke participanten.</p>	<p>innovatie voor het provinciale beleid en de daarmee samenhangende groeiende belangstelling voor vormen van netwerksturing onder beleidsmakers. Dat impliceert een andere, faciliterende overheidsrol zodat wordt aangesloten bij maatschappelijke initiatieven.</p> <p>In ons Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 hechten we veel waarde aan sociale innovatie waarbij de nadere vormgeving van onze rol bij het adequaat ondersteunen hiervan de primaire aandacht heeft. De aangekondigde evaluatie moet daarin voorzien en is dus bedoeld om dergelijke maatschappelijke initiatieven beter van dienst te kunnen zijn. Duidelijkheid over de vormgeving van onze rol geeft geen onzekerheid, maar probeert die juist kleiner te maken.</p> <p>Het interbestuurlijke programma DuurzaamDoor 2013-2016 is overigens geen exclusieve provinciale aangelegenheid. Voortzetten daarvan is onderwerp van evaluatie en gesprek op nationaal niveau, waarbij ook een grotere betrokkenheid van gemeenten aan de orde is.</p>	
7	Gemeente Heusden	7G	Het is niet helder wat er precies van de gemeenten verwacht wordt t.a.v. de basis op	Wij verwachten van gemeenten inzet in het kader van lopende afspraken en programma's,	

			orde water.	zoals het Deltaprogramma en de Kaderrichtlijn Water (KRW). De gemeentelijke KRW-maatregelen zijn via de waterschappen afgesproken en opgenomen in de KRW-factsheets. Het nader vastleggen van deze maatregelen gebeurt niet in het PMWP maar is een eigen verantwoording van de gemeenten.	
7	Gemeente Heusden	7H	U stelt dat u zich blijft inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen. Hoe ondersteunt u gemeenten hierin? Veel gemeenten hebben de aanleg natte EVZ, onder voorwaarde van 100% provinciale subsidie, als KRW-maatregel opgenomen.	In 2016 zal een evaluatie naar het EVZ-beleid van 2011-2015 uitgevoerd worden. Daarin zullen onder andere ook de uitvoering door en ondersteuning aan gemeenten, het subsidiepercentage en de gedeelde verantwoordelijkheden onderzocht worden. Wij zullen ons beleid aanpassen als dat uit de evaluatie noodzakelijk blijkt.	
7	Gemeente Heusden	7I	U geeft aan om samen te werken met met name de B5 en de M7 gemeenten. Wij stellen dat zeer op prijs, maar adviseren u daarnaast ook zoveel mogelijk overige geïnteresseerde gemeenten te betrekken.	In de plantekst is opgenomen "Samen met de Brabantse gemeenten (in ieder geval de B5 en M7-gemeenten) ...". Het noemen van samenwerkingsverbanden B5 en M7 is zeker niet bedoeld om andere (samenwerkingsverbanden van) gemeenten uit te sluiten. Uiteraard zullen ook andere Brabantse gemeenten worden betrokken en uitgenodigd b.v. via het MOLO-overleg.	
7	Gemeente Heusden	7J	Wij missen mis een concrete provinciale ambitie en een stimuleringskader voor	Overstromingen: Dit afwegingskader is niet nodig voor regionale wateren gezien de lage	Alinea in paragraaf 4.3 als volgt aanpassen: De samenwerking

			<p>gemeentelijke activiteiten die overstromingen of ongevallen met gevaarlijke stoffen doen beperken</p>	<p>frequentie en de beperkte gevolgen van een overstroming.</p> <p>Ongevallen met gevaarlijke stoffen: De ambitie ten aanzien van ongevallen met gevaarlijke stoffen is opgenomen in de nota 'Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen'. Het stimuleringskader wordt gevormd door de Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018. De middelen voor ondersteuning in de uitvoering van gemeentelijke activiteiten die ongevallen met gevaarlijke stoffen beperken gaan naar de omgevingsdiensten. De omgevingsdiensten stellen hiervoor een uitvoeringsprogramma op dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de gemeenten. De provincie voert de regie over het uitvoeringsprogramma en neemt daarbij het initiatief om de samenwerking met de partners voort te zetten. Binnen deze samenwerking kunnen gemeenten sturing geven aan de invulling van het uitvoeringsprogramma Impuls Omgevingsveiligheid. Omdat de mogelijkheden binnen deze samenwerking onvoldoende bekend zijn en/of benut worden is de tekst in het PMWP hierop als volgt aangepast: Bij het vormgeven van deze hernieuwde samenwerking</p>	<p>binnen het programma Brabant Veiliger was zeer succesvol. Dit programma is sinds 2015 vervangen door Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018. Het nieuwe programma gaat bijdragen aan de modernisering van de omgevingsveiligheid. Omdat de organisatie en financiering anders is dan in het verleden, bestaat het risico dat de samenwerking met veiligheidspartners onder druk komt te staan: we vinden elkaar niet meer van nature in een samenwerkingsprogramma. We willen graag de aandacht voor externe veiligheid behouden en nemen daarom het initiatief om de samenwerking voort te zetten. Hierbij kijken we ook naar de opvatting van rollen, adviestaken en verantwoordelijkheden van alle partners.</p>
--	--	--	--	--	--

				zal aandacht zijn voor een juiste invulling van rollen, adviestaken en het nemen van verantwoordelijkheid. In de uitvoeringsagenda zullen wij daar aandacht aan besteden. Wij nodigen onze partners uit om gezamenlijk de uitvoeringsagenda op te stellen.	
7	Gemeente Heusden	7K	Uw rol en ambitie t.a.v. groene groei is niet duidelijk. Als voorbeeld de passage "Misschien kunnen we ook aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project Schoon Water". Maar ook mis ik de beschikbare middelen (bijvoorbeeld stimuleren zonne-energie).	Meerdere sprekers geven aan verduidelijking te willen t.a.v. onze provinciale rol en ambitie. Zoals bij 7C al aangegeven is het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. Hoewel wij al jaren streven naar duurzaamheid, is het onderwerp groene groei in ons milieu- en waterbeleid relatief nieuw. De gewenste richting is duidelijk, maar op voorhand is niet te zeggen welke acties in de toekomst nodig zijn. De weg er naar toe is dan ook een zoektocht die wij samen met onze partners willen aangaan en - op een dynamisch wijze - uitwerken. In ons Bestuursakkoord Beweging in Brabant hebben wij aangegeven dat wij niet met dichtgetimmerde plannen willen werken, maar met een stip aan de horizon, die bij Brabanders energie losmaakt en innovatieve oplossingen uitlokt. De stip moet uitdagen, niet vastleggen. De zin die spreker noemt, is inderdaad wel erg vrijblijvend. Het is onze	

				<p>bedoeling om waar mogelijk t.a.v. het onderwerp vitale bodem aan te haken bij de genoemde programma's. Deze zin passen we aan. Voor het stimuleren van zonne-energie, en meer algemeen: het uitrollen van bewezen duurzame technieken, hebben wij middelen beschikbaar gesteld via het Energiefonds, dat wij bij de Brabantse Ontwikkelingmaatschappij (BOM) hebben ondergebracht. Zonne-energie projecten die passen binnen de criteria en spelregels van dat fonds, kunnen hier gebruik van maken.</p>	
7	Gemeente Heusden	7L	<p>Wij zijn van mening dat de leesbaarheid te wensen over laat. Geadviseerd wordt om stroomschema's o.i.d. te maken en een begrippenkaart en lijst met afkortingen toe te voegen.</p>	<p>Het PMWP is een kaderstellende nota en heeft dan ook een vrij hoog abstractieniveau. In dit plan worden hoofdlijnen gegeven. De gebruikte begrippen hebben hun gangbare betekenis en zijn niet bedoeld voor specifieke afbakening, vandaar dat wij geen begrippenlijst toevoegen. Wij zien ook geen onderdelen waarvoor een stroomschema behulpzaam zou kunnen zijn. Wel zullen wij een afkortingenlijst toevoegen en- ten behoeve van de leesbaarheid - de tussenkopjes nogmaals op onderlinge consistentie bezien.</p>	<p>Aanpassen kopjes en toevoegen lijst met afkortingen.</p>
8	M. Hendriks en P. Keijzer	8A	<p>In de voorkeursstrategie Bedijkte Maas komen de Kraaijenbergse Plassen in beeld als</p>	<p>De gevraagde duidelijkheid komt aan de orde in het regioproces voor de Bedijkte Maas in 2015 en</p>	

			<p>retentiegebied. Dit heeft gevolgen voor het woon-, werk en leefmilieu. Verzocht wordt om zo snel mogelijk duidelijkheid over geplande ontwikkelingen en het toekomstperspectief. Lange onzekerheid, ook in het kader van een dynamische uitvoeringsagenda, is ongewenst.</p>	<p>2016 waarin het maatregelpakket wordt geoptimaliseerd.</p>	
8	M. Hendriks en P. Keijzer	8B	<p>Door de plannen ontstaat er waardedaling van de woning en schaduwshade. Hiervoor moet financiële compensatie worden geboden. Verzocht wordt om zekerheid over adequate schadevergoeding.</p>	<p>In formele zin is vooral de rijksreservering van dit gebied in het Barros (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) van belang. Het al of niet toekennen van een schadevergoeding is een aangelegenheid van het rijk en niet van de provincie.</p>	
8	M. Hendriks en P. Keijzer	8C	<p>De provincie geeft aan burgerparticipatie belangrijk te vinden. Daarom wordt verzocht om inspreker te betrekken bij de plannen.</p>	<p>De planvorming voor de grote rivieren in het kader van het Deltaprogramma is gericht op de lange termijn. Het bijbehorende abstractieniveau is hoog en gericht op een richtinggevend kader. Het overleg hierover gebeurt met gemeenten als rechtstreekse vertegenwoordigers van de bewoners. Ten tijde van meer concrete uitvoeringsplannen worden bewoners/eigenaren/gebruikers uitgenodigd om mee te doen in het betreffende proces.</p>	
8	M. Hendriks en P. Keijzer	8D	<p>Het beoogde retentiegebied Kraaijenbergse Plassen (West) staat niet ingetekend op de provinciale plankaart.</p>	<p>Het genoemde retentiegebied staat niet ingetekend omdat het om een rijksreservering gaat. Omdat ook de rijksreserveringen relevant</p>	<p>Lange termijn reservering is opgenomen op plankaart 3.</p>

				zijn voor het provinciale beleid zullen we de rijksreserveringsgebieden indicatief op onze plankaart aangeven. Wij volgen daarbij de begrenzing uit het Barro.	
9	Brabant Water	9A	Wij willen onze waardering uitspreken voor de open dialoog die de provincie met ons en andere stakeholders voert. Het resultaat is een visie op een duurzaam Brabant met groene groei die wij verwelkomen.	Wij nemen met genoeg kennis van uw instemming. Wij hopen dan ook ons hier gezamenlijk sterk voor te kunnen maken.	
9	Brabant Water	9B	Wij hebben begrepen dat waterkwaliteitsaspecten als Schoon Water, gebiedsdossiers, nieuwe stoffen en Early Warning in ieder geval een plaats krijgen in de Uitvoeringsagenda.	We willen de inhoud van de uitvoeringsagenda graag samen bepalen. U zult hierbij betrokken worden.	
9	Brabant Water	9C	Het voornemen om provinciale strategische grondwatervoorraden aan te wijzen, kan invulling geven aan het veiligstellen van de drinkwatervoorziening in de toekomst. Wij bieden onze kennis en ervaring aan bij de uitwerking hiervan in het kader van de uitvoeringsagenda.	We waarderen het aanbod en maken graag gebruik maken van de aanwezige kennis en ervaring.	
9	Brabant Water	9D	Bij het voornemen tot aanwijzen van strategische grondwatervoorwaarden hoort ook een ontwikkeling naar 3D/4D bescherming. Ook bij dit onderdeel van de uitvoeringsagenda willen wij nauw betrokken zijn.	We onderschrijven dat de ontwikkeling van een 3d/4d bescherming nodig is om de strategische grondwatervoorraden efficiënt en effectief te kunnen beschermen. We zullen Brabant Water betrekken bij de uitwerking van dit onderdeel van de uitvoeringsagenda.	

9	Brabant Water	9E	<p>Wij spreken onze zorg uit over het beregeningsbeleid van de waterschappen omdat dit de diepere grondwaterlagen niet afdoende beschermd. Wij verzoeken u daarom het beregeningsbeleid op dit punt te evalueren en in het PMWP waarborgen in te bouwen waarmee de ongebreidelde perforatie van de kleilagen wordt voorkomen.</p>	<p>We streven naar efficiënte bescherming en duurzame benutting van grondwater. De relatie met het huidige beregeningsbeleid van de waterschappen nemen we mee in de verdere uitwerking van het differentiëren van de 80 meter. We zullen zowel u als de waterschappen hierbij betrekken.</p>	
9	Brabant Water	9F	<p>Wij willen een stap verder gaan en onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen door hydrologisch natuurherstel te stimuleren in bepaalde gebieden waar ons aandeel gering is, maar onze stimulans kan helpen het herstel te bespoedigen. Daar willen wij met u en andere partners afspraken over maken.</p>	<p>De provincie waardeert het dat u hiervoor het initiatief wilt nemen. Wij zullen zo snel mogelijk een geschikt moment zoeken om hierover met u te overleggen en zien er naar uit om concrete afspraken te maken.</p>	
9	Brabant Water	9G	<p>Wij gaan ervan uit dat bij het verlaten van het stand still principe voor de onttrekking van grondwater, de aan Brabant Water vergunde hoeveelheid voor de drinkwatervoorziening gerespecteerd wordt, zodat wij aan onze wettelijke taak kunnen voldoen en de leveringszekerheid niet in gevaar komt.</p>	<p>We streven naar efficiënte bescherming en duurzame benutting van grondwater. Een goede balans tussen vraag en aanbod is hierbij een essentieel onderdeel. De leveringszekerheid voor drinkwater is daarbij een belangrijke voorwaarde. Zo worden bv strategische grondwatervoorraden aangewezen om aan de drinkwatervraag voor nu en in de toekomst te kunnen voldoen. Ook het operationele grondwaterbeheer (o.a. de</p>	

				regels, maar ook het instrument 'vergunning') moet hierbij aansluiten en zal hiervoor geëvalueerd en mogelijk aangepast worden.	
9	Brabant Water	9H	Wij willen nauw betrokken worden bij de heroverweging van de 80 meter grens en adviseren het oude en effectieve beleid niet te verlaten voordat eventueel nieuw beleid robuust is bevonden.	Zoals in het PMWP staat aangegeven bekijken we of we voor maximale onttrekkingsdiepte onderscheid kunnen maken in drie geohydrologische regio's in Brabant. Brabant Water zal hier uiteraard bij betrokken worden. Dit mag niet ten koste gaan van een effectieve bescherming van het grondwater. De tekst in paragraaf 5.4 onder ecosysteemdiensten: water is aangepast en aangevuld.	In paragraaf 5.4, ecosysteemdiensten water, is toegevoegd "Om de kwaliteit van het diepe grondwater te beschermen - wordt niet dieper gewonnen dan noodzakelijk voor het gebruiksdoel; - stellen we een maximale onttrekkingsdiepte in voor drie geohydrologische regio's in Brabant. Wij willen meer flexibel omgaan met de maximale onttrekkingsdiepte van 80 meter. We doen dit in stappen: 1. We kijken daarbij of we eerst of we bij een maximale onttrekkingsdiepte onderscheid kunnen maken in de drie geohydrologische regio's in Brabant (West-Brabant, Centrale Slenk, Peelhorst). Tot die tijd hanteren we 80 meter in de gehele provincie Noord-Brabant zoals tot op heden gebruikelijk is.

					2. We benutten vervolgens de periode tot de Omgevingsvisie om de ervaringen te evalueren. "
9	Brabant Water	9I	Voor het behalen van de KRW-doelstellingen is verbetering nodig t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, bodemverontreiniging, nieuwe stoffen en de bescherming van drinkwaterwinningen in het ruimtelijke beleid. Het lijkt ons een goed idee om als provincie de initiatieven op tal van terreinen meer richting te geven door een sterkere coördinatie.	Primair is van belang dat partijen hun verantwoordelijkheid nemen bij het aanpakken van knelpunten. Het doel is duidelijk: oplossen van de knelpunten, uiterlijk in 2027. Gezien de omvang van de opgave, nemen we een actieve en coördinerende rol. Wij brengen bovendien de voortgang in beeld en daar waar nodig is zullen wij partijen aanspreken of ondersteunen.	In paragraaf 3.4 wordt na de zin 'We blijven ons inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen.' toegevoegd: "Gezien de omvang van de opgave, nemen we hierin een actieve en coördinerende rol"
9	Brabant Water	9J	Onze ambitie is het eerste klimaatneutrale drinkwaterbedrijf in Europa te zijn en dragen bij aan duurzame benutting van bodemenergie. Wij nemen uw open uitnodiging aan om te participeren in de versnelling van de energietransitie.	Wij nemen met genoegen kennis van uw ambities op dit vlak.	
9	Brabant Water	9K	Voor de uitvoeringsagenda verzoeken wij u om de registratie en handhaving van open en gesloten energiesystemen te vergroten.	De registratie van open systemen gebeurt namens provincie door de Omgevingsdienst. Gesloten systemen vallen onder de bevoegdheid van gemeenten. Ten aanzien van handhaving: wij zetten onze middelen voor toezicht risicogericht in. Dat wil zeggen dat we daar toezicht houden waar de kans op overtreding groot is en/of de effecten van overtreding groot zijn. Dit	

				<p>geldt uiteraard ook voor de bodemenergiesystemen. Het toezicht vindt altijd op een adequaat niveau plaats. Indien overtredingen worden geconstateerd treden wij hier tegen op. Wij volgen daarbij de Brabantse Handhavingsstrategie en vanaf 2016 de Landelijke Handhavingsstrategie.</p>	
9	Brabant Water	9L	<p>Wij ondersteunen het uitgangspunt dat gesloten bodemwarmtewisselaars geen plaats hebben in de groene groei.</p>	<p>Een dergelijk uitgangspunt is niet opgenomen in de plantekst van het PMWP. Wat we wel aangeven is dat in energieneutrale woningen gesloten bodemenergiesystemen niet nodig zijn, omdat er betere alternatieven voorhanden zijn die geen risico vormen voor de kwaliteit van het grondwater. En dat gesloten bodemenergiesystemen onder de bevoegdheid van gemeenten vallen, maar onze aandacht hebben vanwege de kwaliteit van bodem, ondergrond en grondwater.</p>	<p>In paragraaf 5.4, ecosysteemdiensten bodem en ondergrond, is toegevoegd: Voor gesloten bodemenergiesystemen onderzoeken we samen met gemeenten en andere partners wat er nodig is om bij de toepassing van deze systemen de kans van negatieve effecten op de grondwaterkwaliteit te minimaliseren en kansen te benutten om de bodem te gebruiken voor duurzame energie.</p>
9	Brabant Water	9M	<p>Als onderdeel van de kennisontwikkeling verzoeken wij u in aanvulling op de omschreven ondergrondmodellen ook de dataverkenning van de diepere ondergrond actief op te pakken.</p>	<p>Als onderdeel van het opstellen van de (grensoverschrijdende) ondergrondmodellen (H3O) zullen bestaande, relevante data aan beide zijden van de grens geïnventariseerd en verzameld worden.</p>	
9	Brabant Water	9N	<p>Het PMWP is een strategisch document. Daarom is het voor ons onduidelijk aan welk beleid aanvragen in het</p>	<p>Het PMWP bevat het strategisch beleid voor het grondwaterbeheer en bevat daarmee de basis voor de beoordeling van</p>	

			kader van de Waterwet worden getoetst.	vergunningaanvragen. Wij zullen dit beleid uitwerken in een operationeel kader dat Gedeputeerde Staten vaststellen en dat dient als beleidsregels voor vergunningverlening.	
10	waterschap De Dommel	10A	Wij waarderen het dat u ons intensief hebt betrokken bij het opstellen van het ontwerp PMWP en de Uitvoeringsagenda en willen deze samenwerking graag voortzetten op weg naar de Omgevingsvisie. Ook bieden wij graag onze medewerking aan de opstelling van de uitvoeringsagenda aan	Dank voor uw reactie. Ook wij hebben uw betrokkenheid zeer gewaardeerd. Laten we onze goede samenwerking voortzetten in het traject van de Omgevingsvisie! Graag zullen we u ook betrekken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda.	
10	waterschap De Dommel	10B	De focus op samenwerking met partners en burgers onderschrijven wij. Een voorbeeld van succesvolle samenwerking is de Tweede Bestuursovereenkomst. Wij willen graag een nieuwe overeenkomst aangaan om tempo te kunnen houden in de uitvoering van maatregelen (voor provinciale en waterschapsdoelstellingen/voor Kaderrichtlijn Water (KRW) en N2000).	De provincie wil de brede samenwerking opzoeken met alle partners uit het PMWP. Dit betekent dat niet alleen met de waterschappen maar ook met alle partners een overeenkomst aangegaan kan worden. De provincie is inmiddels al in gesprek met de waterschappen.	
10	waterschap De Dommel	10C	Graag gaan we in overleg om gezamenlijke rollen, verantwoordelijkheden en werkwijze uit te werken.	Samen met u en andere partners willen we een uitvoeringsagenda opstellen. Daarbij horen ook afspraken over rollen en verantwoordelijkheden.	
10	waterschap De Dommel	10D	Aandacht voor een vitale bodem is van groot	Wij nemen met genoeg kennis van uw instemming.	

			belang voor de waterhuishouding, wij werken graag samen om een succesvolle transitie naar een duurzaam bodembeheer te krijgen.	Wij hopen dan ook ons hier gezamenlijk sterk voor te kunnen maken.	
10	waterschap De Dommel	10E	Wij ondersteunen uw voorstel om water een plaats te geven in de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV).	Wij zijn blij met uw ondersteuning, waarbij wij er vanuit gaan dat uw ondersteuning zich ook vertaald in actief meewerken aan het onderzoek naar de mogelijkheden en de verdere uitwerking van deze opname.	
10	waterschap De Dommel	10F	De systematiek van de provinciale functietoekenningen en de KRW-doelen moet beter op elkaar afgestemd en het liefst geïntegreerd worden. Een tijdelijke oplossing kan zijn om de KRW-waterlichamen wel op de kaart te vermelden. Aan de KRW-doelen zou een vergelijkbare status gegeven moeten worden als aan de functies qua doorwerking richting plannen van derden.	In aanloop naar de Omgevingsvisie zullen we de functies van het PMWP in hun relatie tot de KRW-doelstellingen, en het daarbij noodzakelijke (ruimtelijke) beschermingsregime, in overleg met alle betrokken partijen grondig tegen het licht houden. Zie ook onze reactie bij 19H en 21E. De KRW-oppervlaktewaterlichamen nemen wij nu indicatief op de plankaart op.	Op plankaart 1 zijn de KRW-oppervlaktewaterlichamen toegevoegd.
10	waterschap De Dommel	10G	Op de huidige manier kunnen KRW-doelen niet gehaald worden, we verwachten van de provincie een actieve rol om dit probleem aan te pakken met alle partijen.	Zoals in de plantekst is aangegeven, kan de provinciale inzet verschillende vormen aannemen. Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is	In paragraaf 3.4 wordt na de zin 'We blijven ons inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen.' toegevoegd: "Gezien de omvang van de opgave, nemen we hierin een actieve en coördinerende rol"

				<p>daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. De provincie wilde invulling van de Dynamische Uitvoeringsagenda ende keuzes t.a.v. ambitie en rol gezamenlijk met onze partners doen. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk. Wettelijke taken worden uiteraard uitgevoerd. Doel en aanpak daarvan zullen zo concreet mogelijk beschreven worden in de dynamische uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de wettelijke taken kan sprake zijn van nadere invulling van de ambitie en de acties samen met partners. Primair is van belang dat partijen hun verantwoordelijkheid nemen bij het aanpakken van knelpunten. Het doel is duidelijk: oplossen van de knelpunten, uiterlijk in 2027. Gezien de omvang van de opgave, nemen we een actieve en coördinerende rol. Wij brengen bovendien de voortgang in beeld en daar waar nodig is zullen wij partijen aanspreken of ondersteunen.</p>	
10	waterschap De Dommel	10H	<p>We zien graag een steviger standpunt van de provincie op het vlak van nieuwe stoffen, namelijk dat deze niet thuishoren in het milieu. Provincie en waterschappen moeten samen met partners in de</p>	<p>Er wordt een landelijke werkgroep Aanpak opkomende Stoffen opgericht die zich gaat buigen over deze nieuwe stoffen en met voorstellen zal komen voor aanpak bij de Stuurgroep Water. De provincie zal actief in deze</p>	<p>blz 12, 2e alinea: 'Daarnaast vinden we soms nieuwe milieuvreemde stoffen in grond- en oppervlaktewater waarvan wij vinden dat deze daar niet thuishoren, zoals</p>

			keten op zoek naar oplossingen.	werkgroep participeren. Een landelijk aanpak is het meest doelmatig.	medicijnresten, microplastics en nanodeeltjes'
10	waterschap De Dommel	10I	De doelen voor de overige wateren (de wateren die niet zijn aangeduid als KRW-waterlichaam) moeten niet leiden tot een extra verplichting voor maatregelen, monitoring en rapportage. Ook geldt er alleen een inspanningsverplichting om te zorgen dat er geen achteruitgang van de huidige toestand plaatsvindt, niet voor het halen van de doelen. Dit moet worden verduidelijkt in de tekst.	De zienswijze is correct, maar de tekst in bijlage 3 geeft dit volgens ons al voldoende helder weer.	
10	waterschap De Dommel	10J	Voor ecologische verbindingzones langs waterlopen geldt een gedeelde verantwoordelijkheid tussen waterschappen (10 meter) en gemeenten (15 meter). De realisatie van het droge deel stagneert, wij verzoeken de provincie weer een impuls te geven.	In 2016 zal een evaluatie naar het EVZ-beleid van 2011-2015 uitgevoerd worden. Daarin zullen onder andere ook de uitvoering door en ondersteuning aan gemeenten, het subsidiepercentage en de gedeelde verantwoordelijkheden onderzocht worden. Wij zullen ons beleid aanpassen als dat uit de evaluatie noodzakelijk blijkt.	
10	waterschap De Dommel	10K	De ambitie voor grondwaterbeheer is hoog en moeilijk realiseerbaar. Voor de gewenste balans tussen people-planet-profit is het nodig om de dialoog over uitvoering van doelmatige maatregelen voor strategisch grondwaterbeheer voort te zetten.	We realiseren ons dat het PMWP ambitieus is en dat er keuzes moeten worden gemaakt naar een maatschappelijk acceptabel grondwaterregime. We onderschrijven de samenhang tussen het beregeningsbeleid, onttrekking van grondwater voor drinkwater en industrie, de realisatie van	

				<p>het GGOR en verdrogingsbestrijding. We benadrukken dan ook dat een goed functionerend bodem-watersysteem centraal moet staan bij het grondwaterbeheer. Met de gezamenlijke uitvoeringsagenda willen we de basis leggen voor een goede en samenhangende samenwerking in het bodem-watersysteem.</p>	
10	waterschap De Dommel	10L	<p>Het verlaten van het stand-still principe bij grondwateronttrekkingen kan invloed hebben op de Natura2000 en anti-verdrogingsdoelstellingen. Een uitbreiding van grondwateronttrekkingen mag geen belemmering vormen voor het behalen van deze doelstellingen.</p>	<p>Het is een voorwaarde dat het verlaten van het stand-still principe niet ten koste gaat van de Natura 2000-gebieden en anti-verdrogingsdoelstellingen. Wij zien hier met name ook een belangrijke relatie met het huidige beregeningsbeleid van de waterschappen.</p>	
10	waterschap De Dommel	10M	<p>Diverse specifieke opmerkingen en tekstuele voorstellen op het gebied van bindendheid van het plan, klimaat, verdroging, gebiedsgerichte aanpak verontreinigingen, hoogwaterveiligheid, agrofood, circulaire en biobased economie, en PAS.</p>	<p>De tekst m.b.t. de bindendheid voor andere partijen verduidelijken wij. Wat betreft de Klimaatagenda: de provincie wil de Omgevingsvisie eind 2018 vaststellen. De Klimaatagenda kan dan daarin meegenomen worden. De tekst m.b.t. gevolgen van klimaatverandering was niet limitatief bedoeld, maar we vullen de tekst aan. Uiteraard werken wij ook graag met de waterschappen samen aan een gezonde stad. Dit voegen wij toe. Ook t.a.v. groene groei werken wij graag gezamenlijk toe naar een circulaire economie. Voor wat betreft de</p>	<p><u>Status:</u> Tekst in hoofdstuk 1 vervangen door: "Het PMWP is niet bindend voor andere partijen dan de provincie zelf. Alleen voor een aantal aspecten van het oppervlakte- en grondwater, zoals vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water en de overige wateren (zie bijlage 3), is het PMWP wel rechtstreeks bindend voor waterschappen. Verder biedt het plan gemeenten en waterschappen een</p>

				<p>beveiliging van de provincie tegen overstromingen vanuit het buitenwater, is het correct om te melden dat er het nodige op de provincie af gaat komen. Dit verwerken wij in de plantekst. De opmerking over het beheer nemen wij ook over. U heeft gelijk m.b.t. de tekst over benutten van mest. Bij het redigeren van de tekst is iets misgegaan. Wij passen dit aan.</p> <p>Verbondenheid (algenbloei): Inderdaad is algenbloei geen majeure gezondheidsrisico zoals de andere genoemde problemen, echter er kan wel degelijk sprake zijn van individuele gezondheidsklachten.</p> <p>Verdroging: Inderdaad kan ook in landbouwgebieden verdroging een probleem zijn. We passen de tekst aan.</p> <p>PAS: Wij snappen de wens van het waterschap dat de provincie zorgt dat de randvoorwaarden (grond, geld en planologie) op orde zijn. Nadere uitwerking daarvan vindt plaats onder de vlag van het Bestuurlijk Overleg Natuurnetwerk Brabant (BO-NB) waar alle partners van het manifest Brabants Buitengebied, waaronder uw waterschap, in zijn vertegenwoordigd. Samen met de manifestpartners wordt hard getrokken aan deze uitwerking, die ertoe moet leiden dat de kaders en randvoorwaarden in</p>	<p>kader voor hun eigen beleid.</p> <p>Waterschappen moeten op grond van de Waterwet 'rekening houden' met dit plan. Ook geeft het PMWP ondernemers en burgers zicht op de provinciale koers.</p> <p><u>Klimaat:</u> Toevoegen zin voor laatste zin alinea: Ook moeten we rekening houden met extremer weer zoals zwaardere regenbuien en droogte. En als slotzin: De klimaatproblematiek is een duidelijk voorbeeld van een ontwikkeling die alleen integraal aangepakt kan worden.</p> <p><u>Gezonde stad:</u> Samen met Brabantse gemeenten (...) en waterschappen</p> <p><u>Waterveiligheid:</u> huidige tekst: 'Dat wil niet zeggen dat we achterover kunnen leunen. De verwachting is dat we als gevolg van de klimaatverandering hogere waterstanden moeten opvangen. De mogelijke gevolgen van overstromingen</p>
--	--	--	--	---	---

				<p>2015 geheel duidelijk zijn. In het BO-NB vindt uiteindelijke besluitvorming plaats over een soepele uitvoering van de maatregelen die voor de PAS moeten worden getroffen.</p>	<p>worden steeds groter, omdat het aantal inwoners en de economische waarden achter de rivierdijken toenemen. Om die reden heeft het rijk de wettelijke overstromingsnorm en aangescherpt. Verder zijn er nieuwe technische inzichten op het gebied van dijkstabiliteit".</p> <p>vervangen door : "Dat wil niet zeggen dat we achterover kunnen leunen. De verwachting is dat we als gevolg van de klimaatverandering hogere waterstanden moeten opvangen. De mogelijke gevolgen van overstromingen worden steeds groter, omdat het aantal inwoners en de economische waarden achter de rivierdijken toenemen. Om die reden heeft het rijk de wettelijke overstromingsnorm en aangescherpt. Verder zijn er nieuwe technische inzichten op het gebied van dijkstabiliteit. Er komt dus het nodige af op</p>
--	--	--	--	---	--

					<p>Brabant". In par. 4.3 is 'beheren' toegevoegd.</p> <p><u>Agrofood</u>: zin in par. 5.1 vervangen door "Mest kan nuttig worden gebruikt door het terugwinnen van nutriënten (fosfaat, nitraat) en het opwekken van energie."</p> <p><u>Verdroging</u>: De tweede zin van de eerste alinea onder '3. Verdroging' wordt: 'Naast verdroging in natuurgebieden hebben ook landbouwgebieden te maken met watertekorten. Hiervoor verwijzen we verder naar hoofdstuk 5 Groene groei.'</p>
10	waterschap De Dommel	10N	<p>De passages over zoetwatervoorziening winnen aan kracht door te verwijzen naar de diverse bestuursovereenkomsten (DHZ, zoetwatermaatregelen Zuidwestelijke Delta) en het werkprogramma. Voor de provinciale regierol gaan we uit van een goede samenwerking met de waterschappen.</p>	<p>Wij noemen niet alle bestuursovereenkomsten uitputtend in het PMWP. Dit doet niks af aan het belang dat wij hechten aan de afspraken die wij maken met onze partners. De inhoud van de afspraken komt tot uiting in het PMWP en de Dynamische Uitvoeringsagenda die we opstellen.</p>	
10	waterschap De Dommel	10O	<p>We zien graag dat de provincie het initiatief neemt om samen met de waterschappen een agenda op te stellen voor het Brabantse</p>	<p>Om uitvoering te geven aan het PMWP wordt samen met partners een uitvoeringsagenda gemaakt. Ook het grondwaterbeheer is hier</p>	

			grondwaterbeheer.	een onderdeel van.	
10	waterschap De Dommel	10P	Enkele GEP-doelen zijn niet juist en normen ontbreken.	Wij hebben de doelen en normen gecontroleerd en aangepast	Tabel 2 in Bijlage 3 van het PMWP is aangepast.
10	waterschap De Dommel	10Q	Voor enkele waterlopen moet de functie waternatuur of verweven worden aangepast. Ook moeten beken met een Natura2000status op de plankaart worden opgenomen. Enkele droge evz's (waar geen opgave voor de waterbeheerder ligt) staan ten onrechte op de kaart. De ruimtelijke bescherming voor watersysteemherstel moet gehandhaafd blijven. Enkele waterbergings- en reserveringsgebieden kloppen niet.	Wij hebben een aantal verzoeken tot aanpassing van de functie verweven of waternatuur gehonoreerd, voor het overige zal dit onderdeel uitmaken van de brede herziening genoemd bij 10F. Ook de lijnvormige Natura2000 gebieden zijn toegevoegd op de plankaart. Het Eindhovens Kanaal is een droge evz en is van de kaart verwijderd. Het Beatrixkanaal is wel een natte evz en blijft gehandhaafd op de plankaart. De ruimtelijke bescherming voor watersysteemherstel wordt voortgezet en maakt onderdeel uit van de aangekondigde herziening genoemd onder 10F. De waterbergings- en reserveringsgebieden zijn aangepast aan de actuele versie van de Verordening ruimte Noord-Brabant 2014.	Aan de Grote Waterloop is binnen de natte natuurparel de functie waternatuur toegekend. De functie verweven voor de Run en de functie waternatuur voor de Bulder Aa zijn verlengd zodat dit overeenkomt met het KRW- oppervlaktewaterlic haam. Op plankaart 1 zijn lijnvormige Natura 2000gebieden toegevoegd. Het Eindhovens Kanaal is een droge evz en is van de kaart verwijderd.
11	BodemenergieNL	11A	Wij zijn verheugd dat de provincie bodemenergie als één van de duurzame opties noemt. Wij verzoeken u bodemenergie niet alleen onder de kop Ecosysteemdiensten op te nemen, maar ook onder de kop Energie	In het hoofdstuk Groene Groei wordt aandacht besteed aan twee onderwerpen: de ecosysteemdiensten die milieu en water leveren en daarnaast de transitie naar groene groei. Deze indeling komt in de verschillende paragrafen terug. Tussen deze twee onderwerpen zit geen scherpe scheidslijn: een transitie naar groene groei	

				(o.a. m.b.t. energie) vereist dat ecosysteemdiensten duurzaam geleverd kunnen worden. In verband met de leesbaarheid van de tekst willen wij herhalingen zo veel mogelijk voorkomen.	
11	BodemenergieNL	11B	Wij vinden het jammer dat voor bodemenergie en geothermie (in tegenstelling tot zonne-energie en wind) niet verder is beschreven hoe de provincie handen en voeten geeft aan haar ambitie voor duurzame energie. Een mogelijke concrete actie van de provincie zou kunnen zijn om de toepassing van bodemenergie en of geothermie te stimuleren bij ontwikkeling van bedrijventerreinen, vestiging van bedrijven en nieuwbouw van scholen. Ook onderzoek naar en pilots rond Hoge Temperatuur Opslag en Middelhoge Temperatuur Opslag zouden interessant zijn.	De provincie stimuleert de ontwikkeling van geothermie in de Green Deal geothermie Brabant waarin vijf partijen de ontwikkeling van geothermie ondersteunen. Bij het toepassen van bodemenergie in open systemen is de provincie vergunningverlener. Wij hebben daarin een ondersteunend beleid in de zin dat we heldere regels hebben gesteld waar KWO kan worden toegepast. Wij zijn voornemens dat beleid in de Dynamische Uitvoeringsagenda nader te verfijnen. KWO is een marktconforme techniek, die ons inziens geen financiële ondersteuning nodig heeft. Wij staan open voor pilots voor HTO of MTO (op plaatsen waar deze niet strijdig zijn met andere belangen). Wij zien geen aanleiding om de bestaande tekst te wijzigen.	
11	BodemenergieNL	11C	BodemenergieNL betreft de enigszins afwijzende houden van de provincie t.o.v. gesloten bodemenergiesystemen en is van mening dat dit onterecht is. Uit onderzoek blijkt dat het risico voor grondwater gering is en dat hiervoor	Bij zorgvuldige toepassing van bodemenergiesystemen, volgens de geldende uitvoeringsprotocollen en met name indien scheidende lagen in de bodem goed afgedicht worden, is het risico voor het grondwater voor een individueel systeem	

			<p>bovendien beheermaatregelen genomen kunnen worden. Wij verzoeken de bedoelde zinsnede aan te passen.</p>	<p>inderdaad gering. Het risico neemt echter toe indien het om grote aantallen gaat. Zowel het risico op lekkage, als het risico dat systemen uit kostenoverwegingen (te) snel en onzorgvuldig worden aangelegd. Daarom zijn wij geen voorstander van grootschalige toepassing van deze systemen.</p>	
11	BodemenergieNL	11D	<p>Wellicht zou de provincie haar gemeenten kunnen stimuleren om de gemeentelijke taken voor bodemenergie, net als de provincie heeft gedaan, onder te brengen bij de omgevingsdiensten. Op die manier kunnen daar drie kennisclusters ontstaan.</p>	<p>Gesloten bodemenergiesystemen vallen onder de bevoegdheid van de gemeenten. Dergelijke systemen hebben wel onze aandacht vanwege de kwaliteit van bodem, ondergrond en grondwater. In het kader van de Dynamische Uitvoeringsagenda starten wij samen met onze partners een aantal pilots om meer zicht te krijgen op de afwegingen die meespelen in het gebruik van de ondergrond. Een verdere harmonisatie van vergunningverlening en handhaving en kennisontwikkeling kan daar onderdeel van zijn.</p>	
11	BodemenergieNL	11E	<p>Ook in energieneutrale woningen is warmte nodig. Door gesloten bodemenergiesystemen hiervoor als optie af te schrijven, gaat u in tegen het landelijke beleid om ook deze bodemenergiesystemen te stimuleren. Wij verzoeken u daarom de zin "Gesloten bodemenergiesystemen</p>	<p>Wij zijn er van overtuigd dat er door technische innovatie betere systemen, die nu nog in de concept-fase verkeren, op de markt komen, met meer rendement, met minder risico voor de bodem, en met een aantrekkelijke kostprijs. Ons toekomstbeeld is dat door het ontwikkelen van dergelijke systemen in het</p>	

			zijn in energieneutrale woningen niet te vinden" te schrappen.	energieneutrale huis van de (nabije) toekomst de toepassing van bodemenergiesystemen niet meer nodig is. De achtergrond van het landelijk beleid is er niet op gericht bodemenergiesystemen als zodanig te stimuleren, maar technische mogelijkheden voor duurzame energie te bevorderen. Wij denken dat er betere technieken toepasbaar zijn en dat systemen die diep de bodem en het grondwater in gaan, binnen korte termijn achterhaald zullen zijn. Wij zoeken naar experimenteerruimte voor deze nieuwe systemen, bij voorbeeld in projecten met Nul op de Meter renovaties. Wij nodigen de installatiebranche uit te investeren in innovaties en mee te gaan in deze ontwikkeling.	
11	BodemenergieNL	11F	Aangegeven is dat de provincie bevoegd gezag is voor bodemenergiesystemen, dit moet zijn open bodemenergiesystemen.	Deze opmerking klopt, we zullen de plantekst hierop aanpassen.	Toevoegen 'open' voor bodemenergiesystemen.
11	BodemenergieNL	11G	BodemenergieNL is graag een van de partners in de totstandkoming van het afwegingskader voor gebruik van grondwater.	We zullen uw wens bij de organisatie van de uitvoeringsagenda meenemen.	
11	BodemenergieNL	11H	Wij denken dat het koppelen van de maximale onttrekkingsdiepte aan de geologische situatie in drie gebieden een eerste goede stap is. Wij praten graag mee over	We zullen uw wens bij de organisatie van de uitvoeringsagenda meenemen.	

			verdere versoepelingen.		
12	ZLTO	12A	Onze eerdere reactie hebben wij al gegeven tijdens het bestuurlijk overleg van 9 juli.	Het Bestuurlijk Overleg van 9 juli 2015 had betrekking op de Dynamische Uitvoeringsagenda, behorende bij het PMWP. Deze uitvoeringsagenda is nog in ontwikkeling. Opmerkingen gemaakt tijdens het overleg zullen bij de verdere uitwerking van de uitvoeringsagenda betrokken worden. Tijdens het overleg noemde de ZLTO de projecten Schoon Water en Brabant Bewust als goede voorbeelden van integrale projecten. De ZLTO wil deze projecten graag voortzetten. In het PMWP is expliciet aangegeven dat het project Schoon Water en Brabant Bewust voortgezet, respectievelijk uitgevoerd zullen worden. Deze komen dus zeker terug in de Dynamische Uitvoeringsagenda.	
12	ZLTO	12B	De opstelling in het ontwerp PMWP om los te laten waar het kan en minder regels de beoogde doelen bereiken, staat ons aan.	Wij nemen met genoegen kennis van uw instemming. Wij nodigen u uit ons kritisch te volgen op dit punt.	
12	ZLTO	12C	Wij zijn van oordeel dat de thema's water, milieu en bodem zich bij uitstek lenen voor een programmatische aanpak. (Inspreker noemt daarbij een aantal programma's die in het ontwerp-PMWP zijn opgenomen maar ook een aantal projecten die niet expliciet in het PMWP zijn opgenomen, zoals de proeftuin	Het PMWP is een strategisch plan. De nadere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. Deze is nog in ontwikkeling. We willen de inhoud van de uitvoeringsagenda graag samen met partners bepalen. U zult hierbij betrokken worden. De suggesties die de ZLTO doet zullen in het kader van de uitvoeringsagenda	

			VICOE en het kringloopproject Sint Anthonis en Boxmeer.)	meegenomen worden.	
12	ZLTO	12D	Wij hopen dat de ontwikkelingen in de PAS het ons niet onmogelijk maken om trouw te blijven aan de opstelling die we de afgelopen jaren kozen. Namelijk: constructief meewerken, verder gaan dan wettelijk vereist, verantwoordelijkheid nemen en transitiegericht.	Ook wij hopen op een voortzetting van de constructieve samenwerking.	
13	Vereniging Industriewater	13A	Wij complimenteren u met de grondige procesaanpak en hebben waardering voor de compactheid en duidelijkheid van het plan.	Wij danken u voor dit compliment.	
13	Vereniging Industriewater	13B	Waardering voor het loslaten van het generieke standstill-principe	Bedankt dat u PMWP op dit onderdeel ondersteunt.	
13	Vereniging Industriewater	13C	Waardering voor het voornemen om grondwaterwinningen voor menselijke consumptie te beschermen via beschermingszones of maatregelen te nemen in gebiedsdossiers.	Bedankt dat u PMWP op dit onderdeel ondersteunt.	
13	Vereniging Industriewater	13D	Vanwege de risico's van gesloten bodemenergiesystemen voor de kwaliteit van het grondwater verzoeken wij om meer regie en procesbeheersing vanuit de provincie en een meldingsplicht.	We begrijpen de zorg over de gesloten bodemsystemen. Gesloten systemen vallen onder de bevoegdheid van gemeenten, maar die systemen hebben wel onze aandacht vanwege de kwaliteit van bodem, ondergrond en grondwater. Samen met onze partners willen we via de uitvoeringagenda de	In paragraaf 5.4, ecosysteemdiensten bodem en ondergrond, is toegevoegd: Voor gesloten bodemenergiesystemen onderzoeken we samen met gemeenten en andere partners wat er nodig is om bij de toepassing

				<p>aanpak hoe om te gaan met gesloten bodemsystemen verder uitwerken.</p>	<p>van deze systemen de kans van negatieve effecten op de grondwaterkwaliteit te minimaliseren en kansen te benutten om de bodem te gebruiken voor duurzame energie.</p>
13	Vereniging Industrierwater	13E	<p>Het maximum van de totale onttrokken hoeveelheid grondwater is verkeerd onderbouwd, maar zou bovendien gebaseerd moeten zijn op de draagkracht van het watersysteem.</p>	<p>De maximale onttrekkingshoeveelheid is niet nieuw, volgt uit het PWP 2009-2015 en is gebaseerd op de onttrokken hoeveelheid grondwater in 2007 + 10%. We zijn het eens dat het draagkracht van het watersysteem leidend moet zijn voor het gebruik van grondwater; dit staat ook als uitgangspunt in paragraaf 5.4 van het PMWP. Via de uitvoeringsagenda willen we hier meer zicht op krijgen. De tekst in paragraaf 5.4 onder ecosysteemdiensten: water is aangepast en aangevuld.</p>	<p>In paragraaf 5.4, ecosysteemdiensten water, is toegevoegd "en (3) dit niet leidt tot overexploitatie en verdroging van natuurgebieden. Om hier invulling aan te geven is een goed inzicht nodig in vraag en aanbod van grondwater. Om meer zicht te krijgen op de daadwerkelijke grondwatervraag wil de provincie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inventariseren of huidige vergunde grondwaterhoeveelheid nog past bij de huidige grondwatervraag; - de toekomstige grondwatervraag van de drinkwatersector en de industrie in beeld brengen voor de middellange (10 jaar) en lange termijn (40 jaar); - onderzoeken wat de ecosysteemdienst 'grondwater' in

					<p>Brabant kan bieden.</p> <ul style="list-style-type: none"> o Het benutten van niet-gebruikte vergunningruimte (de zogenaamde 'latente' vergunningruimte) ziet de provincie als mogelijkheid om de grondwatervraag up-to-date te brengen en in balans te brengen met het aanbod. Mocht de totale jaarlijks onttrokken hoeveelheid grondwater de maximum van een totale onttrokken hoeveelheid van 250 miljoen m³ per jaar (onttrekking 2007 + ruim 10%) benaderen, dan is dat is aanleiding om het beleid te evalueren."
13	Vereniging Industriewater	13F	<p>Wij zijn teleurgesteld in de gekozen formulering voor de aanpak van verdroging door afspraken te maken met grondwateronttrekkende bedrijven. Dit wekt de suggestie dat deze bedrijven alleen verantwoordelijk zijn voor verdroging. Beter zou zijn om samen met partners de oorzaken van verdroging te onderzoeken en afspraken te maken om dit tegen te gaan.</p>	<p>Wij zullen de formulering schrappen.</p>	<p>De actie om de verdroging harder aan te pakken door afspraken te maken met grondwateronttrekkers schrappen.</p>
14	W.P. van Breugel en	14A	<p>In de voorkeursstrategie Bedijkte Maas komen de</p>	<p>Het maatregelenpakket wordt geoptimaliseerd in</p>	

	J.M.M. Jaspers		<p>Kraaijenbergse Plassen in beeld als retentiegebied. In het plan is geen rekening gehouden met de belangen van inspreker en gevolgen voor zijn eigendom. Door de plannen ontstaat er waardedaling van de woning en schaduwshade. Hiervoor moet financiële compensatie worden geboden. In het plan moet een voorziening worden opgenomen voor schadeloosstelling ook bij eventuele noodzakelijke verkoop in de toekomst.</p>	<p>het regioproces voor de Bedijkte Maas in 2015 en 2016 waarin het maatregelpakket wordt geoptimaliseerd. In formele zin is vooral de rijksreservering van dit gebied in het Barro (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) van belang. Het al of niet toekennen van een schadevergoeding is een aangelegenheid van het rijk en niet van de provincie.</p>	
15	J. van Cranenbroek melkveehouderij	15A	<p>De aanwijzing van waterberging op het perceel is onterecht. Het is een huiskavel, heeft gevolgen voor de bedrijfsvoering en er zijn betere andere locaties. Bij het waterschap is eerder bezwaar tegen deze aanwijzing gegrond verklaard.</p>	<p>Wij hebben contact gehad met waterschap De Dommel. Zij geven aan dat in het kader van de procedure van de legger in 2013 dit perceel is verwijderd van de legger omdat het niet geschikt is voor waterberging. Er heeft echter nog geen algehele herziening plaatsgevonden van de waterbergings- en reserveringsgebieden in het gebied van waterschap De Dommel. Wij hebben afspraken gemaakt met alle waterschappen om een dergelijke herziening te koppelen aan de voortgangsrapportage over normering wateroverlast, in de tweede helft van 2016. Pas daaruit volgend zullen wij onze provinciale kaarten en beleidskaders aanpassen.</p>	
16	J. Zevenhek	16A	<p>In de trits sparen, aanvoeren,</p>	<p>Wij onderschrijven het belang van infiltreren van</p>	

			<p>accepteren/adopterend zou als 2e stap infiltreren van schoon hemelwater moeten worden toegevoegd. Dit zorgt voor reductie van piekafvoer, aanvulling van het grondwatersysteem en meer waterbewustzijn van burgers en past ook in het kringloopdenken. Door open data over grondwaterstanden kan iedereen zien of de inspanningen effect hebben.</p>	<p>hemelwater, omdat we in grote delen van Brabant afhankelijk zijn van hemelwater voor de watervoorziening. Met het onderdeel 'sparen' uit de trits, bedoelen we dan ook dat we het water zoveel mogelijk moeten vasthouden in de bodem. Daarvoor is het belangrijk dat het water de bodem in kan trekken. Dit geldt zowel voor stedelijk gebied als landelijk gebied. Stedelijk waterbeheer is vooral een verantwoordelijkheid van gemeenten en waterschappen. Wij ondersteunen door bij te dragen aan projecten zoals Deltaplan Hoge Zandgronden en Klimaatbestendig Land van Cuijk. We stellen dit ook aan de orde in onze overleggen met de vijf grote gemeenten in Brabant (BrabantStad).</p>	
16	J. Zevenhek	16B	<p>Voorgesteld wordt om in Brabant voor huizen een 'watercertificaat' te ontwikkelen: een hoge score voor bijvoorbeeld waterbesparende maatregelen, wat kan leiden tot een hogere verkoopwaarde of verminderde rioolbelasting.</p>	<p>Wij onderschrijven het belang van duurzaam waterbeheer in stedelijk gebied. Dit is primair de verantwoordelijkheid van gemeenten en waterschappen. Wij verkennen momenteel hoe de provincie kan ondersteunen in het uitvoeren van concrete maatregelen. Hierbij willen we breed bekijken hoe we duurzaam stedelijk waterbeheer kunnen bevorderen, zonder al op voorhand een oplossingsrichting te kiezen. Ook naar aanleiding van het OESO rapport over het</p>	

				Nederlandse Waterbeheer kijken de overheden in Nederland gezamenlijk naar wat de meest effectieve aanpak is om duurzamer met hemelwater om te gaan. En ook hierin worden de opties breed verkend.	
17	RIWA-Maas	17A	Waardering voor het plan en voor de doelen en initiatieven die hierin opgenomen zijn die een bijdrage leveren aan de waterkwaliteit van de Maas en haar zijrivieren. Graag bereid om aan het Uitvoeringsprogramma deel te nemen.	Wij danken u voor het compliment en zien uit naar een goede samenwerking in het kader van de Dynamische Uitvoeringsagenda.	
17	RIWA-Maas	17B	Het is goed om gezamenlijk met partners in beeld te brengen in welke mate de Brabantse wateren bijdragen aan normoverschrijdingen in de Maas.	Wij zijn verheugd met uw steun en zullen contact opnemen met RIWA-Maas om deze actie samen op te pakken. Door de invloed van reistijd en afbraaksnelheid mee te wegen krijgen we scherper in beeld wat de bijdrage van de verschillende bronnen is aan de belasting van het water wat ingenomen wordt voor de drinkwaterproductie. Op basis hiervan kan beter worden onderbouwd wat de beste maatregelen zijn (bronaanpak, zuiveren effluent of zuiveren bij de drinkwaterproductie).	
17	RIWA-Maas	17C	Ten aanzien van nieuwe stoffen (medicijnresten, nanodeeltjes) kan het PMWP het initiatief 'Netwerk medicijn voor gezond water' versterken. Ook het project Schone Maaswaterketen is een	Wij zijn blij met uw steun en met de pro-actieve houding van de alle partijen.	

			voorbeeld van samenwerking tussen waterschappen, drinkwaterbedrijven en overheid.		
17	RIWA-Maas	17D	Waardering voor het continueren van het project 'Schoon Water voor Brabant' en voor andere beleidsvoornemens die normoverschrijdingen in de Maas reduceren (onkruidbestrijding, stimuleren minder emissies bestrijdingsmiddelen)	Wij zijn blij met uw steun.	
18	Vlaamse overheid, Dienst MER	18A	Grensoverschrijdende opgaven zijn niet expliciet benoemd. Ook in het plan-MER ontbreekt een hoofdstuk over eventuele grensoverschrijdende milieueffecten. De planvoornemens zijn dermate algemeen en strategisch omschreven dat het niet evident is om na te gaan in hoeverre er zich grensoverschrijdende milieueffecten zouden kunnen voordoen op Vlaamse bodem. Om deze reden kan de dienst Mer dan ook geen uitspraak doen over eventuele grensoverschrijdende milieueffecten. Ons baserend op het beschikbare kaartmateriaal en de informatie in het ontwerpplan en plan-MER lijkt het ons echter aannemelijk te kunnen stellen dat er geen	Het PMWP is een strategisch document. Het MER sluit daar qua abstractieniveau op aan. Op aandringen van de Commissie-milieueffectrapportage zijn wij in een aanvulling op het planMER nader ingegaan op mogelijke effecten op Natura2000 gebieden (als gevolg van de optie in het plan om grondwatervergunningruimte opnieuw te verdelen en de onttrekkingsdiepte te flexibiliseren). Hierbij zijn ook de in België gelegen N2000 gebieden beschouwd. Negatieve effecten worden in de uitwerking van het beleid uitgesloten. Indien er bij de vergunningverlening mogelijk grensoverschrijdende effecten op kunnen treden zullen wij u op grond van de wettelijke verplichting hiertoe informeren en betrekken.	

			grensoverschrijdende milieueffecten te verwachten zijn.		
18	Vlaamse overheid, Dienst MER	18B	De dienst Mer wenst op de hoogte gehouden te worden in het verdere verloop van dit plantraject. In de vervolgprocedure kan het nuttig zijn de volgende Vlaamse overheidsadministraties te betrekken: VMM, Agentschap voor Natuur en Bos en Departement Leefmilieu, Natuur en Energie	Wij zullen de Dienst MER van de Vlaamse overheid van het vervolg van dit plantraject op de hoogte houden. Bij de uitwerking van het beleid zullen we, wanneer dat zinvol is, de genoemde Vlaamse overheidsinstanties betrekken.	
19	waterschap Brabantse Delta	19A	Wij waarderen het dat u ons intensief hebt betrokken bij het opstellen van het ontwerp PMWP en de Uitvoeringsagenda en willen deze samenwerking graag voortzetten op weg naar de Omgevingsvisie. Ook bieden wij graag onze medewerking aan de opstelling van de uitvoeringsagenda aan	Dank voor uw reactie. Ook wij hebben uw betrokkenheid zeer gewaardeerd. Laten we onze goede samenwerking voortzetten in het traject van de Omgevingsvisie! Graag zullen we u ook betrekken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda.	
19	waterschap Brabantse Delta	19B	De focus op samenwerking met partners en burgers onderschrijven wij. Een voorbeeld van succesvolle samenwerking is de Tweede Bestuursovereenkomst. Wij willen graag een nieuwe overeenkomst aangaan om tempo te kunnen houden in de uitvoering van maatregelen (voor provinciale en waterschapsdoelstellingen/voor Kaderrichtlijn	De provincie wil de brede samenwerking opzoeken met alle partners uit het PMWP. Dit betekent dat niet alleen met de waterschappen maar ook met alle partners een overeenkomst aangegaan kan worden. De provincie is inmiddels al in gesprek met de waterschappen.	

			Water (KRW) en N2000).		
19	waterschap Brabantse Delta	19C	Wij ondersteunen uw voorstel om water een plaats te geven in de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV).	Wij zijn blij met uw ondersteuning, waarbij wij er vanuit gaan dat uw ondersteuning zich ook vertaald in actief meewerken aan het onderzoek naar de mogelijkheden en de verdere uitwerking van deze opname.	
19	waterschap Brabantse Delta	19D	Aandacht voor een vitale bodem is van groot belang voor de waterhuishouding, wij werken graag samen om het bufferend vermogen van de watersystemen te vergroten.	Wij nemen met genoeg kennis van uw instemming. Wij gaan ons hier gezamenlijk sterk voor maken.	
19	waterschap Brabantse Delta	19E	Om de KRW-doelen te halen stellen wij voor een gebiedsgerichte aanpak (zoals Schoon Water Brabant) van provincie en partners voort te zetten en waar mogelijk uit te breiden. Voor nieuwe stoffen is een ketengerichte benadering noodzakelijk.	Wij onderschrijven uw zienswijze. Daarom is in de plantekst al opgenomen dat we het project Schoon Water voor Brabant willen voortzetten en verbinden met het programma Vitale Bodem en het Meerjarenprogramma Bijengezondheid. Overigens gaat het niet alleen om een gebiedsgerichte aanpak, maar vooral ook een sectorgerichte aanpak. De aanpak van nieuwe stoffen wordt landelijk opgepakt zoals door de oprichting van de werkgroep aanpak opkomende stoffen.	
19	waterschap Brabantse Delta	19F	De passages over zoetwatervoorziening winnen aan kracht door te verwijzen naar de diverse bestuursovereenkomsten (DHZ, zoetwatermaatregelen	Wij noemen niet alle bestuursovereenkomsten uitputtend in het PMWP. Dit doet niks af aan het belang dat wij hechten aan de afspraken die wij maken met onze partners. De inhoud van de afspraken	

			Zuidwestelijke Delta) en het werkprogramma.	komt tot uiting in het PMWP en de Dynamische Uitvoeringsagenda die we opstellen.	
19	waterschap Brabantse Delta	19G	Voor ecologische verbindingzones langs waterlopen geldt een gedeelde verantwoordelijkheid tussen waterschappen (10 meter) en gemeenten (15 meter). De realisatie van het droge deel stagneert, wij verzoeken de provincie weer een impuls te geven.	In 2016 zal een evaluatie naar het EVZ-beleid van 2011-2015 uitgevoerd worden. Daarin zullen onder andere ook de uitvoering door en ondersteuning aan gemeenten, het subsidiepercentage en de gedeelde verantwoordelijkheden onderzocht worden. Wij zullen ons beleid aanpassen als dat uit de evaluatie noodzakelijk blijkt.	
19	waterschap Brabantse Delta	19H	De systematiek van de provinciale functietoekenningen en de KRW-doelen moet beter op elkaar afgestemd worden. Waterlichamen die zijn aangewezen in de Kaderrichtlijn Water (KRW) zouden minimaal de functie verweven moeten krijgen, de afspraken uit de reconstructie zijn achterhaald. Een tijdelijke oplossing kan zijn om de KRW-waterlichamen wel op de kaart te vermelden.	Wij erkennen dat er nog afstemmingsfouten zijn tussen de functietoekenning en de KRW-waterlichamen. Kleine fouten, zoals de lengte van trajecten, passen we aan in de plankaart. Ook worden alle KRW-oppevlaktewaterlichamen nu (indicatief) op de plankaart weergegeven. Een fundamentele discussie, waaronder de vraag of KRW-waterlichamen de functie verweven moeten krijgen, zal in het najaar worden opgestart. Zie ook onze reactie bij 10F.	Op plankaart 1 zijn de KRW-oppevlaktewaterlichamen toegevoegd.
19	waterschap Brabantse Delta	19I	De doelen voor de overige wateren (de wateren die niet zijn aangeduid als KRW-waterlichaam) moeten niet leiden tot een extra verplichting voor maatregelen, monitoring en rapportage. Ook geldt er alleen een	De zienswijze is correct, maar de tekst in bijlage 3 geeft dit volgens ons al voldoende helder weer.	

			<p>inspanningsverplichting om te zorgen dat er geen achteruitgang van de huidige toestand plaatsvindt, niet voor het halen van de doelen. Dit moet worden verduidelijkt in de tekst.</p>		
19	waterschap Brabantse Delta	19J	<p>De ambitie voor grondwaterbeheer is hoog en moeilijk realiseerbaar. Voor de gewenste balans tussen people-planet-profit is het nodig om de dialoog over uitvoering van doelmatige maatregelen voor strategisch grondwaterbeheer voort te zetten.</p>	<p>We realiseren ons dat het PMWP ambitieus is en dat er keuzes moeten worden gemaakt naar een maatschappelijk acceptabel grondwaterregime. We onderschrijven de samenhang tussen het beregeningsbeleid, onttrekking van grondwater voor drinkwater en industrie, de realisatie van het GGOR en verdrogingsbestrijding. We benadrukken dan ook dat een goed functionerend bodem-watersysteem centraal moet staan bij het grondwaterbeheer. Met de gezamenlijke uitvoeringsagenda willen we de basis leggen voor een goede en samenhangende samenwerking in het bodem-watersysteem.</p>	
19	waterschap Brabantse Delta	19K	<p>Het verlaten van het stand-still principe bij grondwateronttrekkingen kan invloed hebben op de Natura2000 en anti-verdrogingsdoelstellingen. Een uitbreiding van grondwateronttrekkingen mag geen belemmering vormen voor het behalen van deze doelstellingen.</p>	<p>Het is een voorwaarde dat het verlaten van het stand-still principe niet ten koste gaat van de Natura 2000-gebieden en anti-verdrogingsdoelstellingen. Wij zien hier ook met name een belangrijke relatie met het huidige beregeningsbeleid van de waterschappen.</p>	
19	waterschap Brabantse Delta	19L	<p>Voor een aantal KRW-waterlichamen stellen we voor functietoekenning consistent te maken met</p>	<p>Voor enkele trajecten hebben we de functietoekenning aangepast. Zie ook onze</p>	<p>Aan het Zuiderafwateringskanaal is binnen de natte natuurparel</p>

			de KRW-doelen.	reactie bij 19H.	de functie verweven toegekend. De functie waternatuur voor de bovenloopjes van de Rietkreek is verlengd zodat dit overeenkomt met het KRW-oppervlaktewaterlichaam.
19	waterschap Brabantse Delta	19M	Voor sommige trajecten lijkt de breedte van de evz op de plankaart niet zowel de water- als oeverzone te dekken.	Dit is onbedoeld, de breedte van de evz betreft zowel de water- als oeverzone.	
19	waterschap Brabantse Delta	19N	De evz langs de Bremer is niet weergegeven op de plankaart.	Dit is een terechte opmerking. Wij zullen de plankaart aanpassen en deze EVZ als een EVZ met een wateropgave opnemen.	Op plankaart 1 is de Bremer toegevoegd als natte evz.
19	waterschap Brabantse Delta	19O	Bij de Leurse Haven, Oudenbosch en het Markkanaal ontbreekt de functie scheepvaart. Ook is het verwarrend dat de functie doorloopt tot in het midden van rijkswater, waar geen bevoegdheid van provincie en waterschap is.	Dit is een terechte opmerking. Wij hebben de plankaart op dit punt gecorrigeerd.	Op plankaart 3 is de functie scheepvaart aangepast.
20	R.S. Lührman	20A	Ten onrechte wordt de indruk gewekt dat er een totaalverbod is in de provincie Noord-Brabant op de winning van schaliegas. Op grond van de Provinciale milieuverordening Noord-Brabant 2010 geldt het schaliegaswinningverbod niet voor de gehele provincie, maar alleen boven, in of onder grondwaterlichamen als bedoeld in artikel 5.5.2.	Er is inderdaad een klein deel van Brabant uitgezonderd van het schaliegasverbod. Het in West-Brabant gelegen grondwaterlichaam Zout grondwater in ondiepe zandlagen Schelde is niet geschikt voor menselijke consumptie. Dit grondwaterlichaam maakt derhalve geen deel uit van de aanwijzing. Op 10 juli 2015 heeft het kabinet bekend gemaakt dat er	Paragraaf 4.1: De provincie heeft besloten in het overgrote deel van Brabant geen schaliegaswinning toe te staan, ook vanwege de risico's voor vervuiling van grondwater. Het rijk kan dit besluit overigens naast zich neerleggen, maar heeft besloten dat commerciële

				deze kabinetsperiode niet naar schaliegas geboord zal worden. Commerciële opsporing en winning van schaliegas is de komende vijf jaar in Nederland niet aan de orde. Vergunningen voor de opsporing van schaliegas worden dan ook niet verlengd.	opsporing en winning van schaliegas niet aan de orde is in Nederland, in ieder geval tot eind 2020, Paragraaf 5.1: In de Provinciale milieuverordening staat een verbod op schaliegaswinning in het overgrote deel van Brabant.
21	waterschap Aa en Maas	21A	Wij waarderen het dat u ons intensief hebt betrokken bij het opstellen van het ontwerp PMWP en de Uitvoeringsagenda en willen deze samenwerking graag voortzetten op weg naar de Omgevingsvisie. Ook bieden wij graag onze medewerking aan de opstelling van de uitvoeringsagenda aan	Dank voor uw reactie. Ook wij hebben uw betrokkenheid zeer gewaardeerd. Laten we onze goede samenwerking voortzetten in het traject van de Omgevingsvisie! Graag zullen we u ook betrekken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda.	
21	waterschap Aa en Maas	21B	De focus op samenwerking met partners en burgers onderschrijven wij. Een voorbeeld van succesvolle samenwerking is de Tweede Bestuursovereenkomst. Wij willen graag een nieuwe overeenkomst aangaan om tempo te kunnen houden in de uitvoering van maatregelen (voor provinciale en waterschapsdoelstellingen/voor Kaderrichtlijn Water (KRW) en N2000).	De provincie wil de brede samenwerking opzoeken met alle partners uit het PMWP. Dit betekent dat niet alleen met de waterschappen maar ook met alle partners een overeenkomst aangegaan kan worden. De provincie is inmiddels al in gesprek met de waterschappen.	

21	waterschap Aa en Maas	21C	<p>Door de centrale plek van gezondheid in het plan wordt het belang van een goede milieu- en waterkwaliteit op de gezondheid van mens, plant en dier erkend. We vinden dat de provincie op het gebied van waterkwaliteit steviger moet inzetten, bijvoorbeeld t.a.v. de nutriëntenproblematiek. Op de huidige manier kunnen KRW-doelen niet gehaald worden. We verzoeken de provincie om de regie te pakken rond waterkwaliteit.</p>	<p>Zoals in de plantekst is aangegeven, kan de provinciale inzet verschillende vormen aannemen, variërend van direct sturen via faciliteren tot loslaten. Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. De provincie wilde invulling van de Dynamische Uitvoeringsagenda en de keuzes t.a.v. ambitie en rol gezamenlijk met onze partners doen. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk. Wettelijke taken worden uiteraard uitgevoerd. Doel en aanpak daarvan zullen zo concreet mogelijk beschreven worden in de dynamische uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de wettelijke taken kan sprake zijn van nadere invulling van de ambitie en de acties samen met partners.</p>	
21	waterschap Aa en Maas	21D	<p>Voor ecologische verbindingzones langs waterlopen geldt een gedeelde verantwoordelijkheid tussen waterschappen</p>	<p>In 2016 zal een evaluatie naar het EVZ-beleid van 2011-2015 uitgevoerd worden. Daarin zullen onder andere ook de uitvoering door en</p>	

			(10 meter) en gemeenten (15 meter). De realisatie van het droge deel stagneert, wij verzoeken de provincie weer een impuls te geven.	ondersteuning aan gemeenten, het subsidiepercentage en de gedeelde verantwoordelijkheden onderzocht worden. Wij zullen ons beleid aanpassen als dat uit de evaluatie noodzakelijk blijkt.	
21	waterschap Aa en Maas	21E	De systematiek van de provinciale functietoekenningen en de KRW-doelen moet beter op elkaar afgestemd worden. Waterlichamen die zijn aangewezen in de Kaderrichtlijn Water (KRW) zouden minimaal de functie verweven moeten krijgen, de afspraken uit de reconstructie zijn achterhaald. Een tijdelijke oplossing kan zijn om de KRW-waterlichamen wel op de kaart te vermelden.	In aanloop naar de Omgevingsvisie zullen we de functies van het PMWP in hun relatie tot de KRW-doelstellingen, en het daarbij noodzakelijke (ruimtelijke) beschermingsregime, in overleg met alle betrokken partijen grondig tegen het licht houden. Zie ook onze reactie bij 10F en 19H. De KRW-oppevlaktewaterlichamen nemen wij nu indicatief op de plankaart op.	Op plankaart 1 zijn de KRW-oppevlaktewaterlichamen toegevoegd.
21	waterschap Aa en Maas	21F	De doelen voor de overige wateren (de wateren die niet zijn aangeduid als KRW-waterlichaam) moeten niet leiden tot een extra verplichting voor maatregelen, monitoring en rapportage. Ook geldt er alleen een inspanningsverplichting om te zorgen dat er geen achteruitgang van de huidige toestand plaatsvindt, niet voor het halen van de doelen. Dit moet worden verduidelijkt in de tekst.	De zienswijze is correct, maar de tekst in bijlage 3 geeft dit volgens ons al voldoende helder weer.	
21	waterschap Aa en Maas	21G	De passages over zoetwatervoorziening	Wij noemen niet alle bestuursovereenkomsten	

			winnen aan kracht door te verwijzen naar de diverse bestuursovereenkomsten (DHZ, zoetwatermaatregelen Zuidwestelijke Delta) en het werkprogramma.	uitputtend in het PMWP. Dit doet niks af aan het belang dat wij hechten aan de afspraken die wij maken met onze partners. De inhoud van de afspraken komt tot uiting in het PMWP en de Dynamische Uitvoeringsagenda die we opstellen.	
21	waterschap Aa en Maas	21H	De ambitie voor grondwaterbeheer is hoog en moeilijk realiseerbaar. Voor de gewenste balans tussen people-planet-profit is het nodig om de dialoog over uitvoering van doelmatige maatregelen voor strategisch grondwaterbeheer voort te zetten.	We realiseren ons dat het PMWP ambitieus is en dat er keuzes moeten worden gemaakt naar een maatschappelijk acceptabel grondwaterregime. We onderschrijven de samenhang tussen het beregeningsbeleid, onttrekking van grondwater voor drinkwater en industrie, de realisatie van het GGOR en verdrogingsbestrijding. We benadrukken dan ook dat een goed functionerend bodem-watersysteem centraal moet staan bij het grondwaterbeheer. Met de gezamenlijke uitvoeringsagenda willen we de basis leggen voor een goede en samenhangende samenwerking in het bodem-watersysteem.	
21	waterschap Aa en Maas	21I	Het verlaten van het stand-still principe bij grondwateronttrekkingen kan invloed hebben op de Natura2000 en anti-verdrogingsdoelstellingen. Een uitbreiding van grondwateronttrekkingen mag geen belemmering vormen voor het behalen van deze doelstellingen.	Het is een voorwaarde dat het verlaten van het stand-still principe niet ten koste gaat van de Natura 2000-gebieden en anti-verdrogingsdoelstellingen. Wij zien hier met name ook een belangrijke relatie met het huidige beregeningsbeleid van de waterschappen.	
21	waterschap Aa en Maas	21J	Een aandachtspunt is de planning van de aanpak	Wij nemen uw uitnodiging tot overleg graag aan.	

			van verdroging in Natura2000 en natte natuurparels. In het ontwerp-PMWP is 2027 als deadline opgenomen, wij hebben de ambitie om de maatregelen in 2021 uitgevoerd te hebben en gaan graag in overleg om dit verschil in planning te overbruggen.		
21	waterschap Aa en Maas	21K	Aandacht voor een vitale bodem is van groot belang voor de waterhuishouding, wij werken graag samen om een succesvolle transitie naar een duurzaam bodembeheer te krijgen.	Wij nemen met genoeg kennis van uw instemming. Wij gaan ons hier gezamenlijk sterk voor maken.	
21	waterschap Aa en Maas	21L	Enkele GEP-doelen zijn niet juist en normen ontbreken.	Wij hebben de doelen en normen gecontroleerd en aangepast.	Tabel 2 in Bijlage 3 van het PMWP is aangepast.
21	waterschap Aa en Maas	21M	Enkele droge evz's (waar geen opgave voor de waterbeheerder ligt) staan ten onrechte op de kaart. De ruimtelijke bescherming voor watersysteemherstel moet gehandhaafd blijven omdat voor het realiseren van ecologische verbindingzones en herinrichting van beken ruimte nodig is. Zoekgebied voor behoud en herstel watersystemen kan vervallen bij de Biezenloop en moet worden toegevoegd bij de Kaweische Loop en benedenloop van Kleine Aa. Er worden een aantal specifieke aanpassingen voor kaartaanduidingen	Enkele droge evz's zijn van de kaart verwijderd. Voor enkele andere evz's geldt naar onze informatie toch een wateropgave en deze zijn dus gehandhaafd (deel Spierkesweg/Vossenbergh, De Beemd/Schevelingse Loop). De ruimtelijke bescherming voor watersysteemherstel wordt voortgezet en maakt onderdeel uit van de aangekondigde herziening genoemd onder 10F. Zoekgebied voor behoud en herstel van watersystemen is gekoppeld aan de functie waternatuur of (natte) evz. Verzoeken die betrekking hebben op de functie verweven hebben wij dus niet gehonoreerd en betrekken we bij de aangekondigde herziening	De ligging van diverse evz's is aangepast op plankaart 1. De functies van de Biezenloop, Kaweische Loop en benedenloop Kleine Aa zijn aangepast zodat dit overeenkomt met het KRW-oppervlaktewaterlichaam.

			voorgesteld. Enkele waterbergings- en reserveringsgebieden kloppen niet.	onder 10F. De waterbergings- en reserveringsgebieden zijn aangepast aan de actuele versie van de Verordening ruimte Noord-Brabant 2014.	
22	Brabantse Milieufederatie	22A	De Agenda van Brabant vraagt een aanpak die veel verder gaat dan het behalen van de wettelijke normen, namelijk om een aanpak die kijkt naar de fysieke leefomgeving als één geheel én naar de duurzaamheid daarvan. Daarom zet het PMWP in op integrale opgaven op het gebied van gezondheid, veiligheid en groene groei. We onderkennen dat dit een stevige inspanning, vasthoudendheid en creativiteit vraagt van uzelf en anderen. Wij spreken hiervoor nadrukkelijke onze steun uit.	Wij danken u voor de toegezegde steun. Het bereiken van de doelen op het gebied van gezondheid, veiligheid en groene groei kunnen wij niet alleen. Dit is alleen bereikbaar in goede samenwerking met partners zoals u.	
22	Brabantse Milieufederatie	22B	De aanpak van de verdroging is cruciaal voor het herstel van het Brabantse watersysteem. Herstel van biodiversiteit en duurzame benutting van grondwatervoorraden zijn afhankelijk van een goed ingericht watersysteem. Wij vragen u het op orde brengen van de ruimtelijke condities van het watersysteem als topprioriteit te benoemen.	We zetten in op een goed functionerend, gezond en veerkrachtig bodem- en watersysteem. We hanteren de principes 'functie volgt beschikbaarheid' en 'functie volgt kwaliteit'. Het systeem staat dus centraal en niet de gebruiksfunctie. De provincie is zich er daarbij zeer van bewust dat de juiste hydrologische omstandigheden cruciaal zijn voor een robuust natuursysteem. Bij de uitvoering van de PAS-herstelmaatregelen in N2000-gebieden, de meest waardevolle, Europees	

				<p>beschermde natuurgebieden, zullen niet voor niets veel hydrologische maatregelen in de komende 6 jaar uitgevoerd worden. Er is ruim aandacht voor deze problemen bij ons en onze partners. Het 'op orde brengen van de ruimtelijke condities van het watersysteem' als specifieke topprioriteit benoemen, achten wij daarom niet noodzakelijk.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22C	<p>Het tijdig halen van de KRW-doelen staat onder druk. Veel taken en verantwoordelijkheden liggen echter ook bij rijk en waterschappen. Aandachtspunten zijn gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, bodemverontreiniging, geneesmiddelen en röntgencontrastmiddelen, verzilting, bescherming van drinkwaterwinningen in het ruimtelijk beleid en de nutriëntenproblematiek. Wij pleiten daarom voor het aanstellen van een provinciale 'coördinator waterkwaliteit' die vanuit de provinciale regisseursrol zorgdraagt voor de coördinatie van aansturing en uitvoering van het beleid en het adresseren van knelpunten.</p>	<p>Zoals in de plantekst is aangegeven, kan de provinciale inzet verschillende vormen aannemen. Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. De provincie wil de invulling van de Dynamische Uitvoeringsagenda en de keuzes t.a.v. ambitie en rol gezamenlijk met onze partners doen. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk. Wettelijke taken worden uiteraard uitgevoerd. Doel en aanpak daarvan zullen zo concreet mogelijk beschreven worden in de</p>	<p>In paragraaf 3.4 wordt na de zin 'We blijven ons inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen.' toegevoegd: "Gezien de omvang van de opgave, nemen we hierin een actieve en coördinerende rol"</p>

				<p>dynamische uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de wettelijke taken kan sprake zijn van nadere invulling van de ambitie en de acties samen met partners. Primair is van belang dat partijen hun verantwoordelijkheid nemen bij het aanpakken van knelpunten. Het doel is duidelijk: oplossen van de knelpunten, uiterlijk in 2027. Gezien de omvang van de opgave, nemen we een actieve en coördinerende rol. Wij brengen bovendien de voortgang in beeld en daar waar nodig is zullen wij partijen aanspreken of ondersteunen.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22D	<p>Een belangrijke ervaren bron van verontreiniging en overlast vormt de toenemende dumping van (drugs)afval in het buitengebied. Voldoende toezicht is een belangrijk onderdeel van de aanpak hiervan. We vragen u uw initiërende rol in het samenwerkingsverband "Samen Sterk in het Buitengebied", maar ook in de Taskforce Natuurbranden te continueren.</p>	<p>Onze inzet is om het toezicht in het Buitengebied in de vorm van de netwerkorganisatie Samen Sterk in 't Buitengebied te continueren. Het is onze ambitie om deze wijze van samenwerking uit te breiden naar het binnengebied omdat overtredingen in het buitengebied veelal hun wortels hebben in het binnengebied. De bestuurlijke Taskforce Natuurbranden (stuurgroep) zal haar werkzaamheden m.i.v. 1 januari 2016 beëindigen. In haar eindrapport zal de bestuurlijke Taskforce adviseren om de coördinerende rol van de provincie te continueren en de ambtelijke taskforce (werkgroep) in enigerlei vorm te laten voortbestaan</p>	

				ten behoeve van een Brabantbrede afstemming.	
22	Brabantse Milieufederatie	22E	<p>Een veerkrachtige en tegelijk stabiele economie kan alleen bestaan binnen een ecologisch duurzame en sociaal evenwichtige omgeving. Vanuit dit perspectief is er alle reden elkaar vaker kritisch te bevragen over de aard en de gevolgen - op lokale, regionale en mondiale schaal - van de groei die we nastreven en daar ook conclusies uit te trekken voor ons denken en doen. Het past ons oog te hebben en te houden voor de diverse <i>negatieve</i> ecologische en sociaal-maatschappelijke gevolgen en effecten van onze huidige economische activiteiten en ons consumptiepatroon - zowel binnen als buiten de provincie - en die zo nodig aan te passen. We missen dit perspectief in het ontwerp PMWP.</p>	<p>Inderdaad heeft onze huidige economische groei ook diverse negatieve ecologische en sociaal-maatschappelijke gevolgen. In paragraaf 5.1 worden een aantal van die negatieve gevolgen zoals minder biodiversiteit en meer veiligheidsrisico's ook genoemd. Het is belangrijk om bij ons handelen oog te hebben voor de invloed van een activiteit of programma op alle drie de kapitalen - zowel in positieve als in negatieve zin. Door het goed in beeld brengen van deze gevolgen kan een betere afweging gemaakt worden en de maatschappelijke meerwaarde beoordeeld worden. Daarom is het belangrijk om bij grotere projecten en programma's hier expliciet aandacht aan te besteden. Zie verder onder 22H.</p>	<p>Toevoegen par. 2.3: • Wij brengen de duurzaamheidsaspecten van onze nieuwe grotere projecten en programma's bij aanvang in beeld brengen door een duurzaamheidsscan. In 2016 definiëren wij voor welke soort projecten en programma's dit zinvol is en op welke wijze een dergelijke duurzaamheidsscan uitgevoerd wordt.</p>
22	Brabantse Milieufederatie	22F	<p>Op veel thema's in het PMWP kan verbetering alleen tot stand komen door intensieve samenwerking tussen verschillende overheden en een breed scala maatschappelijke partners. Wij zien de provincie bij het gezamenlijk uitzetten van de gewenste beleidsrichting op veel van deze thema's als het</p>	<p>Wij nemen de uitnodiging graag aan en zullen u betrekken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda en de wijze waarop we daar in samen kunnen werken.</p>	

			<p>meest geëigende bestuursorgaan. Het realiseren van de ambities staat of valt met de juiste operationalisering van de gestelde doelen in uitvoeringsagenda's en de medewerking van partners uit een breed maatschappelijk veld. Wij zullen daaraan graag onze bijdrage leveren.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22G	<p>Een overkoepelende visie ontbreekt t.a.v. klimaat en een duidelijke aanzet tot een overtuigende koers en een samenhangend maatregelenpakket. We bepleiten een krachtige inzet van de provincie in de komende jaren.</p>	<p>De provincie neemt het initiatief om samen met de Brabantse partners (gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties) een gezamenlijke klimaatagenda voor Brabant op te stellen. Naast het formuleren van concrete uitdagingen en acties is het doel van de klimaatagenda het versterken van kennisdeling en samenwerking in de regio.</p> <p>In de klimaatagenda worden ambities en maatregelen gezamenlijk vastgesteld. Op voorhand is dus geen uitspraak te doen over de uiteindelijke reikwijdte en diepgang van deze actie. De samenwerking en kennisdeling zullen plaatsvinden in het Brabantse klimaat netwerk 'Cool Brabant', dat open staat voor alle partijen die actief zijn binnen c.q. belang hebben bij klimaat</p>

				adaptatie.	
22	Brabantse Milieufederatie	22H	<p>Uit een eerdere versie van het PMWP herinneren wij ons dat de provincie het goede voorbeeld zou willen geven door bij aanvang van grotere projecten en programma's een duurzaamheidsscan te hanteren. Wij juichen dit van harte toe. Niet alleen vanwege de voorbeeldwerking maar ook omdat het een goede manier is om bij de start van een project nadrukkelijk aandacht te besteden aan optimalisering op diverse duurzaamheidsaspecten. Wij verzoeken u de duurzaamheidsscan op te nemen in het PMWP.</p>	<p>Wij kennen een brede range aan projecten en programma's, van klein tot groot. Waarschijnlijk is het uitvoeren van een duurzaamheidsscan niet in alle gevallen even zinvol. Maar wij zijn het met u eens dat door provinciebreed bij grote projecten en programma's expliciet aandacht te besteden aan duurzaamheid (i.c. de verbetering van het economische, ecologische en sociaal-culturele kapitaal) bijgedragen wordt aan het bereiken van groene groei. Daarmee geven wij ook zelf het goede voorbeeld. Daarom zullen wij opnemen dat wij in 2016 definiëren bij welke soort projecten en programma's een duurzaamheidsscan zinvol is.</p>	<p>Toevoegen par. 2.3: • Wij brengen de duurzaamheidsaspecten van onze nieuwe grotere projecten en programma's bij aanvang in beeld brengen door een duurzaamheidsscan. In 2016 definiëren wij voor welke soort projecten en programma's dit zinvol is en op welke wijze een dergelijke duurzaamheidsscan uitgevoerd wordt.</p>
22	Brabantse Milieufederatie	22I	<p>De verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot water, lucht en bodem zijn over verschillende overheden verspreid. We vragen de provincie zo nodig inhoudelijk en procesmatig de leiding te nemen als blijkt dat processen stagneren of onderwerpen blijven liggen. Dit impliceert niet altijd zelf het werk gaan doen, maar kan ook betekenen de partners aanspreken op hun verantwoordelijkheden. Voorbeelden van</p>	<p>U vraagt ons om regie te nemen op een aantal onderwerpen. In zijn algemeenheid gaan wij ervan uit dat alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen. Wij pakken een coördinerende en sturende rol alleen op als dat meerwaarde heeft. Daarbij geven wij voorrang aan bovenlokale onderwerpen waar onze inzet het meeste rendement oplevert. Wij zullen u betrekken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda en de wijze waarop we daar in samen kunnen werken. Als bepaalde dossiers een</p>	

			<p>dossiers waarop wij u om sturing vragen, zijn de EHS, de verdrogingsaanpak, het GGOR, een integrale visie op oppervlakte- en grondwater en het halen van de KRW-doelen. (Deze punten komen ook elders in onze zienswijze ter sprake.)</p>	<p>sturende rol van de provincie vereisen zullen we daar invulling aan geven.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22J	<p>Wij verzoeken in het PMWP en in de uitvoeringsagenda's meer aandacht te besteden aan de relatie tussen waterbeheer en ruimtegebruik. Systeemherstel vraagt ruimtelijk beleid. Daarbij is het ruimtelijk beleid van de provincie van grote, zo niet doorslaggevende betekenis. Wij vragen de provincie hierin de regie te nemen en sturing te geven met behulp van onder andere de Verordening ruimte en Verordening water. Het Deltaprogramma met het onderdeel Ruimtelijke Adaptatie biedt aanknopingspunten.</p>		
22	Brabantse Milieufederatie	22K	<p>Door meer delen van kennis en ervaring over bodem- en waterbeheer tussen diverse organisaties en instellingen kan naar onze indruk nog winst worden geboekt. Kan de relatie tussen ruimtelijke ordening en water/klimaatadaptatie een vaste plaats krijgen op de agenda van het regionaal ruimtelijk</p>	<p>In de regionale overleggen inzake ro en milieu verdient dit onderwerp zeker aandacht. Overigens wordt de agenda van deze overleggen door alle partijen gezamenlijk bepaald.</p>	

			overleg (RRO-overleg)?		
22	Brabantse Milieufederatie	22L	In de Verordening ruimte staat dat een bestemmingsplan voor gebieden in de Groenblauwe Mantel regels moet stellen ter bescherming van de ecologische, landschappelijke en hydrologische waarden en kenmerken van de onderscheiden gebieden. Voor gebieden die verschillen naar ruimtelijke karakteristiek kan dus een verschillend ruimtelijk regime gelden, vanwege (de functie van) het watersysteem. We vragen de provincie er op toe te zien dat dit ook breed verankerd wordt in het beleid van de waterschappen, en bijvoorbeeld zorg te dragen voor een protocol en financiële buffer.	U vraagt ons om toe te zien op verankering van (ruimtelijk) beleid, specifiek t.a.v. de groenblauwe mantel, door de waterschappen. In zijn algemeenheid gaan wij ervan uit dat alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen. Het PMWP is bovendien kaderstellend voor waterschappen.	
22	Brabantse Milieufederatie	22M	De provincie hoeft minder bij te sturen in het gebruik van bodem en water als ze weet te bereiken dat gunstige veranderingen in de landbouwpraktijk geborgd worden in de keten. Het zou een gemiste kans zijn als nieuwe <i>best practices</i> voor bodem- en watergebruik niet breder worden toegepast in Brabant. We stellen voor dat de provincie bevordert dat <i>best practices</i> uit pilotprojecten een plaats	Met ZLTO, waterschappen, ketenbedrijven, kennisinstututen, lokale overheden en maatschappelijke partijen gaan we - waar mogelijk - aan de slag met geslaagde toepassingen / best practices uit eerdere pilotprojecten in projecten waar verbreding mogelijk is. Daarbij denken we aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, maar ook aan het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) en aan ons programma vitale bodem. Het doel van dit	

			krijgen in de ketenaanpak.	programma is het verspreiden van kennis en inzichten over maatregelen & natuurlijke processen in de landbouwbedrijfsvoering die bijdragen aan een vitale bodem. De kern is om bestaande kennis (best practices) van koplopers in de landbouw over te brengen naar een hele groep aan ondernemers.	
22	Brabantse Milieufederatie	22N	Bij het in beeld brengen van de ecosysteemdiensten van bodem en water, is het van groot belang de ondergrond van Brabant nog nauwkeuriger in kaart te brengen. De aanwezigheid van breuken en hun invloed op de omgeving is bepalend voor de ecosysteemdiensten die bodem en water in een bepaalde regio of op een bepaalde plek kunnen leveren. Hoe beter deze gegevens in kaart zijn gebracht, hoe nauwkeuriger kan worden voorspeld wat de gevolgen en de effecten van ingrepen zijn en hoe effectiever systeemherstel kan plaatsvinden. Zo kan bijvoorbeeld het herstellen van verstoorde breuken bijdragen aan het conserveren van water op hoger gelegen gronden. Ook in het flexibeler omgaan met de onttrekkingsdiepte van 80 meter en het bepalen of daarbij	Er loopt een initiatief om de ligging en werking van breuken in Brabant beter in beeld te gaan brengen. Dit project is momenteel nog in de verkennende fase, maar heeft onze aandacht. Bij het in beeld brengen van ecosysteemdiensten zal zeker rekening gehouden met ook het diepere bodemwatersysteem ter plaatse van breuken.	

			onderscheid gemaakt kan worden tussen de drie geohydrologische regio's in Brabant, is dit inzicht van groot belang. Wij vragen u daarom bij het formuleren van beleid ten aanzien van ecosysteemdiensten, rekening te houden met de gebied gerelateerde factoren die voortkomen uit de opbouw van de ondergrond.		
22	Brabantse Milieufederatie	22O	We zijn verheugd met het voorstel in Brabant een Geopark op te zetten om een breder publiek kennis te laten maken met de betekenis van ons bodem- en watersysteem en het daarmee verbonden landschap en de natuur. Wij willen de uitnodiging om met initiatieven te komen graag oppakken.	Wij nemen met genoegen kennis van uw reactie op het initiatief om een GeoPark op te zetten in Brabant. Wij nemen graag de uitnodiging aan om over initiatieven te praten en zien u graag als partner in dit proces	
22	Brabantse Milieufederatie	22P	Met de verdrogingsaanpak in de afgelopen planperiode is het meeste laaghangende fruit geoogst. We verwachten dat in de komende planperiode grondmobiliteit en dergelijke uitvoeringsaspecten stroever zullen verlopen en dit baart ons zorgen. Flexibilisering van verdeling van grondwateronttrekkingen zal al gauw tot groei van de totale onttrekking leiden. Dit kan nadelige gevolgen hebben voor de grondwatervoorraad en de	Wij streven naar een goede balans tussen efficiënte bescherming en duurzame benutting van het grondwater. Daarvoor is een evenwichtiger beleid nodig dat ruimte biedt voor lokale oplossingen. Een belangrijk uitgangspunt is dat de totale onttrokken hoeveelheid grondwater niet explosief groeit. Daarom hebben we het maximum van 250 mln kuub per jaar uit het huidig Provinciaal Waterplan nog gehandhaafd. Samen met partners willen we een afwegingskader voor het gebruik van grondwater ontwikkelen waar ook de voorwaarden in worden	

			<p>verdrogingsproblematiek versterken. Als de provincie besluit over te gaan tot heroverweging van de huidige verdeling, verzoeken we op gebiedsniveau de effecten van nieuwe/grotere onttrekkingen te bezien en (op gebiedsniveau) grenzen te stellen aan (acceptabele) grondwaterstanddaling en -fluctuatie waarbij nadrukkelijk wordt geanticipeerd op te verwachten droge periodes.</p>	<p>opgenomen. We zullen de BMF bij de ontwikkeling van het afwegingskader betrekken.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22Q	<p>Hydrologisch herstel kan een positieve bijdrage leveren aan de weidevogelstand. We verzoeken dit belang in het hydrologisch beleid van de provincie een plaats te geven</p>	<p>De provincie herkent zich in deze reactie. De uit hydrologisch herstel voortkomende vermindering van verdroging maakt een groter areaal geschikt leefgebied voor weidevogels. Het is niet noodzakelijk dit apart te benoemen in de tekst omdat op pagina 68, 3.2, de basis op orde, 7e bullit aangeven dat: '• Uiterlijk in 2027 is binnen het natuurnetwerk Brabant sprake van goed functionerende ecosystemen, met goede bodem- en watercondities en met een grote gebiedseigen variatie aan planten en dieren. Ecosystemen zijn robuust: ze hangen ruimtelijke goed met elkaar samen en goed functionerende ecologische verbindingzones verbinden ze. Ecosystemen zijn voldoende in staat zich aan te passen aan verstoringen.</p>	

				Niet alleen als drager van de landschappelijke structuur, maar ook om de biodiversiteit in stand te houden. De doelstellingen van Natura 2000 zijn gehaald'. Hieruit blijkt dat ook de weidevogels profiteren van de uitvoering van de in het PMWP geformuleerde acties en doelen.	
22	Brabantse Milieufederatie	22R	In het beheergebied van Aa en Maas is in de eerste planperiode van de KRW de aanpak van de natte natuurparels niet opgegeven als Kaderrichtlijn Watermaatregel. Wij verzoeken u het initiatief te nemen om een aparte strategie te ontwikkelen om hydrologisch herstel in prioritaire gebieden in de provinciale EHS mogelijk te maken	De prioriteiten voor de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant zijn vooral bepaald door de partners van het manifest Brabants Buitengebied. Zij hebben ervoor gekozen om met name de aandacht te laten uitgaan naar de rijks EHS, met de N2000-gebieden en PAS-maatregelen in het bijzonder. Dit betekent uiteraard niet dat er daarbuiten geen aandacht voor hydrologisch herstel is. Wij zullen de manifestpartners blijven vragen om zich in te spannen voor alle gebieden waar hydrologisch herstel aan de orde is. Een aparte strategie vinden wij op dit moment niet noodzakelijk.	
22	Brabantse Milieufederatie	22S	De voorgestelde maatregelen om de stikstofdepositie te verminderen schieten naar onze mening tekort. Om een werkelijke stikstofafname te bewerkstelligen is naar onze mening een regionaal dier-standstill met een kleinere regionale	Een combinatie van rijks (PAS) en provinciaal beleid (verordening stikstof en Natura2000 en Brabantse beleidsregel toedeling ontwikkelingsruimte van 1 juli 2015) moet zorgen voor een voldoende afname van de stikstofdepositie op de Natura2000 gebieden. De beoogde daling wordt in	

			<p>compartimentering nodig, zeker in overbelaste gebieden.</p>	<p>het kader van de PAS intensief gemonitord. Mocht de beoogde daling van stikstof achterblijven, dan worden er landelijk aanvullende generieke maatregelen genomen. Wat betreft sturing op de omvang van de veestapel is er landelijk (tot 2018) een dierrechtensysteem voor varkens en pluimvee. Ook voor melkvee heeft het Rijk -na het vervallen van de melkquotering van april 2015- nieuwe regels voor een verantwoorde groei ontwikkeld. Daarnaast is er het provinciale beleid - gericht op het herstellen van het evenwicht tussen veehouderij en de omgeving - met de verordening Ruimte en BZV net als de PAS en de beleidsregel dat indirect en in een bepaalde mate de groei van het aantal dieren remt. Er is voornamelijk niet voor gekozen om naast bovengenoemde instrumenten een regionaal dierstand-still in te stellen. Hiervoor ontbreekt het draagvlak en dit maakt de uitvoering nog complexer. Wel nemen GS zich voor samen met Brabantpartners mogelijkheden te verkennen die ook passen bij de transitie naar een zorgvuldige veehouderij zoals het verder verbinden van voorwaarden van duurzaamheid aan de toedeling van ontwikkelingsruimte.</p>	
22	Brabantse Milieufeder	22T	Naar onze indruk geeft het AERIUS programma	AERIUS is het rekeninstrument van de PAS	

	atie		<p>een te lage waarde aan de ammoniakdepositie. De gemeten waarden liggen soms tot 30% hoger. Dit verdient aandacht, onder andere vanwege de mogelijke impact op het halen van N2000-doelstellingen.</p>	<p>waarvan gebruik moet worden gemaakt. Bij de totstandkoming van Aeries is er gekalibreerd met metingen in het veld. De afgelopen jaren zijn er verschillende, ook internationale, reviews van de rekenmethode uitgevoerd. Het is het best beschikbare rekeninstrument van dit moment. Opgemerkt wordt dat er inderdaad verschillen zijn geconstateerd tussen de gemeten en berekende waarden. Op dit moment onderzoekt het RIVM in opdracht van het Rijk wat hiervan de oorzaak is. De resultaten van dit onderzoek zijn nog niet bekend.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22U	<p>Bij nieuwe luchtwasser-systemen kan elektronische monitoring van de ammoniakemissies op afstand worden gedaan. We zien het als taak van de provincie deze gegevens te verzamelen en op inzichtelijke wijze te publiceren.</p>	<p>Het Activiteitenbesluit geeft aan dat de werking van luchtwassers (ter reductie van de ammoniakemissie van veehouderijen) elektronisch moet worden gevolgd. De wetgever heeft vastgelegd welke parameters moeten worden gemeten en geregistreerd. De vorm van de data-opslag en de wijze van rapporteren is niet voorgeschreven. Dit leidt tot een aantal knelpunten te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In de praktijk zijn er inmiddels 10 verschillende dataopslagsystemen op de markt, 2. De datasets zijn niet in alle gevallen direct bruikbaar om vast te stellen of de luchtwasser het beoogde rendement haalt, 	

				<p>hiervoor is veelal een bewerkings- en interpretatiestap door een deskundige nodig,</p> <p>3. Een aantal dataopslagsystemen is weliswaar in beginsel geschikt om op afstand uit te lezen maar het gebruik daarvan kan niet worden afgedwongen. Dit betekent dat de gegevens in de meeste gevallen moeten worden opgehaald.</p> <p>De gegevens die wij in het toezicht op de naleving van deze regels verzamelen zijn op grond van het Verdrag van Aarhus evenwel openbaar. Zoals vastgelegd in onze beleidsnota Handhavingskoers 2013-2016 gaan wij bezien op welke wijze wij deze gegevens zodanig kunnen ontsluiten dat ze voor iedereen zinvol en begrijpelijk zijn.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22V	Vanwege bescherming van Natura 2000 verdient ook de reductie van stikstofemissie door andere bronnen zoals verbrandingsmotoren aandacht.	Dit is een terechte opmerking. De tekst zal hierop worden aangevuld.	Paragraaf 3.1, passage onder luchtkwaliteit aanpassen: De uitstoot van ammoniak door veehouderijen en de uitstoot van stikstofdioxiden door verkeer en industrie leidt voor veel natuur tot een te hoge stikstofbelasting. Paragraaf 3.3 toegevoegd: In het kader van de PAS beoordelen we de stikstofdepositie op de Natura2000

					gebieden door menselijke activiteiten die ammoniak en/of stikstofoxiden uitstoten.
22	Brabantse Milieufederatie	22W	De relatie stikstof-fijnstof verdient enige nuancering. Minder stikstofemissie (door luchtbehandeling) leidt niet tot een evenredige afname van de emissie van fijnstof.	Het PMWP is een document op hoofdlijnen. In de Dynamische Uitvoeringsagenda (DUA) worden concrete acties benoemd en daarin wordt meer in detail ingegaan op bepaalde onderdelen. Stikstofreductie wordt via diverse sporen aangepakt (BSL, stikstofconvenant, Provinciale verordening stikstof, Natura 2000, PAS) en fijnstof kent weer haar eigen aanpak o.a. via BSL en luchtwassystemen. Tevens wordt gekeken naar de deeltjesgrootte en wat het mogelijk effect is op gezondheid van (ultra)fijnstof.	
22	Brabantse Milieufederatie	22X	De bestaande infrastructuur om integrale gebiedsprocessen te organiseren is met opheffing van DLG weggevallen. De komende periode zal duidelijk worden of het lukt om met de nieuwe werkwijze voldoende uitvoeringkracht te organiseren in de prioritair gebieden. Het is belangrijk dit kritisch te volgen en hierin als provincie zo nodig een regierol op te pakken.	De uitvoeringskracht wordt bepaald door de wijze waarop partners in de regio gezamenlijke invulling geven aan de prioritair gebieden zoals de N2000 gebieden. Dit conform afspraken en werkwijze volgens het Manifest "Het Brabantse Buitengebied in de metropolitane omgeving" (2011). De provincie werkt daar aan mee, samen en in samenhang in veelal integrale processen. We faciliteren dit o.a. met kaders, financiële middelen zoals via Groen Ontwikkelfonds Brabant en de inzet van personele capaciteit (van voorheen	

				DLG). Het sturingsconcept in figuur 1 (par. 2.2) geeft aan dat de provinciale rol divers kan zijn. Indien nodig zal dat ook meer sturen en een regierol betekenen. Monitoring en evaluatie van de voortgang is van belang.	
22	Brabantse Milieufederatie	22Y	Spuiwater van met name chemische luchtwassers bevat ammoniumsulfaat en resten zwavelzuur. Het spuiwater mag op het land worden gedumpt als mestvervanger. Het effect op de betreffende percelen is te vergelijken met zure regen. Aan deze dumpingen moet zo snel mogelijk een eind worden gemaakt. Het is aan de sector om met een vanuit milieuoptiek aanvaardbaar alternatief te komen.	Spuiwater is een erkende meststof en als zodanig onderworpen aan de wettelijke regels t.a.v. mesttoediening. De Rijksoverheid is verantwoordelijk voor de mestwetgeving zowel qua regels als qua controle en handhaving. Overigens merken wij dat in de praktijk bij verhandeling van spuiwater vaak een gebruiksadvies wordt gegeven.	
22	Brabantse Milieufederatie	22Z	De visie op mestverwerking en het sluiten van fosfaatkringlopen past niet goed binnen het streven naar groene groei. De kern van ons probleem met het mestoverschot ligt in de import van enorme hoeveelheden veevoer vanuit andere continenten. Het Nederlandse mestoverschot elders in Europa afzetten heeft weinig te maken met het sluiten van kringlopen. Dit probleem aanpakken bij de bron betekent de Nederlandse veestapel	Wij zetten ons in, samen met partners, voor het sluiten van nutriëntenkringlopen. Dat gebeurt via meerdere sporen. In het veevoederspoor wordt gewerkt naar een lagere fosfaatinput en we stimuleren dit in programma's en projecten via bewustwording en kennisoverdracht. Initiatieven voor terugwinning en hergebruik van nutriënten faciliteren we. Vanuit het oogpunt van het mineralen overschot kan het verwerken van mest een oplossing zijn voor het mestprobleem. Producten	

			<p>brengen op het niveau van volledige grondgebondenheid. Wij bepleiten een koers waarbij de overheden de sector stimuleren en helpen daar zo snel mogelijk naar toe te groeien. Een werkelijk duurzame veehouderij is onderdeel van kringlooplandbouw met een zoveel als mogelijk op lokaal niveau gesloten kringloop.</p>	<p>uit mestverwerking kunnen worden ingezet in de regionale kringloop. Momenteel gebeurt dat nog niet op grote schaal, maar nieuwe technologieën kunnen dit dichterbij brengen. Het meer hergebruiken van nutriënten en/of het regionaal produceren daarvan zal de aanvoer van veevoer en meststoffen van andere continenten verminderen. In het Verbond van Den Bosch is bijvoorbeeld afgesproken om te streven naar 50% sluiting van de eiwitkringloop op NW-Europese schaal in 2020. Overigens is krimp van de veehouderij geen doel op zich, het doel van de provincie is om de veehouderij in evenwicht te brengen met haar omgeving.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22AA	<p>Stilte en duisternis zijn voor de vitaliteit van de natuur van groot belang. We vragen u de doelstelling voor dit onderdeel concreter te maken.</p>	<p>Stilte Een actualisatie van het "Beleid stiltegebieden" is mede naar aanleiding van (maatschappelijke) ontwikkelingen wenselijk. Gebleken is dat aan de hand van de huidige teksten ongewenste nieuwe ontwikkelingen en/of handelingen niet kunnen worden tegengegaan. Gestreefd wordt naar een handhaafbaar beleid waarbij het belang van rust/stilte voor mens en dier voorop staat. Dit maakt onderdeel uit van het provinciale onderzoek dat als actie is opgenomen in paragraaf 3.4 van het PMWP.</p>	

				<p>Donkerte</p> <p>Doelstelling voor donkerte is om voor de lange termijn de situatie in tenminste de Natura-2000 gebieden te behouden. Hierbij wordt uitgegaan van de situatie in 2015, vastgelegd in donkerte kaarten voor de Natura-2000 gebieden. Monitoren van deze situatie kan er toe leiden extra maatregelen te treffen ter beperking van lichtoverlast.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22BB	<p>Verskillende groepen probleemstoffen die worden geëmitteerd hebben uiteenlopende schadelijke effecten. In het PMWP mag hier meer onderscheid in worden gemaakt.</p>	<p>In het PMWP is aangegeven dat we de gezondheid van mens, plant en dier belangrijk vinden, zorgen dat de basis op orde is en waar mogelijk we meer doen dan de wettelijke norm. De wettelijke norm is dus het minimale. In het PMWP zijn de meest relevante stoffen aangegeven waar we ons op focussen m.b.t. luchtkwaliteit zoals fijnstof, stikstofdioxide, ammoniak, stikstof en daarnaast geur en endotoxinen.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22CC	<p>We stellen voor dat de provincie samen met gemeenten overweegt of het zinvol is het meetprogramma AiREAS ook te gebruiken in andere Brabantse steden dan Eindhoven, bijvoorbeeld op specifieke locaties en voor bepaalde stoffen, zoals het meten van emissies fijn stof bij veehouderijen, vliegvelden en industriële</p>	<p>In de plantekst van het PMWP is opgenomen: "We evalueren het project Aireas en bekijken of we dit innovatieve luchtmeetsysteem ook elders kunnen inzetten". Dit wordt ook opgenomen in de dynamische uitvoeringsagenda waarbij dus gehoor wordt gegeven aan de inspreker. Deze actie wordt inmiddels al uitgevoerd; zo heeft Breda inmiddels ook al 3</p>	

			complexen.	Airboxen van Aireas en Helmond 1.	
22	Brabantse Milieufederatie	22DD	We stellen voor dat de provincie (in samenspraak met gemeenten) beleid ontwikkelt om beïnvloedbare concentraties verder terug te dringen, zoals verkeersemmissies. Hiermee kan bijvoorbeeld de overschakeling op elektrisch aangedreven auto's en ontwikkeling van stedelijke distributie worden gestimuleerd.	Dit zal zeker worden meegenomen bij Gezonde Stad en Ommeland en zal ook in de DUA worden meegenomen.	
22	Brabantse Milieufederatie	22EE	We stellen daarnaast voor dat de provincie bij het rijk aandringt op een roetnorm en aanscherping van de fijnstof-normen.	Deze actie wordt al gedurende enkele jaren uitgevoerd tijdens de overleggen op landelijk niveau met het ministerie van IenM en zal ook nog doorlopen. Tevens is meegenomen dat onderzoek plaatsvindt naar (ultra)fijnstof.	
22	Brabantse Milieufederatie	22FF	Het ziet er naar uit dat het vervoer van gevaarlijke stoffen over spoorlijnen en wegen in Noord-Brabant de komende jaren wordt geïntensiveerd. Dit vraagt extra aandacht om incidenten te voorkomen. We bepleiten intensivering van toezicht en handhaving, het stimuleren dat werknemers in deze sector bijscholingsprogramma's volgen en benutting van de meest moderne elektronica en informatiesystemen om	De ambities ten aanzien van een veilige fysieke omgeving (en dus ook voor vervoer gevaarlijke stoffen) zijn in algemene zin opgenomen in paragraaf 4.2 van het PMWP. Specifiek ten aanzien van vervoer gevaarlijke stoffen zijn deze verder uitgewerkt in andere beleidsplannen waar vanuit de beleidsnota EV naar verwezen wordt. Denk hierbij aan de Dynamische beleidsagenda 2012-2016, de Brabantse Strategische Visie Goederenvervoer, de Structuurvisie en de Brabantse Spooragenda 2030. Op pagina 1 van	

			incidenten te voorkomen.	het PMWP is vermeld dat het PMWP niet op zichzelf staat.	
22	Brabantse Milieufederatie	22GG	<p>De groei van Eindhoven Airport betreft vooral vakantiebestemmingen rond de Middellandse Zee. Vanwege 'de internationale toppositie' en vanuit milieubelangen ligt het meer voor de hand prioriteit te geven aan het fors verbeteren van railverbindingen. De verdere groei Eindhoven Airport leidt tot onwenselijke toename van de geluidhinder en met name slaapverstoring, grote onzekerheid over de ontwikkeling van het woon- en leefklimaat en klimaatverstoring. De provincie kan zich in samenwerking met de regio en andere partijen bezinnen op goede alternatieven voor vliegverkeer en op mogelijkheden om te stimuleren dat vliegverkeer zo stil en zuinig mogelijk wordt afgewikkeld. De discrepantie die ontstaat tussen enerzijds de oproep en inspanningen om zoveel mogelijk te besparen op het gebruik van fossiele energie en anderzijds het meewerken aan groei van vliegverkeer vormt een hindernis voor het versterken en verbreden van het draagvlak dat nodig is voor</p>	<p>Eindhoven Airport is een luchthaven van nationale betekenis. In de Rijksluchtvaartnota is de functie beschreven van deze luchthaven. In 2010 heeft de Tweede Kamer een besluit genomen over het aantal vluchten in 2020 op Eindhoven Airport. Over de groei van Eindhoven Airport zijn met alle regionale partijen afspraken gemaakt over de condities waarin dat mag plaatsvinden. Er zal ook in de toekomst nadere invulling worden gegeven aan deze gecontroleerde groei. De nadruk ligt daarbij op het vinden van duurzame innovatieve oplossingen voor genoemde vraagstukken op het gebied van hinder, overlast en verstoring.</p>	

			milieubeleid en duurzame ontwikkeling.		
22	Brabantse Milieufederatie	22HH	<p>Wij constateren dat de wijze waarop de provincie de KRW-opgave heeft uitgewerkt onvoldoende houvast en perspectief biedt voor het bewaken en halen van de waterkwaliteitsdoelen. Wij vragen de provincie op het gebied van waterkwaliteit de regie te nemen, o.a. door prioriteitsstelling. Uit de factsheets doemt een beeld op van een waterkwaliteitsbeleid waarin op provinciaal niveau een consequente, goed onderbouwde en controleerbare aanpak ontbreekt. Het kan niet zo zijn dat het ene waterschap de KRW-verplichtingen lichter neemt dan het andere. Wij vragen het provinciaal bestuur vanuit haar zorgplicht en rol als toezichthouder om in de komende periode een sterke regie te gaan voeren op het waterkwaliteitsbeleid.</p>	<p>In zijn algemeenheid gaan wij ervan uit dat alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen. Het PMWP is bovendien kaderstellend voor waterschappen. Zie verder ook onze reactie onder 22C en 22I.</p>	<p>In paragraaf 3.4 wordt na de zin 'We blijven ons inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen.' toegevoegd: "Gezien de omvang van de opgave, nemen we hierin een actieve en coördinerende rol"</p>
22	Brabantse Milieufederatie	22II	<p>De voortgang op het halen van de doelen ten aanzien van nutriënten stagneert. In Brabant zijn de RWZI's en de landbouw veruit de belangrijkste bronnen voor fosfaat en landbouw de belangrijkste bron voor nitraten. Wij verzoeken de provincie op te helderen wat de oorzaak</p>	<p>Het terugdringen van emissies uit de landbouw en RWZI's is de verantwoordelijkheid van rijk respectievelijk de waterschappen. Het probleem stagnatie is bekend. Daarom blijft de provincie de voortgang kritisch volgen en knelpunten waar nodig bij de verantwoordelijken agenderen. Daarnaast zal</p>	

			<p>is van de stagnatie. We vragen de ambities aan te geven en via welke wegen en maatregelen deze worden gerealiseerd. Een snelle aanpak van zuiveringen lijkt noodzakelijk, evenals een helder maatregelenpakket voor de aanpak van de diffuse bronnen uit de landbouw.</p>	<p>de provincie bewustwording, gedragsverandering en milieu-investeringen in de landbouw stimuleren mede met inzet van Europese gelden uit Plattelandontwikkelingsfond s (POP3)</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22JJ	<p>De norm voor stikstof in grondwater is minder scherp dan voor stikstof in oppervlaktewateren, terwijl het grondwater vaak een belangrijke bron van stikstof is in het oppervlaktewater is. Water draagt een nog te hoge stikstofvracht om de biologische KRW-doelen te kunnen halen. Deze wetenschap vraagt een specifieke aanpak, waarbij grond- en oppervlaktewater in relatie tot elkaar moeten worden gezien en aangepakt.</p>	<p>De discrepantie tussen grondwater- en oppervlaktewaternormen is bekend en wordt ondervangen door een in de KRW verplichte toets over beïnvloeding van de oppervlaktewaterkwaliteit door grondwater. Bij niet behalen van oppervlaktewaterdoelen door grondwater verkeert het grondwater in een ontoereikende toestand en zijn maatregelen verplicht. De interactie tussen grond- en oppervlaktewater blijft daarmee ook in de nieuwe planperiode onder de aandacht.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22KK	<p>Het vijfde actieprogramma Nitraat zal voor nitraat enkele procenten reductie van emissie naar oppervlaktewater opleveren, voor fosfaat minder dan 2%. Dat is niet genoeg om doelen van KRW en N2000 en PAS te halen. Hier zijn steviger maatregelen noodzakelijk; wij vragen de provincie die te nemen.</p>	<p>Wij zijn het eens met de conclusie van de Brabantse Milieufederatie. Naast het aanscherpen van gebruiksnormen is ook het verbeteren van de benutting van nutriënten in bodem en gewas een zinvolle maatregel. Het Deltaplan Agrarisch waterbeheer van LTO-Nederland zet hier op in en waar dit past binnen onze mogelijkheden zullen we dit ondersteunen. Daarbij denken we met name aan</p>	

				<p>het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) en aan ons programma vitale bodem. Het Vijfde Actieprogramma Nitraatrichtlijn is een verantwoordelijkheid van de rijksoverheid. De provincie heeft geen bevoegdheden om maatregelen te nemen op het gebied van toediening van dierlijke mest of kunstmest. Wij vertrouwen erop dat het rijk haar toezegging gestand doet om in het kader van het Zesde Nitraatactieplan afdoende maatregelen te nemen om de doelen van Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn te kunnen halen.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22LL	<p>In de Peelhorst en op het Kempisch Plateau oxideert pyriet als gevolg van nitraatuitspoeling en/of peilverlaging. Als gevolg hiervan wordt sulfaat gevormd en komen de zware metalen vrij. Voor de waterkwaliteit is het van belang dat deze oxidatieprocessen gestopt worden. Wij vragen de provincie aan te geven welke maatregelen zij daartoe neemt.</p>	<p>Nutriëntenbeleid is in principe rijksbeleid. Als provincie leveren we een extra bijdrage door het subsidiëren van innovatieve werkwijzen in de landbouw, mede met inzet van gelden uit het Europese Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). Peilbeheer is een bevoegdheid van de waterschappen. De waterschappen zullen een juiste balans moeten vinden tussen waterkwantiteitsbeheer en waterkwaliteitsbeheer. Peilopzet ligt gevoelig bij boeren en burgers en vraagt een zorgvuldige aanpak.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22MM	<p>Het voorliggende ontwerp PMWP geeft onvoldoende</p>	<p>In de KRW-factsheets zijn alleen alle hydrologische maatregelen opgenomen,</p>	<p>In paragraaf 3.1 is de tekst aangepast onder het kopje</p>

			<p>duidelijkheid over de afstemming tussen de maatregelen die worden genomen in het kader van Natura 2000, PAS en de KRW. In lijn met de afspraken uit het Werkprogramma vinden wij dat voor alle Natura2000-gebieden de voorgestelde en benodigde Natura2000/PAS-maatregelen moeten worden opgenomen in de factsheets, waar nodig onder het voorbehoud dat de maatregelen nog bestuurlijk zullen worden vastgesteld in het spoor van PAS- en Natura2000-beheerplan.</p>	<p>niet alle PAS-maatregelen. Alleen het herstel van de hydrologische randvoorwaarden valt onder de KRW. Deze anti-verdrogingsmaatregelen zijn opgenomen door de waterschappen in de factsheets. In de plantekst in paragraaf 3.1 is de relatie tussen de maatregelen voor Natura 2000, PAS en KRW verduidelijkt.</p>	<p>verdroging: We hebben de afgelopen jaren in veel natuurgebieden maatregelen genomen om de verdroging tegen te gaan. De maatregelen dragen bij aan de meerdere doelen die voor veel natuurgebieden gelden (KRW, Natura2000/PAS). In een aantal natuurgebieden is verdroging echter nog altijd een probleem.</p>
22	Brabantse Milieufederatie	22NN	<p>Alle beschermde natuurgebieden moeten worden genoemd in de factsheets. Gegevens in de factsheets en op kaart komen niet altijd overeen. Wij verwachten van de provincie dat zij de factsheets volledig maakt en zorgt dat ze overeenkomen met de kaarten van beschermde gebieden.</p>	<p>In de factsheets is er alleen de mogelijkheid tot het opnemen van N2000 gebieden. In de provincie Brabant is de KRW-opgave niet beperkt tot N2000 maar zijn er ook maatregelen voor overige natte natuurparels opgenomen. Deze zijn dus wel opgenomen in het PMWP, maar niet in de KRW-factsheets onder 'beschermde gebieden'.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22OO	<p>Wij verzoeken de provincie zorg te dragen voor de afstemming tussen grondwater- en oppervlaktewaterfactsheets wat betreft de maatregelen in en rond Natura 2000 gebieden en afstemming tussen N2000 en de KRW.</p>	<p>De KRW opgave is beperkt tot de maatregelen voor herstel hydrologische randvoorwaarden in de N2000 gebieden en de overige natte natuurparels welke onder de KRW-opgave vallen. Uitvoering van de maatregelen gebeurt onder verantwoordelijkheid van de waterschappen. Zij maken</p>	

				de keuze deze op te nemen per oppervlaktewaterlichaam (Brabantse Delta) of voor het hele grondwaterlichaam Zand-Maas (Aa en Maas en de Dommel).	
22	Brabantse Milieufederatie	22PP	De belangrijkste bron van ammonium zijn de effluentlozingen van de RWZI' s bij regenwaterpieken. Een maatregel om de belasting van de zuiveringen bij regenwaterpieken te verminderen is afkoppeling van verharding in bestaand stedelijk gebied. In het vorige SGBP was aangekondigd dat 332 hectare zou worden afgekoppeld. Daar is uiteindelijk maar 97 hectare van gerealiseerd. Kan de provincie dit verklaren? Hoe wil de provincie er voor zorgen dat in de komende periode meer bestaand stedelijk gebied wordt afgekoppeld?	De provincie is niet meer verantwoordelijk voor het waterketenbeheer maar de waterschappen en gemeenten. Wij hebben ons geen doelen opgelegd voor het aantal hectaren af te koppelen verhard oppervlak in stedelijk gebied en zullen dat ook niet doen in het nieuwe PMWP.	
22	Brabantse Milieufederatie	22QQ	De GGOR-trajecten kunnen inderdaad een middel zijn om verdroging te helpen aanpakken. Maar, zeker voor het agrarisch gebied, ontbreekt een gedeeld provinciaal kader voor de GGOR-aanpak. Wij vragen de provincie om aan deze GGOR-processen gedragen uitgangspunten of afwegingskaders mee te	De GGOR wordt in de provincie Noord-Brabant door de waterschappen uitgewerkt op basis van de systematiek die is aangegeven in de rapportage 'kaders voor het GGOR'. Hierbij worden drie typen GGOR onderscheiden: GGOR-natuur, GGOR-landbouw en GGOR-stedelijk. De voortgang van de GGOR wordt in rapportages van provincie en waterschap	

			<p>geven, die aansluiten bij de provinciale visie op water- en bodembeheer. Daarnaast zou het voor het overzicht van de voortgang goed zijn om in het PMWP een kaart op te nemen met voortgang van alle GGOR-trajecten.</p>	opgenomen.	
22	Brabantse Milieufederatie	22RR	<p>In het Stroomgebiedbeheerplan Maas is te lezen dat van de geplande 10.790 hectare aan GGOR maatregelen naar verwachting maar 117 hectare gerealiseerd is aan het einde van dit jaar. Wij vragen de provincie dit nader toe te lichten en op welke manier ze deze achterstand wil inlopen.</p>	<p>In het ontwerp-SGBP is helaas het verkeerde aantal ha GGOR-maatregelen opgenomen. Dit had 11.602 ha moeten zijn. Daarmee is zelfs meer gerealiseerd dan de ambitie. In het definitieve SGBP wordt het correcte aantal opgenomen.</p>	
22	Brabantse Milieufederatie	22SS	<p>In het Stroomgebiedbeheerplan Maas wordt betoogd dat de grondwaterbalans positief is. Dit brengt ons tot de conclusie dat de verdroging kennelijk vooral het gevolg is van een tegennatuurlijk peilregime. Wij vragen de provincie of ze deze redenering deelt. Zo ja, wat is de provincie voornemens te doen om het veranderen van het peilregime te versnellen (zie ook de opmerkingen over GGOR)? Zo nee, wat zijn dan de belangrijkste oorzaken van verdroging en welke maatregelen gaat de provincie nemen om in komende jaren de</p>	<p>Op dit moment is na decennialange dalingen van de grondwaterstanden een stabilisatie opgetreden. Er is per grondwaterlichaam weer een evenwicht tussen onttrekking en aanvulling, de waterbalans is weer in evenwicht. De grondwaterstand is lokaal echter wel te laag om te voldoen aan de waterbehoeftes van natuurgebieden. Oorzaken variëren van gewijzigd landgebruik, hydrologische ingrepen in het verleden tot onttrekkingen. Deels kan dit niet meer worden hersteld en worden GGOR maatregelen uitgevoerd. We hebben de plantekst verduidelijkt.</p>	<p>Paragraaf 5.1 onder kopje water toegevoegd: De grondwaterstand is lokaal echter wel te laag om te voldoen aan de waterbehoeftes van natuurgebieden.</p>

			verdroging te verminderen?		
22	Brabantse Milieufederatie	22TT	Meerdere malen wordt in de factsheets vermeld dat een deel van de doelen pas gehaald kan worden nadat daarvoor de gronden zijn verworven. Vervolgens wordt vermeld dat het beleid is dat verwerven alleen op vrijwillige basis plaatsvindt. Wij vragen de provincie om het voortouw te nemen in de gebieden waar door stagnerende grondverwerving de noodzakelijke watermaatregelen niet genomen kunnen worden.	In het kader van de PAS-maatregelen start de provincie met een onderzoek naar het ruimtebeslag dat nodig is voor de uitvoering van herstel van N2000 gebieden en de daarbij benodigde instrumenten.	
22	Brabantse Milieufederatie	22UU	Om te kunnen beoordelen of grondwateronttrekking op duurzame wijze gebeurt, moet men weten of de balans tussen onttrekking en de natuurlijke aanvulling in evenwicht is. De lokale situatie en bovenlokale effecten van onttrekking moeten goed in beeld zijn en dat is nu vaak niet het geval. Om op dit vlak de doelen van de KRW te kunnen halen is hier dus een betere monitoring vereist.	Momenteel is er in Brabant een evenwicht tussen onttrekking en natuurlijke aanvulling. De grondwaterstanden zijn de het afgelopen decennium niet verder gedaald, al zijn ze op zich lokaal te laag gezien de waterbehoefte van natuur. Monitoring hiervan vindt plaats in het beleidsmeetnet verdroging, welke onlangs nog uitgebreid is vanwege de PAS. Daarnaast vindt er onderzoek plaats naar het gebruik van remote sensing beelden voor het in beeld brengen van de verdroging. Wij vinden daarom dat er momenteel geen verdere uitbreiding van de monitoring noodzakelijk is. Bij mogelijke veranderingen in de onttrekkingshoeveelheden	

				blijven we de draagkracht van het watersysteem als uitgangspunt meenemen.	
22	Brabantse Milieufederatie	22VV	De kennis van de ondergrond en van de interactie tussen grond- en oppervlaktewater verder worden ontsloten en ontwikkeld.	Dat gebeurt reeds met het opzetten van een gemeenschappelijk hydrologisch model in Brabant, GeoTop en de H3O-projecten. Het is ook onze ambitie om die kennis verder te ontsluiten en te benutten.	
22	Brabantse Milieufederatie	22WW	Eind 2016 is het landelijk project Geotop voor grote delen van Brabant klaar. De opbouw van de Brabantse ondergrond wordt daarmee beter inzichtelijk, zoals de loop van grondwaterstromen, de aanwezigheid en werking van breuken et cetera. Wij vragen de provincie deze kennis door te (laten) vertalen in de voor Brabant gebruikte in hydrologische modellen. Wij vragen de provincie er op toe te zien dat dit ook wordt verwerkt in de beheerplannen voor deze gebieden en in het beregeningsbeleid.	Momenteel zijn wij als provincie met de waterschappen bezig om toe te werken naar een gezamenlijk hydrologisch (regionaal) model van Brabant. T.a.v. van GeoTop zal sprake zijn van een kruisbestuiving: in bepaalde gebieden is vanuit hydrologische studies de geologische opbouw heel goed in beeld. Dat levert input en daarmee een verbetering op voor het GeoTop-model. Omgekeerd kan GeoTop een uitkomst bieden in gebieden waar veel minder van de geologische opbouw bekend is, en wordt het hydrologische model daarmee verbeterd. Voor de beheerplannen wordt reeds afgestemd.	
22	Brabantse Milieufederatie	22YY	Voor grondwaterbeschermings gebieden zijn gebiedsdossiers opgesteld samen met betrokken actoren. In deze dossiers zijn de maatregelen in beeld gebracht die nodig zijn om de winning en de kwaliteit van het water te	Deze maatregelen zijn samengevat voor de hele provincie opgenomen in de KRW-factsheets. Door een technisch-administratieve fout zijn ze in de versie van het SGBP van december 2014 op het waterkwaliteitsportaal niet opgenomen. Deze fout is inmiddels hersteld.	

			beschermen/verbeteren. Wij verzoeken deze maatregelen op te nemen in de factsheets.		
22	Brabantse Milieufederatie	22ZZZ	In de factsheet over het grondwaterlichaam Zand-Maas missen wij onder de belastingen de onttrekkingen, terwijl kwaliteit en kwantiteit van grondwater een sterke samenhang hebben. Wij verzoeken de provincie aan te geven waarom deze belasting niet is meegenomen.	In de KRW-factsheets zijn enkel de belastingen opgenomen welke significant bijdragen aan het niet behalen van de goede toestand. Bij vergunningverlening worden nadelige gevolgen van onttrekking gecompenseerd. Daarmee is deze belasting niet als significant opgenomen.	
22	Brabantse Milieufederatie	22AAA	Wij vragen aandacht voor grensoverschrijdende watersysteembenadering en de daarvoor benodigde bestuurlijke afstemming. De waterschappen zijn bezig met de intensivering van dit grensoverschrijdend overleg. Wij vragen de provincie hieraan ook een bijdrage te leveren door een visie te geven op te verwachten afnemende debieten en frequentere piekafvoeren van de Maas en beken en hierover overleg te organiseren met de provincie Limburg en het gewest Vlaanderen.	In het kader van het (regio-overstijgende) Deltaprogramma vinden allerlei onderzoeken plaats, waaronder ook naar toekomstige afvoeren van de Maas. Er bestaan diverse reguliere grensoverschrijdende overleggen en werkgroepen, o.a. over dit thema maar ook op het gebied van monitoring en Kaderrichtlijn Watermaatregelen.	
22	Brabantse Milieufederatie	22BBB	We vragen in het PMWP aandacht te besteden aan de zogenaamde 'nieuwe stoffen' in water, zoals medicijnen en antibiotica, maar ook voor microplastics en bekende probleemstoffen als neonicotinoïden.	Er wordt een landelijke werkgroep Aanpak opkomende Stoffen opgericht die zich gaat buigen over deze nieuwe stoffen en met voorstellen zal komen voor aanpak bij de Stuurgroep Water. De provincie zal actief in deze	Bij paragraaf 3.4, tweede bullit, toevoegen de tekst: "We houden onze kennis actueel over de kwaliteitsontwikkeling van grond- en oppervlaktewater

			<p>Neonicotinoïden worden in onze buurlanden al aangepakt. Wij vragen de provincie er bij het rijk op aan te dringen een dergelijke aanpak spoedig over te nemen. Microplastics lijken voor een belangrijk deel via rwzi's in het milieu te komen en bio-accumulatie tekent zich steeds duidelijker af. Resistente bacteriën vallen vooralsnog buiten de KRW-doelen maar vormen een direct risico voor de volksgezondheid en zijn reeds op grote schaal in ons oppervlaktewater aangetoond.</p>	<p>wergroep participeren. Een landelijke aanpak is het meest doelmatig.</p>	<p>en eventuele bedreigingen hiervan. Zo kunnen we tijdig inspringen op nieuwe ontwikkelingen milieuvreemde stoffen, zoals medicijnresten en nanodeeltjes. In de landelijke werkgroep 'Aanpak opkomende Stoffen' gaan we ons buigen over de aanpak van de nieuwe stoffen."</p>
23	Nederlands e Melkveehouders Vakbond	23A	<p>Voor bemesting moeten alleen landelijke wetten gelden, de provincie heeft geen bevoegdheid.</p>	<p>De provincie heeft geen bevoegdheden t.a.v. bemesting. We zullen wel via bewustwording en kennisoverdracht proberen agrariërs te bewegen tot efficiëntieverbetering en evenwichtsbemesting (net meer nutriënten dan de gewassen kunnen opnemen). Een hogere mineralenbenutting kan leiden tot een hogere gewasopbrengst en dus mineralenaanvoer.</p>	
23	Nederlands e Melkveehouders Vakbond	23B	<p>Mest is niet alleen negatief, het is een bron van voedingsstoffen voor planten. Bij een juiste toepassing raakt het milieu niet overbelast en de elementen in de mest vormen een cruciale rol bij biologische processen.</p>	<p>Wij zijn het eens met uw opmerking. We constateren echter dat er veelal meer nutriënten worden aangevoerd op landbouwgronden dan er via gewassen worden afgevoerd. Op dat vlak is nog verbetering mogelijk.</p>	
23	Nederlands e	23C	<p>Het rijk moet voorkomen dat hormonen in de</p>	<p>Het rijk voorkomt dat hormonen, antibiotica,</p>	<p>Voor paragraaf 4.3 is tekstvoorstel</p>

	Melkveehouders Vakbond		bodem terecht komen door inzameling bij de bron. Voor antibiotica dient het rioolwater van zieken- en bejaardentehuizen bij de bron gezuiverd te worden.	geneesmiddelen en andere verontreinigde stoffen in de bodem terecht komen doordat het gebruik van rioolslib op landbouwgrond bij wet is verboden. Het knelpunt dat wij in het PMWP constateren heeft betrekking op uitscheiding verontreinigende stoffen in de mest van het vee die op deze wijze in de bodem terechtkomen. Antibiotica die in de veehouderij worden gebruikt kunnen via de dierlijke mest in de bodem terecht komen en daar leiden tot toename van resistente micro-organismen. Persistente geneesmiddelen kunnen in de drinkwaterbronnen terecht komen. Vandaar dat het belangrijk is dat de veehouderij zorgvuldig omgaat met het gebruik van antibiotica en geneesmiddelen.	opgenomen gezamenlijke aanpak in landelijke IPO werkgroep Aanpak opkomende Stoffen. Zie 22BBB.
23	Nederlandse Melkveehouders Vakbond	23D	U stelt dat voormalige stortplaatsen geen direct gezondheidsgevaar opleveren voor de mens. Er zijn ons gevallen bekend dat er wel direct gevaar is voor het dierenwelzijn van koeien. Daarom verzoeken wij u het gevaar van stortplaatsen zo spoedig mogelijk te reduceren.	Er zijn bij ons in Noord-Brabant geen specifieke gevallen bekend van direct gevaar vanuit voormalige stortplaatsen op het dierenwelzijn van koeien. In 2014 heeft de provincie de algemene risico's van het landbouwkundig gebruik van voormalige stortplaatsen beoordeeld. Dit was een eigen provinciale aanvulling op de landelijke systematiek voor onderzoek van stortplaatsen. Deze beoordeling is uitgevoerd in samenwerking met Alterra en met de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA).	

				<p>Hieruit volgden richtlijnen voor de minimaal benodigde dikte van de deklaag bij bepaald landbouwkundig gebruik. Alle eigenaren, waarvan bij ons bekend is dat de voormalige stortplaats gebruikt wordt voor landbouw, zijn hierover schriftelijk bericht. Daarnaast zijn 10 stortplaatsen, waarbij op basis van onderzoeken de deklaag de slechtste kwaliteit heeft, bezocht door de NVWA. Daaruit blijkt dat er geen zichtbare risico's, voor dier- en volksgezondheid, zijn vastgesteld tijdens de inspecties. De gebruikers houden rekening met het gebruik en bodembewerkingen op de percelen ten aanzien van dier- en volksgezondheidsrisico's. Eigenaren en gebruikers van voormalige stortplaatsen zijn verantwoordelijk voor de producten die van deze percelen afkomstig zijn. Wel kent de aanwezigheid van een voormalige stortplaats gebruiksbeperkingen. Er mag bijvoorbeeld niet gegraven worden in het afval zonder ontheffing. Het gebruik van grondwater ter plaatse van een voormalige stortplaats wordt ontraden. Eigenaren van voormalige stortplaatsen zijn verantwoordelijk voor eventuele negatieve</p>	
--	--	--	--	--	--

				effecten vanuit de stortplaats op mens, dier en milieu.	
23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23E	Bij maatregelen tegen verdroging verzoeken wij u om rekening te houden met omliggende gebieden met een landbouwfunctie.	De waterschappen zijn veelal de partijen die de maatregelen tegen verdroging uitvoeren. Bij de afweging die waterschappen maken, worden de gevolgen voor omliggende gebieden altijd meegenomen. Daarbij wordt zo veel mogelijk voorkomen dat er negatieve effecten optreden in omliggende gebieden.	
23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23F	Wij verzoeken u om rekening te houden dat in gebieden met een agrarisch medegebruik ook buiten de inrichting werkzaamheden worden verricht die geluid en licht kunnen veroorzaken.	Evenals in het huidige beleid zullen gebiedseigen bronnen zoals van land- en tuinbouwbedrijven worden toegestaan.	
23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23G	De Akkerdistelverordening dient weer in werking gesteld te worden om het bestrijdingsmiddelengebruik terug te dringen.	Provinciale Staten hebben de Akkerdistelverordening op 12 december 2014 ingetrokken, o.a. omdat het bestrijden van akkerdistels geen provinciaal belang betreft. De intrekking van de Akkerdistelverordening laat echter onverlet dat gemeenten, indien gewenst, zelf een dergelijke verordening kunnen vaststellen. Goed nabuurschap (bijv. tijdig maaien) is in onze ogen doelmatiger dan een verordening die nauwelijks handhaafbaar is.	
23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23H	Een provinciaal plan voor vermindering van fosfaat, zink en koper dient op vrijwillige basis te gebeuren. Het landelijk beleid	Het landelijk beleid bepaalt de regels. De gewenste kwaliteit van bodem en water wordt niet overal gerealiseerd. Wij vinden dat bewuster met de	

			(rijksregelgeving) is leidend.	bodem en de emissie van nutriënten kan worden omgegaan. Veel maatregelen zijn al bekend en we ondersteunen de agrariërs bij de uitvoering via informatie en kennisoverdracht.	
23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23I	Drinkwater heeft ook een functie voor runderen tijdens het beweiden. Er moet altijd de beschikking zijn over goed drinkwater uit oppervlaktebronnen of grondwater (ook in grondwaterbeschermings gebieden) en een passend peilbeheer. De drinkwaterfunctie mag door beschermde zones niet worden afgesloten.	De drinkwaterfunctie en leveringszekerheid zijn een belangrijke voorwaarde voor verdere uitwerking van het strategisch grondwaterbeleid.	
23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23J	Wij waarderen dat u geen schaliegaswinning wilt toestaan. Naast de gevaren voor grondwater zijn er ook gevaren voor bodemdaling en trillingen.	Wij nemen met genoegen kennis van uw instemming.	
23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23K	Om uitputting van de bodem te voorkomen is het van belang om periodiek van gewaskeuze te wisselen. Dit moet niet door wet- en regelgeving worden gehinderd. Ook bovengronds uitrijden van mest draagt bij aan het bodemleven.	Voor een vitale bodem is vruchtwisseling een belangrijk thema. De wet- en regelgeving daaromtrent en de mestwetgeving zijn echter een zaak van de Rijksoverheid.	
23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23L	Wij verzoeken u om bij het beregeningsbeleid rekening te houden met agrarische belangen.	In de verdere uitwerking van het beleid wordt ook het agrarisch belang meegenomen. De waterschappen zijn daarbij primair verantwoordelijk voor het beregeningsbeleid.	

23	Nederlands e Melkveehou ders Vakbond	23M	Ruimtelijke ordening en milieuregels moeten het gebruik van nieuwe technieken zoals zonne- en windenergie en warmtekrachtkoppeling toestaan, en provincies moeten lobbyen bij het Rijk zodat saldering wordt gegarandeerd.	<p>Voor zonne- en windenergie is in de Verordening ruimte beleid opgenomen. Voor windenergie is dit specifiek, voor zonne-energie wordt de plaatsing van grote aantallen zonnepanelen op de grond vooralsnog gelijkgesteld met een bedrijfsvestiging. Het huidige ruimtelijke beleid voor windenergie is voldoende om de met het rijk gemaakte afspraken over 470,5 MW windenergie in 2020 te kunnen realiseren. In 2018 zal de provincie een nieuwe Omgevingsvisie vaststellen met daaraan mogelijk een omgevingsverordening gekoppeld. In de aanloop naar deze omgevingsvisie en omgevingsverordening zal de provincie bezien in hoeverre het ruimtelijk beleid met betrekking tot duurzame energie moet worden aangepast om toekomstige doelstellingen te kunnen realiseren.</p> <p>De afbouw van het 'salderen' is een nationaal besluit. Wij zullen in IPO verband en in kader van het nationaal energieakkoord kijken in hoeverre deze afbouw en de vervangende maatregelen zoals de postcoderoos het beoogde resultaat opleveren.</p> <p>Verbetervoorstellen, zoals vernieuwende oplossingen om vraag en aanbod van duurzame energie lokaal nog beter op elkaar te</p>	
----	--	-----	--	---	--

				laten aansluiten , die passen binnen de kaders van het nationale energieakkoord zullen wij van harte ondersteunen."	
23	Nederlands e Melkveehouders Vakbond	23O	Om verplichte mestverwerking mogelijk te maken is het van belang dat hiervoor vergunningen worden verstrekt.	Provinciale Staten hebben het advies van de Commissie Van Doorn omarmd en daarmee ook de facilitering van verantwoorde mestverwerking. Grote mestverwerkingsinitiatieven kunnen echter veel weerstand oproepen bij omwonenden en burgers. Samen met gemeenten en initiatiefnemers zoeken we naar geschikte locaties. Indien nodig zullen we deze aanwijzen. Verder volgen we de wettelijke procedures, waarbij we ook milieu- en gezondheidseisen opnemen in de vergunning.	
23	Nederlands e Melkveehouders Vakbond	23P	Een zone van 50 meter voor ecologische verbindingzones langs waterlopen is een te grote belasting op het agrarisch landgebruik	In het buitengebied is de breedte van de EVZ gemiddeld maximaal 25 meter. Alleen in het stedelijk gebied is dit 50 meter. Deze breedtes zijn vastgesteld in het belang van de natuurdoelen.	
23	Nederlands e Melkveehouders Vakbond	23Q	De agrarische functie dient opgenomen te worden in de definitie.	In de groenblauwe mantel is zeker ruimte voor de agrarische functie. De omschrijving begint dan ook met '...bestaat uit gemengd landelijk gebied....'.	
23	Nederlands e Melkveehouders Vakbond	23R	Agrarisch medegebruik van landbouwgrond moet mogelijk blijven in de waterbergingsgebieden en beekdalen. De provincie moet geen bouwstop invoeren,	Er geldt geen bouwstop. Wel zijn bepaalde gebieden gevoelig voor wateroverlast en daardoor minder geschikt voor bepaalde typen van (agrarisch) gebruik. Om ongewenste ruimtelijke	

			<p>maar actief meewerken aan vergunningen voor een bedrijfsverplaatsing.</p>	<p>ontwikkelingen te voorkomen, leggen wij in de Verordening ruimte vast welke regionale waterbergingsgebieden en reserveringsgebieden er zijn. In de regionale waterbergingsgebieden gelden strengere eisen dan in de reserveringsgebieden</p>	
23	<p>Nederlands e Melkveehou ders Vakbond</p>	23S	<p>Door de hoge eisen aan grondgebondenheid van de melkveehouderij is het van groot belang om het areaal landbouwgrond niet te verkleinen. Want daarmee mag minder melkvee worden gehouden en worden de mestafzetmogelijkheden verkleind.</p>	<p>Grond kan altijd onderhevig zijn aan functieverandering. Soms kiezen agrariërs er zelf voor om hun grond een andere functie (bijv. natuur) te geven. De provincie heeft geen actief beleid t.a.v. functieverandering van de agrarische bestemming van gronden. Overheden kunnen besluiten om gronden te bestemmen voor woningbouw, infrastructuur e.d. binnen de afgesproken kaders.</p>	
24	<p>BrabantAdvi es i.o. namens PRG, SER Brabant en POC</p>	24A	<p>Met veel waardering hebben wij kennisgenomen van het PMWP. In deze brief geven wij een eerste reactie op hoofdlijnen. Binnen afzienbare tijd bieden wij een uitgebreider advies aan.</p>	<p>Dank voor uw positieve reactie. Wij betrekken uw advies bij de vaststelling van het PMWP.</p>	
24	<p>BrabantAdvi es i.o. namens PRG, SER Brabant en POC</p>	24B	<p>Wij zien een positieve ontwikkeling in het feit dat er nagedacht wordt over integraliteit en de samenhang tussen diverse kapitalen. Daarbij zien wij echter ook dat dit positieve uitgangspunt na het eerste hoofdstuk niet meer terugkomt. Allereerst vindt fragmentatie plaats door</p>	<p>Juist door de keuze de hoofdstukken in te delen naar gezondheid, veiligheid en groene groei wordt beoogd een meer integrale aanpak te borgen dan de klassieke indeling naar thema (lucht, water, bodem etc.). Uiteraard kent iedere indeling zijn nadelen en zullen er altijd ook andere relaties bestaan dan die in de tekst</p>	<p>Toevoegen par. 2.3: • Wij brengen de duurzaamheidsaspecten van onze nieuwe grotere projecten en programma's bij aanvang in beeld brengen door een duurzaamheidsscan. In 2016 definiëren wij voor</p>

			<p>de strikte scheiding van de drie hoofdstukken 'gezonde fysieke omgeving', 'veilige fysieke omgeving' en 'groene groei'.</p> <p>Daarnaast worden ook de hoofdstukken in kleine stukjes opgedeeld (bijv. bodemkwaliteit, kwaliteit grondwater en oppervlaktewater, luchtkwaliteit, etc.) en wordt er nauwelijks tot geen aandacht besteed aan een eventuele onderlinge relatie. Wij pleiten voor een moment waarbij alle losse onderdelen weer bij elkaar komen en waar integraliteit een plaats kan krijgen, bijvoorbeeld per hoofdstuk</p>	<p>genoemd worden. Om de tekst leesbaar te houden, is het ongewenst deze relaties telkens in de tekst te benoemen. Het lijkt ons zinvoller om deze integraliteit juist vorm te geven bij de uitvoeringspraktijk. Juist bij het begin van grotere projecten en programma's heeft aandacht voor de samenhang van de drie kapitalen meerwaarde. Daarom voegen wij toe dat wij de duurzaamheidsaspecten van onze nieuwe grotere projecten en programma's bij aanvang in beeld door een duurzaamheidsscan. In 2016 definiëren wij voor welke soort projecten en programma's dit zinvol is en op welke wijze een dergelijke duurzaamheidsscan uitgevoerd zal worden. Hierdoor wordt aandacht voor de integraliteit en samenhang van de drie kapitalen gewaarborgd.</p>	<p>welke soort projecten en programma's dit zinvol is en op welke wijze een dergelijke duurzaamheidsscan uitgevoerd wordt.</p>
24	BrabantAdvies i.o. namens PRG, SER Brabant en POC	24C	<p>Gekeken dient te worden naar integraliteit in de zin van verbindingen en raakvlakken met andere beleidsterreinen (o.a. aan de energietransitie, aspectbeleid gezondheid en de programmatische aanpak stikstof) en het bestuursakkoord 'Beweging in Brabant'. Een aantal beleidsterreinen en -plannen wordt aangehaald. De betekenis van deze verbindingen zien wij</p>	<p>Met dit PMWP wordt het milieu- en waterbeleid geïntegreerd. De verbindingen en raakvlakken met andere beleidsterreinen zijn daarbij zoveel mogelijk meegenomen. Het PMWP vult andere beleidsplannen aan daar waar er grote raakvlakken zijn met het milieu- en waterbeleid. Het PMWP is nog geen overkoepelend plan wat al deze terreinen omvat. Deze integratieslag wordt gemaakt met de</p>	<p>Toevoegen par. 2.3: • Wij brengen de duurzaamheidsaspecten van onze nieuwe grotere projecten en programma's bij aanvang in beeld brengen door een duurzaamheidsscan. In 2016 definiëren wij voor welke soort projecten en programma's dit zinvol is en op</p>

			<p>echter in het document verder nauwelijks terugkomen.</p>	<p>Omgevingsvisie. Met het opnemen van een duurzaamheidsscan (zie ook 24B) zal in de praktijk al wel zoveel mogelijk rekening gehouden worden met de integraliteit. Consequenties van het bestuursakkoord zijn in de plantekst verwerkt.</p>	<p>welke wijze een dergelijke duurzaamheidsscan uitgevoerd wordt.</p>
24	<p>BrabantAdvies i.o. namens PRG, SER Brabant en POC</p>	24D	<p>Niet aangegeven is wat de provincie verstaat onder gezondheid, onder veiligheid of onder een gezonde en veilige (fysieke) leefomgeving.</p>	<p>Het PMWP is een kaderstellende nota en heeft dan ook een vrij hoog abstractieniveau. In dit plan worden hoofdlijnen gegeven. De gebruikte begrippen hebben hun gangbare betekenis en zijn niet bedoeld voor specifieke afbakening,</p>	
24	<p>BrabantAdvies i.o. namens PRG, SER Brabant en POC</p>	24E	<p>Ga op zoek naar kansen om samen met partners vernieuwingen te faciliteren c.q. vorm te geven. Stel daarom innovatie ook in dit beleidsplan centraal en kies voor een participatieve aanpak met burgers en het bedrijfsleven. Benut de ervaringskennis van burgers en het bedrijfsleven. Als voorbeelden verwijzen wij naar het PAS-beleid en het verdrogingsbeleid. Zorg ervoor dat innovatie goed verankerd wordt in de Uitvoeringsagenda.</p>	<p>Wij zijn verheugd dat u, met ons, innovatie en een participatieve aanpak met burger en het bedrijfsleven zeer belangrijk vindt. Het is inderdaad onze bedoeling om op zoek te gaan naar kansen om samen met partners vernieuwingen te faciliteren. Wij nodigen partners nadrukkelijk uit om met ons mee te denken en om met goede en vernieuwende (project)ideeën en samenwerkingsinitiatieven te komen. Wij geven in het PMWP aan dat wij bereid zijn onze eigen regels aan te passen om goede initiatieven mogelijk te maken. Door het dynamische karakter van de op te stellen uitvoeringsagenda willen we onder meer bereiken dat vernieuwingen gedurende de looptijd van het PMWP een plek kunnen</p>	

				krijgen in de uitvoeringagenda.	
24	BrabantAdvies i.o. namens PRG, SER Brabant en POC	24F	<p>Wij pleiten voor verdergaande ambities en een heldere concretisering ervan. Ambities die zowel gericht zijn op het minimaliseren van risico's alsook op het optimaal benutten van kansen. Wanneer het PMWP al ambitieus van aard is, zal het gemakkelijker zijn om bepaalde standpunten over te nemen dan wel te verstevigen in de Omgevingsvisie.</p>	<p>De algemene ambitie van het PMWP is een gezond en veilig Brabant, waarbij de transitie naar groene groei er voor zorgt dat dit doel ook in de toekomst haalbaar blijft. Ten aanzien van het ambitieniveau merken wij op dat integraliteit een goede afweging van verschillende belangen vergt. Het minimaliseren van risico's heeft ook consequenties op andere terreinen. Daarom hebben wij in de nota "Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018" een omslag gemaakt van het streven naar zo min mogelijk risico's naar het maken van een afweging van alle belangen die in het geding zijn. Uiteraard zijn wij het met u eens dat het belangrijk is kansen te benutten.</p> <p>Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking en dus ook concretisering vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. De provincie wil de invulling van de Dynamische</p>	

				Uitvoeringsagenda en de keuzes t.a.v. ambitie en rol gezamenlijk met onze partners doen. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk.	
24	BrabantAdvies i.o. namens PRG, SER Brabant en POC	24G	Een concrete database over de ontwikkelingen van emissies op de verschillende onderdelen wordt node gemist in dit ontwerp-PMWP om ontwikkelingen in beeld te brengen. Zorg er dus voor dat je ambities meetbaar zijn en dat ontwikkelingen gemonitord worden. Hiermee kan het voorliggende PMWP in de toekomst nauwkeurig geëvalueerd worden en kan het beleid beter gestuurd worden.	In aanloop naar het PMWP is een zogenaamde Bronnenanalyse opgesteld voor het stroomgebied van de Maas op basis van gegevens uit de landelijke emissieregistratie. Zie hiervoor www.brabant.nl/toestandvanhetwater . Het PMWP en de bijbehorende uitvoeringsagenda zullen vertaald worden naar een monitorings- en evaluatieprogramma welke ten dienst staan van een toestandrapportage in 2017 en een diepgaande evaluatie begin 2018 en 2020	
24	BrabantAdvies i.o. namens PRG, SER Brabant en POC	24H	Het is van belang milieusituaties en de impact daarvan op (ervaren) gezondheid en op de regio integraal in beeld te brengen. Kijk daarbij ook naar de samenhang tussen en de cumulaties van meerdere risicobronnen (omgeving zoals wegen, spoor, industrie, etc.) en risicofactoren (bijv. geur, geluid, trillingen)	Zoals aangegeven in paragraaf 3.4 betrekken wij het thema gezondheid bij de gebiedsgerichte uitwerking van integrale vraagstukken. Daarbij leveren we maatwerk per gebied. We onderzoeken op basis van de gezondheidskaarten waar gezondheidseffecten zich opstapelen. Hiermee wordt dus gekeken naar cumulatie van meerdere risicobronnen.	
25	W. van den Brand	25A	Voor bemesting moeten alleen landelijke wetten gelden, de provincie heeft geen bevoegdheid.	De provincie heeft geen bevoegdheden t.a.v. bemesting. We zullen wel via bewustwording en kennisoverdracht proberen agrariërs te bewegen tot efficiëntieverbetering en evenwichtsbemesting (net	

				meer nutriënten dan de gewassen kunnen opnemen). Een hogere mineralenbenutting kan leiden tot een hogere gewasopbrengst en dus mineralenaanvoer.	
25	W. van den Brand	25B	Mest is niet alleen negatief, het is een bron van voedingsstoffen voor planten. Bij een juiste toepassing raakt het milieu niet overbelast en de elementen in de mest vormen een cruciale rol bij biologische processen.	Wij zijn het eens met uw opmerking. We constateren echter dat er veelal meer nutriënten worden aangevoerd op landbouwgronden dan er via gewassen worden afgevoerd. Op dat vlak is nog verbetering mogelijk.	
25	W. van den Brand	25C	Het rijk moet voorkomen dat hormonen in de bodem terecht komen door inzameling bij de bron. Voor antibiotica dient het rioolwater van zieken- en bejaardentehuizen bij de bron gezuiverd te worden.	Het gebruik van rioolslib op landbouwgrond is bij wet verboden. Zo voorkomt het rijk dat hormonen, antibiotica, geneesmiddelen en andere verontreinigende stoffen in de bodem terecht komen. Het knelpunt dat wij in het PMWP constateren heeft betrekking op uitscheiding verontreinigende stoffen in de mest van het vee die op deze wijze in de bodem terechtkomen.	Voor paragraaf 4.3 is tekstvoorstel opgenomen gezamenlijke aanpak in landelijke IPO werkgroep Aanpak opkomende Stoffen. Zie 22BBB.
25	W. van den Brand	25D	U stelt dat voormalige stortplaatsen geen direct gezondheidsgevaar opleveren voor de mens. Er zijn ons gevallen bekend dat er wel direct gevaar is voor het dierenwelzijn van koeien. Daarom verzoeken wij u het gevaar van stortplaatsen zo spoedig mogelijk te reduceren.	Er zijn bij ons in Noord-Brabant geen specifieke gevallen bekend van direct gevaar vanuit voormalige stortplaatsen op het dierenwelzijn van koeien. In 2014 heeft de provincie de algemene risico's van het landbouwkundig gebruik van voormalige stortplaatsen beoordeeld. Dit was een eigen provinciale aanvulling op de landelijke systematiek voor onderzoek van stortplaatsen. Deze beoordeling is uitgevoerd	

				<p>in samenwerking met Alterra en met de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA). Hieruit volgden richtlijnen voor de minimaal benodigde dikte van de deklaag bij bepaald landbouwkundig gebruik. Alle eigenaren, waarvan bij ons bekend is dat de voormalige stortplaats gebruikt wordt voor landbouw, zijn hierover schriftelijk bericht. Daarnaast zijn 10 stortplaatsen, waarbij op basis van onderzoeken de deklaag de slechtste kwaliteit heeft, bezocht door de NVWA. Daaruit blijkt dat er geen zichtbare risico's, voor dier- en volksgezondheid, zijn vastgesteld tijdens de inspecties. De gebruikers houden rekening met het gebruik en bodembewerkingen op de percelen ten aanzien van dier- en volksgezondheidsrisico's. Eigenaren en gebruikers van voormalige stortplaatsen zijn verantwoordelijk voor de producten die van deze percelen afkomstig zijn. Wel kent de aanwezigheid van een voormalige stortplaats gebruiksbeperkingen. Er mag bijvoorbeeld niet gegraven worden in het afval zonder ontheffing. Het gebruik van grondwater ter plaatse van een voormalige stortplaats wordt ontraden. Eigenaren</p>	
--	--	--	--	---	--

				van voormalige stortplaatsen zijn verantwoordelijk voor eventuele negatieve effecten vanuit de stortplaats op mens, dier en milieu.	
25	W. van den Brand	25E	Bij maatregelen tegen verdroging verzoeken wij u om rekening te houden met omliggende gebieden met een landbouwfunctie.	De waterschappen zijn veelal de partijen die de maatregelen tegen verdroging uitvoeren. Bij de afweging die waterschappen maken, worden de gevolgen voor omliggende gebieden altijd meegenomen. Daarbij wordt zo veel mogelijk voorkomen dat er negatieve effecten optreden in omliggende gebieden.	
25	W. van den Brand	25F	Wij verzoeken u om rekening te houden dat in gebieden met een agrarisch medegebruik ook buiten de inrichting werkzaamheden worden verricht die geluid en licht kunnen veroorzaken.	Evenals in het huidige beleid zullen gebiedseigen bronnen zoals van land- en tuinbouwbedrijven worden toegestaan.	
25	W. van den Brand	25G	De Akkerdistelverordening dient weer in werking gesteld te worden om het bestrijdingsmiddelengebruik terug te dringen.	Provinciale Staten hebben de Akkerdistelverordening op 12 december 2014 ingetrokken, o.a. omdat het bestrijden van akkerdistels geen provinciaal belang betreft. De intrekking van de Akkerdistelverordening laat echter onverlet dat gemeenten, indien gewenst, zelf een dergelijke verordening kunnen vaststellen. Goed nabuurschap (bijv. tijdig maaien) is in onze ogen doelmatiger dan een verordening die nauwelijks handhaafbaar is.	
25	W. van den Brand	25H	Een provinciaal plan voor vermindering van	Het landelijk beleid bepaalt de regels. De gewenste	

			fosfaat, zink en koper dient op vrijwillige basis te gebeuren. Het landelijk beleid (rijksregelgeving) is leidend.	kwaliteit van bodem en water wordt niet overal gerealiseerd. Wij vinden dat bewuster met de bodem en de emissie van nutriënten kan worden omgegaan. Veel maatregelen zijn al bekend en we ondersteunen de agrariërs bij de uitvoering via informatie en kennisoverdracht.	
25	W. van den Brand	25I	Drinkwater heeft ook een functie voor runderen tijdens het beweiden. Er moet altijd de beschikking zijn over goed drinkwater uit oppervlaktebronnen of grondwater (ook in grondwaterbeschermings gebieden) en een passend peilbeheer. De drinkwaterfunctie mag door beschermde zones niet worden afgesloten.	De drinkwaterfunctie en leveringszekerheid zijn een belangrijke voorwaarde voor verdere uitwerking van het strategisch grondwaterbeleid.	
25	W. van den Brand	25J	Wij waarderen dat u geen schaliegaswinning wilt toestaan. Naast de gevaren voor grondwater zijn er ook gevaren voor bodemdaling en trillingen.	Wij nemen met genoeg kennis van uw instemming.	
25	W. van den Brand	25K	Om uitputting van de bodem te voorkomen is het van belang om periodiek van gewaskeuze te wisselen. Dit moet niet door wetten regelgeving worden gehinderd. Ook bovengronds uitrijden van mest draagt bij aan het bodemleven.	Voor een vitale bodem is vruchtwisseling een belangrijk thema. De wetten regelgeving daaromtrent en de mestwetgeving zijn echter een zaak van de Rijksoverheid.	
25	W. van den Brand	25L	Wij verzoeken u om bij het beregeningsbeleid rekening te houden met agrarische belangen.	In de verdere uitwerking van het beleid wordt ook het agrarisch belang meegenomen. De	

				waterschappen zijn daarbij primair verantwoordelijk voor het beregeningsbeleid.	
25	W. van den Brand	25M	Ruimtelijke ordening en milieuregels moeten het gebruik van nieuwe technieken zoals zonne- en windenergie en warmtekrachtkoppeling toestaan, en provincies moeten lobbyen bij het Rijk zodat saldering wordt gegarandeerd.	Voor zonne- en windenergie is in de Verordening ruimte beleid opgenomen. Voor windenergie is dit specifiek, voor zonne-energie wordt de plaatsing van grote aantallen zonnepanelen op de grond vooralsnog gelijkgesteld met een bedrijfsvestiging. Het huidige ruimtelijke beleid voor windenergie is voldoende om de met het rijk gemaakte afspraken over 470,5 MW windenergie in 2020 te kunnen realiseren. In 2018 zal de provincie een nieuwe Omgevingsvisie vaststellen met daaraan mogelijk een omgevingsverordening gekoppeld. In de aanloop naar deze omgevingsvisie en omgevingsverordening zal de provincie bezien in hoeverre het ruimtelijk beleid met betrekking tot duurzame energie moet worden aangepast om toekomstige doelstellingen te kunnen realiseren. De afbouw van het 'salderen' is een nationaal besluit. Wij zullen in IPO verband en in kader van het nationaal energieakkoord kijken in hoeverre deze afbouw en de vervangende maatregelen zoals de postcoderoos het beoogde resultaat opleveren. Verbetervoorstellen, zoals	

				vernieuwende oplossingen om vraag en aanbod van duurzame energie lokaal nog beter op elkaar te laten aansluiten , die passen binnen de kaders van het nationale energieakkoord zullen wij van harte ondersteunen."	
25	W. van den Brand	25O	Om verplichte mestverwerking mogelijk te maken is het van belang dat hiervoor vergunningen worden verstrekt.	Provinciale Staten hebben het advies van de Commissie Van Doorn omarmd en daarmee ook de facilitering van verantwoorde mestverwerking. Grote mestverwerkingsinitiatieven kunnen echter veel weerstand oproepen bij omwonenden en burgers. Samen met gemeenten en initiatiefnemers zoeken we naar geschikte locaties. Indien nodig zullen we deze aanwijzen. Verder volgen we de wettelijke procedures, waarbij we ook milieu- en gezondheidseisen opnemen in de vergunning.	
25	W. van den Brand	25P	Een zone van 50 meter voor ecologische verbindingzones langs waterlopen is een te grote belasting op het agrarisch landgebruik	In het buitengebied is de breedte van de EVZ gemiddeld maximaal 25 meter. Alleen in het stedelijk gebied is dit 50 meter. Deze breedtes zijn vastgesteld in het belang van de natuurdoelen.	
25	W. van den Brand	25Q	De agrarische functie dient opgenomen te worden in de definitie.	In de groenblauwe mantel is zeker ruimte voor de agrarische functie. De omschrijving begint dan ook met '...bestaat uit gemengd landelijk gebied....'.	
25	W. van den Brand	25R	Agrarisch medegebruik van landbouwgrond moet mogelijk blijven in de	Er geldt geen bouwstop. Wel zijn bepaalde gebieden gevoelig voor wateroverlast en daardoor	

			waterbergingsgebieden en beekdalen. De provincie moet geen bouwstop invoeren, maar actief meewerken aan vergunningen voor een bedrijfsverplaatsing.	minder geschikt voor bepaalde typen van (agrarisch) gebruik. Om ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen te voorkomen, leggen wij in de Verordening ruimte vast welke regionale waterbergingsgebieden en reserveringsgebieden er zijn. In de regionale waterbergingsgebieden gelden strengere eisen dan in de reserveringsgebieden	
25	W. van den Brand	25S	Door de hoge eisen aan grondgebondenheid van de melkveehouderij is het van groot belang om het areaal landbouwgrond niet te verkleinen. Want daarmee mag minder melkvee worden gehouden en worden de mestafzetmogelijkheden verkleind.	Grond kan altijd onderhevig zijn aan functieverandering. Soms kiezen agrariërs er zelf voor om hun grond een andere functie (bijv. natuur) te geven. De provincie heeft geen actief beleid t.a.v. functieverandering van de agrarische bestemming van gronden. Overheden kunnen besluiten om gronden te bestemmen voor woningbouw, infrastructuur e.d. binnen de afgesproken kaders.	
26	J. van den Brand	26A	Voor bemesting moeten alleen landelijke wetten gelden, de provincie heeft geen bevoegdheid.	De provincie heeft geen bevoegdheden t.a.v. bemesting. We zullen wel via bewustwording en kennisoverdracht proberen agrariërs te bewegen tot efficiëntieverbetering en evenwichtsbemesting (net meer nutriënten dan de gewassen kunnen opnemen). Een hogere mineralenbenutting kan leiden tot een hogere gewasopbrengst en dus mineralenaanvoer.	
26	J. van den Brand	26B	Mest is niet alleen negatief, het is een bron van voedingsstoffen voor	Wij zijn het eens met uw opmerking. We constateren echter dat er veelal meer	

			planten. Bij een juiste toepassing raakt het milieu niet overbelast en de elementen in de mest vormen een cruciale rol bij biologische processen.	nutriënten worden aangevoerd op landbouwgronden dan er via gewassen worden afgevoerd. Op dat vlak is nog verbetering mogelijk.	
26	J. van den Brand	26C	Het rijk moet voorkomen dat hormonen in de bodem terecht komen door inzameling bij de bron. Voor antibiotica dient het rioolwater van zieken- en bejaardentehuizen bij de bron gezuiverd te worden.	Het gebruik van rioolslib op landbouwgrond is bij wet verboden. Zo voorkomt het rijk dat hormonen, antibiotica, geneesmiddelen en andere verontreinigende stoffen in de bodem terecht komen. Het knelpunt dat wij in het PMWP constateren heeft betrekking op uitscheiding verontreinigende stoffen in de mest van het vee die op deze wijze in de bodem terecht komen.	Voor paragraaf 4.3 is tekstvoorstel opgenomen gezamenlijke aanpak in landelijke IPO werkgroep Aanpak opkomende Stoffen. Zie 22BBB.
26	J. van den Brand	26D	U stelt dat voormalige stortplaatsen geen direct gezondheidsgevaar opleveren voor de mens. Er zijn ons gevallen bekend dat er wel direct gevaar is voor het dierenwelzijn van koeien. Daarom verzoeken wij u het gevaar van stortplaatsen zo spoedig mogelijk te reduceren.	Er zijn bij ons in Noord-Brabant geen specifieke gevallen bekend van direct gevaar vanuit voormalige stortplaatsen op het dierenwelzijn van koeien. In 2014 heeft de provincie de algemene risico's van het landbouwkundig gebruik van voormalige stortplaatsen beoordeeld. Dit was een eigen provinciale aanvulling op de landelijke systematiek voor onderzoek van stortplaatsen. Deze beoordeling is uitgevoerd in samenwerking met Alterra en met de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA). Hieruit volgden richtlijnen voor de minimaal benodigde dikte van de deklaag bij bepaald landbouwkundig gebruik. Alle eigenaren, waarvan bij	

				<p>ons bekend is dat de voormalige stortplaats gebruikt wordt voor landbouw, zijn hierover schriftelijk bericht. Daarnaast zijn 10 stortplaatsen, waarbij op basis van onderzoeken de deklaag de slechtste kwaliteit heeft, bezocht door de NVWA. Daaruit blijkt dat er geen zichtbare risico's, voor dier- en volksgezondheid, zijn vastgesteld tijdens de inspecties. De gebruikers houden rekening met het gebruik en bodembewerkingen op de percelen ten aanzien van dier- en volksgezondheidsrisico's. Eigenaren en gebruikers van voormalige stortplaatsen zijn verantwoordelijk voor de producten die van deze percelen afkomstig zijn. Wel kent de aanwezigheid van een voormalige stortplaats gebruiksbeperkingen. Er mag bijvoorbeeld niet gegraven worden in het afval zonder ontheffing. Het gebruik van grondwater ter plaatse van een voormalige stortplaats wordt ontraden. Eigenaren van voormalige stortplaatsen zijn verantwoordelijk voor eventuele negatieve effecten vanuit de stortplaats op mens, dier en milieu.</p>	
26	J. van den Brand	26E	Bij maatregelen tegen verdroging verzoeken wij u om rekening te	De waterschappen zijn veelal de partijen die de maatregelen tegen	

			houden met omliggende gebieden met een landbouwfunctie.	verdroging uitvoeren. Bij de afweging die waterschappen maken, worden de gevolgen voor omliggende gebieden altijd meegenomen. Daarbij wordt zo veel mogelijk voorkomen dat er negatieve effecten optreden in omliggende gebieden.	
26	J. van den Brand	26F	Wij verzoeken u om rekening te houden dat in gebieden met een agrarisch medegebruik ook buiten de inrichting werkzaamheden worden verricht die geluid en licht kunnen veroorzaken.	Evenals in het huidige beleid zullen gebiedseigen bronnen zoals van land- en tuinbouwbedrijven worden toegestaan.	
26	J. van den Brand	26G	De Akkerdistelverordening dient weer in werking gesteld te worden om het bestrijdingsmiddelengebruik terug te dringen.	Provinciale Staten hebben de Akkerdistelverordening op 12 december 2014 ingetrokken, o.a. omdat het bestrijden van akkerdistels geen provinciaal belang betreft. De intrekking van de Akkerdistelverordening laat echter onverlet dat gemeenten, indien gewenst, zelf een dergelijke verordening kunnen vaststellen. Goed nabuurschap (bijv. tijdig maaien) is in onze ogen doelmatiger dan een verordening die nauwelijks handhaafbaar is.	
26	J. van den Brand	26H	Een provinciaal plan voor vermindering van fosfaat, zink en koper dient op vrijwillige basis te gebeuren. Het landelijk beleid (rijksregelgeving) is leidend.	Het landelijk beleid bepaalt de regels. De gewenste kwaliteit van bodem en water wordt niet overal gerealiseerd. Wij vinden dat bewuster met de bodem en de emissie van nutriënten kan worden omgegaan. Veel maatregelen zijn al bekend en we ondersteunen de agrariërs bij de uitvoering	

				via informatie en kennisoverdracht.	
26	J. van den Brand	26I	Drinkwater heeft ook een functie voor runderen tijdens het beweiden. Er moet altijd de beschikking zijn over goed drinkwater uit oppervlaktebronnen of grondwater (ook in grondwaterbeschermings gebieden) en een passend peilbeheer. De drinkwaterfunctie mag door beschermde zones niet worden afgesloten.	De drinkwaterfunctie en leveringszekerheid zijn een belangrijke voorwaarde voor verdere uitwerking van het strategisch grondwaterbeleid.	
26	J. van den Brand	26J	Wij waarderen dat u geen schaliegaswinning wilt toestaan. Naast de gevaren voor grondwater zijn er ook gevaren voor bodemdaling en trillingen.	Wij nemen met genoegen kennis van uw instemming.	
26	J. van den Brand	26K	Om uitputting van de bodem te voorkomen is het van belang om periodiek van gewaskeuze te wisselen. Dit moet niet door wet- en regelgeving worden gehinderd. Ook bovengronds uitrijden van mest draagt bij aan het bodemleven.	Voor een vitale bodem is vruchtwisseling een belangrijk thema. De wet- en regelgeving daaromtrent en de mestwetgeving zijn echter een zaak van de Rijksoverheid.	
26	J. van den Brand	26L	Wij verzoeken u om bij het beregeningsbeleid rekening te houden met agrarische belangen.	In de verdere uitwerking van het beleid wordt ook het agrarisch belang meegenomen. De waterschappen zijn daarbij primair verantwoordelijk voor het beregeningsbeleid.	
26	J. van den Brand	26M	Ruimtelijke ordening en milieuregels moeten het gebruik van nieuwe technieken zoals zonne- en windenergie en warmtekrachtkoppeling	Voor zonne- en windenergie is in de Verordening ruimte beleid opgenomen. Voor windenergie is dit specifiek, voor zonne-energie wordt	

			<p>toestaan, en provincies moeten lobbyen bij het Rijk zodat saldering wordt gegarandeerd.</p>	<p>de plaatsing van grote aantallen zonnepanelen op de grond vooralsnog gelijkgesteld met een bedrijfsvestiging. Het huidige ruimtelijke beleid voor windenergie is voldoende om de met het rijk gemaakte afspraken over 470,5 MW windenergie in 2020 te kunnen realiseren. In 2018 zal de provincie een nieuwe Omgevingsvisie vaststellen met daaraan mogelijk een omgevingsverordening gekoppeld. In de aanloop naar deze omgevingsvisie en omgevingsverordening zal de provincie bezien in hoeverre het ruimtelijk beleid met betrekking tot duurzame energie moet worden aangepast om toekomstige doelstellingen te kunnen realiseren. De afbouw van het 'salderen' is een nationaal besluit. Wij zullen in IPO verband en in kader van het nationaal energieakkoord kijken in hoeverre deze afbouw en de vervangende maatregelen zoals de postcoderoos het beoogde resultaat opleveren. Verbetervoorstellen, zoals vernieuwende oplossingen om vraag en aanbod van duurzame energie lokaal nog beter op elkaar te laten aansluiten, die passen binnen de kaders van het nationale energieakkoord zullen wij van harte ondersteunen."</p>	
26	J. van den	26O	Om verplichte	Provinciale Staten hebben	

	Brand		mestverwerking mogelijk te maken is het van belang dat hiervoor vergunningen worden verstrekt.	het advies van de Commissie Van Doorn omarmd en daarmee ook de facilitering van verantwoorde mestverwerking. Grote mestverwerkingsinitiatieven kunnen echter veel weerstand oproepen bij omwonenden en burgers. Samen met gemeenten en initiatiefnemers zoeken we naar geschikte locaties. Indien nodig zullen we deze aanwijzen. Verder volgen we de wettelijke procedures, waarbij we ook milieu- en gezondheidseisen opnemen in de vergunning.	
26	J. van den Brand	26P	Een zone van 50 meter voor ecologische verbindingzones langs waterlopen is een te grote belasting op het agrarisch landgebruik	In het buitengebied is de breedte van de EVZ gemiddeld maximaal 25 meter. Alleen in het stedelijk gebied is dit 50 meter. Deze breedtes zijn vastgesteld in het belang van de natuurdoelen.	
26	J. van den Brand	26Q	De agrarische functie dient opgenomen te worden in de definitie.	In de groenblauwe mantel is zeker ruimte voor de agrarische functie. De omschrijving begint dan ook met '...bestaat uit gemengd landelijk gebied...'	
26	J. van den Brand	26R	Agrarisch medegebruik van landbouwgrond moet mogelijk blijven in de waterbergingsgebieden en beekdalen. De provincie moet geen bouwstop invoeren, maar actief meewerken aan vergunningen voor een bedrijfsverplaatsing.	Er geldt geen bouwstop. Wel zijn bepaalde gebieden gevoelig voor wateroverlast en daardoor minder geschikt voor bepaalde typen van (agrarisch) gebruik. Om ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen te voorkomen, leggen wij in de Verordening ruimte vast welke regionale waterbergingsgebieden en reserveringsgebieden er	

				zijn. In de regionale waterbergingsgebieden gelden strengere eisen dan in de reserveringsgebieden	
26	J. van den Brand	26S	Door de hoge eisen aan grondgebondenheid van de melkveehouderij is het van groot belang om het areaal landbouwgrond niet te verkleinen. Want daarmee mag minder melkvee worden gehouden en worden de mestafzetmogelijkheden verkleind.	Grond kan altijd onderhevig zijn aan functieverandering. Soms kiezen agrariërs er zelf voor om hun grond een andere functie (bijv. natuur) te geven. De provincie heeft geen actief beleid t.a.v. functieverandering van de agrarische bestemming van gronden. Overheden kunnen besluiten om gronden te bestemmen voor woningbouw, infrastructuur e.d. binnen de afgesproken kaders.	
27	Gemeente Etten-Leur	27A	Op kaart 3 Veiligheid en gezondheid staat de Leurse Haven (vanaf stedelijk gebied tot aan de Mark) niet (meer) aangegeven als vaarweg. In het huidige waterplan heeft de Leurse Haven die functie wel en dit moet ook zo blijven, met name vanwege de pleziervaart.	Dit is een terecht opmerking, wij hebben de Leurse Haven weer toegevoegd op de plankaart. Zie ook onze reactie bij 190.	Op plankaart 3 is de functie scheepvaart aangepast.
27	Gemeente Etten-Leur	27B	Gelet op het bovengemeentelijk belang zou de provincie vaarwegbeheerder van de Leurse Haven moeten worden.	In 5.4 is aangegeven dat wij samen met gemeenten en waterschap Brabantse Delta een verkenning naar het (provinciale) vaarwegbeheer zullen uitvoeren.	
28	waterschap Rivierenland	28A	Wij waarderen het dat u ons intensief hebt betrokken bij het opstellen van het ontwerp PMWP en de Uitvoeringsagenda en willen deze samenwerking graag	Dank voor uw reactie. Ook wij hebben uw betrokkenheid zeer gewaardeerd. Laten we onze goede samenwerking voortzetten in het traject van de Omgevingsvisie! Graag zullen we u ook	

			voortzetten op weg naar de Omgevingsvisie. Ook bieden wij graag onze medewerking aan de opstelling van de uitvoeringsagenda aan.	betrekken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda.	
28	waterschap Rivierenland	28B	De focus op samenwerking met partners en burgers onderschrijven wij. Een voorbeeld van succesvolle samenwerking is de Tweede Bestuursovereenkomst. Wij willen graag een nieuwe overeenkomst aangaan om tempo te kunnen houden in de uitvoering van maatregelen (voor provinciale en waterschapsdoelstellingen/voor Kaderrichtlijn Water (KRW) en N2000).	De provincie wil de brede samenwerking opzoeken met alle partners uit het PMWP. Dit betekent dat niet alleen met de waterschappen maar ook met alle partners een overeenkomst aangegaan kan worden. De provincie is inmiddels al in gesprek met de waterschappen.	
28	waterschap Rivierenland	28C	Graag gaan we in overleg om gezamenlijke rollen, verantwoordelijkheden en werkwijze uit te werken.	Samen met u en andere partners willen we een uitvoeringsagenda opstellen. Daarbij horen ook afspraken over rollen en verantwoordelijkheden.	
28	waterschap Rivierenland	28D	Aandacht voor een vitale bodem is van groot belang voor de waterhuishouding, wij werken graag samen om een succesvolle transitie naar een duurzaam bodembeheer te krijgen.	Wij nemen met genoegen kennis van uw instemming. Wij gaan dan ook ons hier gezamenlijk sterk voor maken.	
28	waterschap Rivierenland	28E	Op de huidige manier kunnen KRW-doelen niet gehaald worden, we verwachten van de provincie een actieve rol om dit probleem aan te pakken met alle partijen.	Zoals in de plantekst is aangegeven, kan de provinciale inzet verschillende vormen aannemen. Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De	In paragraaf 3.4 wordt na de zin 'We blijven ons inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen.'

				<p>beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. De provincie wil de invulling van de Dynamische Uitvoeringsagenda en de keuzes t.a.v. ambitie en rol gezamenlijk met onze partners doen. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk. Wettelijk taken worden uiteraard uitgevoerd. Doel en aanpak daarvan zullen zo concreet mogelijk beschreven worden in de dynamische uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de wettelijke taken kan sprake zijn van nadere invulling van de ambitie en de acties samen met partners. Primair is van belang dat partijen hun verantwoordelijkheid nemen bij het aanpakken van knelpunten. Het doel is duidelijk: oplossen van de knelpunten, uiterlijk in 2027. Gezien de omvang van de opgave, nemen we een actieve en coördinerende rol. Wij brengen bovendien de voortgang in beeld en daar waar nodig is zullen wij partijen aanspreken of ondersteunen.</p>	<p>toegevoegd: "Gezien de omvang van de opgave, nemen we hierin een actieve en coördinerende rol"</p>
28	waterschap Rivierenland	28F	We zien graag een steviger standpunt van	Er wordt een landelijke werkgroep Aanpak	Paragraaf 3.1 wijzigen:

			<p>de provincie op het vlak van nieuwe stoffen, namelijk dat deze niet thuishoren in het milieu. Provincie en waterschappen moeten samen met partners in de keten op zoek naar oplossingen.</p>	<p>opkomende Stoffen opgericht die zich gaat buigen over deze nieuwe stoffen en met voorstellen zal komen voor aanpak bij de Stuurgroep Water. De provincie zal actief in deze werkgroep participeren. Een landelijke aanpak is het meest doelmatig.</p>	<p>'Daarnaast vinden we soms nieuwe milieuvreemde stoffen in grond- en oppervlaktewater waarvan wij vinden dat deze daar niet thuishoren, zoals medicijnresten, microplastics en nanodeeltjes'</p>
28	waterschap Rivierenland	28G	<p>De doelen voor de overige wateren (de wateren die niet zijn aangeduid als KRW-waterlichaam) moeten niet leiden tot een extra verplichting voor maatregelen, monitoring en rapportage. Ook geldt er alleen een inspanningsverplichting om te zorgen dat er geen achteruitgang van de huidige toestand plaatsvindt, niet voor het halen van de doelen. Dit moet worden verduidelijkt in de tekst.</p>	<p>De zienswijze is correct, maar de tekst in bijlage 3 geeft dit volgens ons al voldoende helder weer.</p>	
28	waterschap Rivierenland	28H	<p>Wij waarderen het dat u als regisseur en initiatiefnemer van rivierverruimende maatregelen een bijdrage wilt leveren aan de waterveiligheidsopgave. In de Stuurgroep Delta Maas is afgesproken om samen te werken aan een geoptimaliseerd maatregelpakket met een meer evenwichtige mix van maatregelen. We merken op dat aanwijzing van regionale keringen plaatsvindt in de waterverordening</p>	<p>Wij nemen kennis van deze positieve opmerking. De opmerking over de waterverordening is terecht. De genoemde compartimenteringskering rond Werkendam is op de kaart opgenomen.</p>	

			waterschap Rivierenland en niet in de Verordening water Noord-Brabant.		
28	waterschap Rivierenland	28I	Enkele tekstuele voorstellen op het gebied van hoogwaterveiligheid	We nemen de suggestie over het onderhouden en beheren van primaire en regionale keringen over.	In paragraaf 4.3 is toegevoegd dat de waterschappen het onderhoud en beheer hebben van de primaire en regionale keringen.
28	waterschap Rivierenland	28J	Enkele GEP-doelen zijn niet juist en normen ontbreken.	Wij hebben de doelen en normen gecontroleerd en aangepast.	Tabel 2 in Bijlage 3 van het PMWP is aangepast.
29	Gemeente Veghel	29A	Wij onderschrijven uw uitgangspunten voor een goede balans tussen efficiënt beschermen en duurzaam benutten van onze fysieke leefomgeving en de daaraan gekoppelde opgaven integraal en gebiedsgericht op te lossen.	Wij nemen met genoegen kennis van uw instemming. Wij hopen dan ook ons hier gezamenlijk sterk voor te kunnen maken.	
29	Gemeente Veghel	29B	Innovatie kan belemmerd worden door (te) stringente vergunningverlening en handhaving. In hoeverre bent u bereid innovatieve pilots mogelijk te maken?	Ook wij zijn voorstander van innovatieve experimenten, welke gericht zijn op het bereiken van milieudoelen in brede zijn. Deze doelen staan bij ons centraal. Wij zien regelgeving, vergunningverlening, toezicht en handhaving als instrumenten om deze doelen te bereiken. Innovatie is nu reeds mogelijk door projecten onder de Crisis- en Herstelwet te brengen. Onze ervaring is dat het rijk hiervoor veel ruimte geeft. Ook worden de mogelijkheden die de huidige regelgeving biedt voor innovatie niet altijd volledig benut. In de toekomst zal de Omgevingswet meer ruimte	

				<p>bieden voor innovatie. De ruimte voor innovatie moet met name worden gezocht in het creatief toepassing van de huidige regelgeving en in de komende regelgeving. Het instrument handhaving is niet primair het instrument is om innovatie te bevorderen. Slechts in uitzonderlijke restgevallen voorziet ons gedoogbeleid in het gedogen van experimenten in het kader van projecten waarmee beoogd wordt milieudoelen te bereiken.</p>	
29	Gemeente Veghel	29C	<p>Uw rol en eigen ambitie is niet altijd duidelijk. Als voorbeeld de passage 'Onze rol hangt af van het onderwerp en van de hoeveel onzekerheid die er is over doel en route'.</p>	<p>Meerdere insprekers geven aan verduidelijking te willen t.a.v. onze provinciale rol en ambitie. Het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. De beschrijving in het PMWP van de provinciale ambitie (opgenomen in de paragrafen "waar willen we naar toe?") en de provinciale rol (opgenomen in de paragrafen "wat is daarbij onze rol en samenwerkingsstrategie") is daarom een beschrijving op hoofdlijnen. Dit is een bewuste keuze. De provincie wil de invulling van de Dynamische Uitvoeringsagenda en de keuzes t.a.v. ambitie en rol gezamenlijk met onze partners doen. Hiervoor zijn ook de ambities van de partners belangrijk. In ons Bestuursakkoord Beweging in Brabant hebben wij aangegeven dat wij niet met dichtgetimmerde</p>	

				<p>plannen willen werken, maar met een stip aan de horizon, die bij Brabanders energie losmaakt en innovatieve oplossingen uitlokt. De stip moet uitdagen, niet vastleggen. Wettelijke taken worden uiteraard uitgevoerd. Doel en aanpak daarvan zullen zo concreet mogelijk beschreven worden in de dynamische uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de wettelijke taken kan sprake zijn van nadere invulling van de ambitie en de acties samen met partners.</p>	
29	Gemeente Veghel	29D	<p>Wat is uw ambitie en prioriteit bij gebiedsgerichte samenwerking?</p>	<p>Wij zorgen voor een integraal perspectief, dragen samen met partners zorg voor de uitvoering en maken gebruik van energie bij partijen in de samenleving.</p>	
29	Gemeente Veghel	29E	<p>U geeft aan gezamenlijk met waterschappen en gemeenten een klimaatagenda op te stellen en deze agenda bij de uitvoeringsplannen centraal te stellen. Kunt u aangeven wat uw concrete ambitie is, wat uw eventuele bovenwettelijke bijdrage in is en binnen welke gremia u denkt dit te realiseren?</p>	<p>De provincie neemt het initiatief om samen met de Brabantse partners (gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties) een gezamenlijke klimaatagenda voor Brabant op te stellen. Naast het formuleren van concrete uitdagingen en acties is het doel van de klimaatagenda het versterken van kennisdeling en samenwerking in de regio. In de klimaatagenda worden ambities en maatregelen gezamenlijk vastgesteld. Op voorhand</p>	

				<p>is dus geen uitspraak te doen over de uiteindelijke reikwijdte en diepgang van deze actie. De samenwerking en kennisdeling zullen plaatsvinden in het Brabantse klimaat netwerk 'Cool Brabant', dat open staat voor alle partijen die actief zijn binnen c.q. belang hebben bij klimaat adaptatie.</p>	
29	Gemeente Veghel	29F	<p>U geeft aan dat u het programma 'DuurzaamDoor' wenst voort te zetten. Maar u laat dit afhangen van de evaluatie in 2016. Dat geeft veel onzekerheid voor mogelijke participanten.</p>	<p>De provincie onderkent het belang van sociale innovatie voor het provinciale beleid en de daarmee samenhangende groeiende belangstelling voor vormen van netwerksturing onder beleidsmakers. Dat impliceert een andere, faciliterende overheidsrol zodat wordt aangesloten bij maatschappelijke initiatieven.</p> <p>In ons Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 hechten we veel waarde aan sociale innovatie waarbij de nadere vormgeving van onze rol bij het adequaat ondersteunen van deze maatschappelijke processen de primaire aandacht heeft. De aangekondigde evaluatie moet daarin voorzien en is dus bedoeld om dergelijke maatschappelijke initiatieven beter van dienst te kunnen zijn.</p> <p>Duidelijkheid over de vormgeving van onze rol geeft geen onzekerheid, maar probeert die juist kleiner te maken.</p>	

				<p>Het interbestuurlijke programma DuurzaamDoor 2013-2016 is overigens geen exclusieve provinciale aangelegenheid.</p> <p>Voortzetten daarvan is onderwerp van evaluatie en gesprek op nationaal niveau, waarbij ook een grotere betrokkenheid van gemeenten aan de orde is.</p>	
29	Gemeente Veghel	29G	<p>Het is niet helder wat er precies van de gemeenten verwacht wordt t.a.v. de basis op orde water.</p>	<p>Wij verwachten van gemeenten inzet in het kader van lopende afspraken en programma's, zoals het Deltaprogramma en de Kaderrichtlijn Water (KRW). De gemeentelijke KRW-maatregelen zijn via de waterschappen afgesproken en opgenomen in de KRW-factsheets. Het nader vastleggen van deze maatregelen gebeurt niet in het PMWP maar is een eigen verantwoording van de gemeenten.</p>	
29	Gemeente Veghel	29H	<p>U stelt dat u zich blijft inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen. Hoe ondersteunt u gemeenten hierin? Veel gemeenten hebben de aanleg natte EVZ, onder voorwaarde van 100% provinciale subsidie, als KRW-maatregel opgenomen.</p>	<p>In 2016 zal een evaluatie naar het EVZ-beleid van 2011-2015 uitgevoerd worden. Daarin zullen onder andere ook de uitvoering door en ondersteuning aan gemeenten, het subsidiepercentage en de gedeelde verantwoordelijkheden onderzocht worden. Wij zullen ons beleid aanpassen als dat uit de evaluatie noodzakelijk blijkt.</p>	
29	Gemeente Veghel	29I	<p>U geeft aan om samen te werken met met name de B5 en de M7 gemeenten. Wij stellen</p>	<p>In de plantekst is opgenomen "Samen met de Brabantse gemeenten (in ieder geval de B5 en M7-</p>	

			dat zeer op prijs, maar adviseren u daarnaast ook zoveel mogelijk overige geïnteresseerde gemeenten te betrekken.	gemeenten) ..." . Het noemen van samenwerkingsverbanden B5 en M7 is zeker niet bedoeld om andere (samenwerkingsverbanden van) gemeenten uit te sluiten. Uiteraard zullen ook andere Brabantse gemeenten worden betrokken en uitgenodigd b.v. via het MOLO-overleg.	
29	Gemeente Veghel	29J	Wij missen een concrete provinciale ambitie en een stimuleringskader voor gemeentelijke activiteiten die overstromingen of ongevallen met gevaarlijke stoffen doen beperken	<p>Overstromingen: Dit afwegingskader is niet nodig voor regionale wateren gezien de lage frequentie en de beperkte gevolgen van een overstroming.</p> <p>Ongevallen met gevaarlijke stoffen: De ambitie ten aanzien van ongevallen met gevaarlijke stoffen is opgenomen in de nota 'Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen'. Het stimuleringskader wordt gevormd door de Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018. De middelen voor ondersteuning in de uitvoering van gemeentelijke activiteiten die ongevallen met gevaarlijke stoffen beperken gaan naar de omgevingsdiensten. De omgevingsdiensten stellen hiervoor een uitvoeringsprogramma op dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de gemeenten. De provincie voert de regie over het uitvoeringsprogramma en neemt daarbij het initiatief</p>	Alinea in paragraaf 4.3 als volgt aanpassen: De samenwerking binnen het programma Brabant Veiliger was zeer succesvol. Dit programma is sinds 2015 vervangen door Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018. Het nieuwe programma gaat bijdragen aan de modernisering van de omgevingsveiligheid. Omdat de organisatie en financiering anders is dan in het verleden, bestaat het risico dat de samenwerking met veiligheidspartners onder druk komt te staan: we vinden elkaar niet meer van nature in een samenwerkingsprogramma. We willen graag de aandacht voor externe veiligheid behouden en

				<p>om de samenwerking met de partners voort te zetten. Binnen deze samenwerking kunnen gemeenten sturing geven aan de invulling van het uitvoeringsprogramma Impuls Omgevingsveiligheid. Omdat de mogelijkheden binnen deze samenwerking onvoldoende bekend zijn en/of benut worden is de tekst in het PMWP hierop als volgt aangepast: Bij het vormgeven van deze hernieuwde samenwerking zal aandacht zijn voor een andere opvatting van rollen, adviestaken en het nemen van verantwoordelijkheid. In de uitvoeringsagenda zullen wij daar aandacht aan besteden. Wij nodigen onze partners uit om gezamenlijk de uitvoeringsagenda op te stellen.</p>	<p>nemen daarom het initiatief om de samenwerking voort te zetten. Hierbij kijken we ook naar de opvatting van rollen, adviestaken en verantwoordelijkheden van alle partners.</p>
29	Gemeente Veghel	29K	<p>Uw rol en ambitie t.a.v. groene groei is niet duidelijk. Als voorbeeld de passage "Misschien kunnen we ook aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project Schoon Water".</p>	<p>Meerdere sprekers geven aan verduidelijking te willen t.a.v. onze provinciale rol en ambitie. Zoals bij 5C al aangegeven is het PMWP is een strategische nota en verdere uitwerking vindt plaats in de Dynamische Uitvoeringsagenda. Hoewel wij al jaren streven naar duurzaamheid, is het onderwerp groene groei in ons milieu- en waterbeleid relatief nieuw. De gewenste richting is duidelijk, maar op voorhand is niet te zeggen welke acties in de toekomst nodig zijn. De weg er naar toe is dan ook een zoektocht die wij samen met onze partners</p>	<p>Vervangen zinnen "Wij sluiten daarbij aan bij de aanpak van Veldleeuwerik in de akkerbouw. Misschien kunnen we ook aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project Schoon Water" vervangen door: "Wij zoeken aansluiting bij de aanpak van Veldleeuwerik (in de akkerbouw). Ook bekijken we</p>

				<p>willen aangaan en - op een dynamisch wijze - uitwerken. In ons Bestuursakkoord Beweging in Brabant hebben wij aangegeven dat wij niet met dichtgetimmerde plannen willen werken, maar met een stip aan de horizon, die bij Brabanders energie losmaakt en innovatieve oplossingen uitlokt. De stip moet uitdagen, niet vastleggen. De zin die inspreker noemt, is inderdaad wel erg vrijblijvend. Het is onze bedoeling om waar mogelijk t.a.v. het onderwerp vitale bodem aan te haken bij de genoemde programma's. Deze zin passen we aan.</p>	<p>hoe we kunnen aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project "Schoon Water".</p>
29	Gemeente Veghel	29L	<p>Wij zijn van mening dat de leesbaarheid te wensen over laat. Geadviseerd wordt om stroomschema's o.i.d. te maken en een begrippenkaart en lijst met afkortingen toe te voegen.</p>	<p>Het PMWP is een kaderstellende nota en heeft dan ook een vrij hoog abstractieniveau. In dit plan worden hoofdlijnen gegeven. De gebruikte begrippen hebben hun gangbare betekenis en zijn niet bedoeld voor specifieke afbakening, vandaar dat wij geen begrippenlijst toevoegen. Wij zien ook geen onderdelen waarvoor een stroomschema behulpzaam zou kunnen zijn. Wel zullen wij een afkortingenlijst toevoegen en - ten behoeve van de leesbaarheid - de tussenkopjes nogmaals op onderlinge consistentie bezien.</p>	<p>Aanpassen kopjes en toevoegen lijst met afkortingen.</p>

Hoofdstuk 3 overzicht wijzigingen

Wijzigingen als gevolg inspraakreacties

* Tekst in hoofdstuk 1 vervangen door: "Het PMWP is niet bindend voor andere partijen dan de provincie zelf. Alleen voor een aantal aspecten van het oppervlakte- en grondwater, zoals vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water en de overige wateren (zie bijlage 3), is het PMWP wel rechtstreeks bindend voor waterschappen. Verder biedt het plan gemeenten en waterschappen een kader voor hun eigen beleid. Waterschappen moeten op grond van de Waterwet 'rekening houden' met dit plan. Ook geeft het PMWP ondernemers en burgers zicht op de provinciale koers.

* Toevoegen par. 2.3: • Wij brengen de duurzaamheidsaspecten van onze nieuwe grotere projecten en programma's bij aanvang in beeld brengen door een duurzaamheidsscan. In 2016 definiëren wij voor welke soort projecten en programma's dit zinvol is en op welke wijze een dergelijke duurzaamheidsscan uitgevoerd wordt.

* blz 12, 2e alinea: 'Daarnaast vinden we soms nieuwe milieuvreemde stoffen in grond- en oppervlaktewater waarvan wij vinden dat deze daar niet thuishoren, zoals medicijnresten, microplastics en nanodeeltjes'

* Klimaat (paragraaf 3.1): Toevoegen zin voor laatste zin alinea: Ook moeten we rekening houden met extremer weer zoals zwaardere regenbuien en droogte. En als slotzin: De klimaatproblematiek is een duidelijk voorbeeld van een ontwikkeling die alleen integraal aangepakt kan worden.

* In paragraaf 3.1 is de tekst aangepast onder het kopje verdroging: We hebben de afgelopen jaren in veel natuurgebieden maatregelen genomen om de verdroging tegen te gaan. De maatregelen dragen bij aan de meerdere doelen die voor veel natuurgebieden gelden (KRW, Natura2000/PAS). In een aantal natuurgebieden is verdroging echter nog altijd een probleem.

* Verdroging (paragraaf 3.1): De tweede zin van de eerste alinea onder '3. Verdroging' wordt: 'Naast verdroging in natuurgebieden hebben ook landbouwgebieden te maken met watertekorten. Hiervoor verwijzen we verder naar hoofdstuk 5 Groene groei.'

* Paragraaf 3.1 , passage onder luchtkwaliteit aanpassen: De uitstoot van ammoniak door veehouderijen en de uitstoot van stikstofoxides door verkeer en industrie leidt voor veel natuur tot een te hoge stikstofbelasting.

* Paragraaf 3.3 toegevoegd: In het kader van de PAS beoordelen we de stikstofdepositie op de Natura2000 gebieden door menselijke activiteiten die ammoniak en/of stikstofoxiden uitstoten.

* Gezonde stad (paragraaf 3.4): Samen met Brabantse gemeenten (...) en waterschappen

* In paragraaf 3.4 wordt na de zin 'We blijven ons inspannen om uiterlijk 2027 aan de verplichtingen van de Kaderrichtlijn Water te voldoen.' toegevoegd: "Gezien de omvang van de opgave, nemen we hierin een actieve en coördinerende rol"

* Bij paragraaf 3.4, tweede bullit, toevoegen de tekst: "We houden onze kennis actueel over de kwaliteitsontwikkeling van grond- en oppervlaktewater en eventuele bedreigingen hiervan. Zo kunnen we tijdig inspringen op nieuwe ontwikkelingen milieuvreemde stoffen, zoals medicijnresten en nanodeeltjes. In de landelijke werkgroep 'Aanpak opkomende Stoffen' gaan we ons buigen over de aanpak van de nieuwe stoffen."

* Paragraaf 4.1: De provincie heeft besloten in het overgrote deel van Brabant geen schaliegaswinning toe te staan, ook vanwege de risico's voor vervuiling van grondwater. Het rijk kan dit besluit overigens naast zich neerleggen, maar heeft besloten dat commerciële opsporing en winning van schaliegas niet aan de orde is in Nederland, in ieder geval tot eind 2020,

* Waterveiligheid (paragraaf 4.1): huidige tekst: 'Dat wil niet zeggen dat we achterover kunnen leunen. De verwachting is dat we als gevolg van de klimaatverandering hogere waterstanden moeten opvangen. De mogelijke gevolgen van overstromingen worden steeds groter, omdat het aantal inwoners en de economische waarden achter de rivierdijken toenemen. Om die reden heeft het rijk de wettelijke overstromingsnormen aangescherpt. Verder zijn er nieuwe technische inzichten op het gebied van dijkstabiliteit'. vervangen door : "Dat wil niet zeggen dat we achterover kunnen leunen. De verwachting is dat we als gevolg van de klimaatverandering hogere waterstanden moeten opvangen. De mogelijke gevolgen van overstromingen worden steeds groter, omdat het aantal inwoners en de economische waarden achter de rivierdijken toenemen. Om die reden heeft het rijk de wettelijke overstromingsnormen aangescherpt. Verder zijn er nieuwe technische inzichten op het gebied van dijkstabiliteit. Er komt dus het nodige af op Brabant".

* In paragraaf 4.3 is toegevoegd dat de waterschappen het onderhoud en beheer hebben van de primaire en regionale keringen.

* Alinea in paragraaf 4.3 als volgt aanpassen:

De samenwerking binnen het programma Brabant Veiliger was zeer succesvol. Dit programma is sinds 2015 vervangen door Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2018. Het nieuwe programma gaat bijdragen aan de modernisering van de omgevingsveiligheid. Omdat de organisatie en financiering anders is dan in het verleden, bestaat het risico dat de samenwerking met veiligheidspartners onder druk komt te staan: we vinden elkaar niet meer van nature in een samenwerkingsprogramma. We willen graag de aandacht voor externe veiligheid behouden en nemen daarom het initiatief om de samenwerking voort te zetten. Hierbij kijken we ook naar de opvatting van rollen, adviestaken en verantwoordelijkheden van alle partners.

* Alinea in paragraaf 4.4 als volgt aanpassen:

Wij voeren onze taken ten aanzien van externe veiligheid uit zoals staat in onze nota 'Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen'. Hiervoor volgen we geen apart spoor, maar maken het onderdeel van de uitvoeringsagenda van het PMWP. In deze agenda nemen we ook de taken op die voor de provincie volgen uit het nieuwe Programma Impuls Omgevingsveiligheid. Wij nodigen onze partners uit om te blijven samenwerken en gezamenlijk de uitvoeringsagenda op te stellen. Daarnaast voeren wij de regie over het Programma Impuls OmgevingsVeiligheid in Brabant.

* Agrofood: zin in par. 5.1 vervangen door "Mest kan nuttig worden gebruikt door het terugwinnen van nutriënten (fosfaat, nitraat) en het opwekken van energie."

* paragraaf 5.1 onder kopje water toegevoegd: De grondwaterstand is lokaal echter wel te laag om te voldoen aan de waterbehoeftes van natuurgebieden.

* Paragraaf 5.1: In de Provinciale milieuverordening staat een verbod op schaliegaswinning in het overgrote deel van Brabant.

* toevoegen 'open' voor bodemenergiesystemen (paragraaf 5.3 en Bijlage 1)

* In paragraaf 5.4 vervangen zinnen "Wij sluiten daarbij aan bij de aanpak van Veldleeuwerik in de akkerbouw. Misschien kunnen we ook aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project Schoon Water" vervangen door: " Wij zoeken

aansluiting bij de aanpak van Veldleeuwerik (in de akkerbouw). Ook bekijken we hoe we kunnen aanhaken bij programma's als Deltaplan Hoge Zandgronden, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het project Schoon Water".

* In paragraaf 5.4, ecosysteemdiensten bodem en ondergrond, is toegevoegd: Voor gesloten bodemenergiesystemen onderzoeken we samen met gemeenten en andere partners wat er nodig is om bij de toepassing van deze systemen de kans van negatieve effecten op de grondwaterkwaliteit te minimaliseren en kansen te benutten om de bodem te gebruiken voor duurzame energie.

* In paragraaf 5.4, ecosysteemdiensten water, is toegevoegd "en (3) dit niet leidt tot overexploitatie en verdroging van natuurgebieden. Om hier invulling aan te geven is een goed inzicht nodig in vraag en aanbod van grondwater. Om meer zicht te krijgen op de daadwerkelijke grondwateraanbod wil de provincie:

- inventariseren of huidige vergunde grondwaterhoeveelheid nog past bij de huidige grondwateraanbod;

- de toekomstige grondwateraanbod van de drinkwatersector en de industrie in beeld brengen voor de middellange (10 jaar) en lange termijn (40 jaar);

- onderzoeken wat de ecosysteemdienst 'grondwater' in Brabant kan bieden.

o Het benutten van niet-gebruikte vergunningruimte (de zogenaamde 'latente' vergunningruimte) ziet de provincie als mogelijkheid om de grondwateraanbod up-to-date te brengen en in balans te brengen met het aanbod. Mocht de totale jaarlijks onttrokken hoeveelheid grondwater de maximum van een totale onttrokken hoeveelheid van 250 miljoen m³ per jaar (onttrekking 2007 + ruim 10%) benaderen, dan is dat is aanleiding om het beleid te evalueren."

* In paragraaf 5.4, ecosysteemdiensten water, is toegevoegd "Om de kwaliteit van het diepe grondwater te beschermen

- wordt niet dieper gewonnen dan noodzakelijk voor het gebruiksdoel;

- stellen we een maximale onttrekkingsdiepte in voor drie geohydrologische regio's in Brabant. Wij willen meer flexibel omgaan met de maximale onttrekkingsdiepte van 80 meter. We doen dit in stappen:

1. We kijken daarbij of we eerst of we bij een maximale onttrekkingsdiepte onderscheid kunnen maken in de drie geohydrologische regio's in Brabant (West-Brabant, Centrale Slenk, Peelhorst). Tot die tijd hanteren we 80 meter in de gehele provincie Noord-Brabant zoals tot op heden gebruikelijk is.

2. We benutten vervolgens de periode tot de Omgevingsvisie om de ervaringen te evalueren. "

* De actie om de verdroging harder aan te pakken door afspraken te maken grondwateronttrekkers schrappen (paragraaf 5.4, ecosysteemdiensten water).

* Op plankaart 1 zijn de KRW-oppervlaktewaterlichamen toegevoegd.

* Plankaart 1: Aan de Grote Waterloop is binnen de natte natuurparel de functie waternatuur toegekend. De functie verweven voor de Run en de functie waternatuur voor de Buulder Aa zijn verlengd zodat dit overeenkomt met het KRW-oppervlaktewaterlichaam. Op plankaart 1 zijn lijnvormige Natura 2000gebieden toegevoegd. Het Eindhovens Kanaal is een droge evz en is van de kaart verwijderd.

* Plankaart 1: Aan het Zuiderafwateringskanaal is binnen de natte natuurparel de functie verweven toegekend. De functie waternatuur voor de bovenloopjes van de Rietkreek is verlengd zodat dit overeenkomt met het KRW-oppervlaktewaterlichaam.

* Op plankaart 1 is de Bremer toegevoegd als natte evz.

* Plankaart 1: De ligging van diverse evz's is aangepast op plankaart 1. De functies van de Biezenloop, Kaweische Loop en benedenloop Kleine Aa zijn aangepast zodat dit overeenkomt met het KRW-oppervlaktewaterlichaam.

* Op plankaart 3 is de functie scheepvaart aangepast.

* Lange termijn reservering is opgenomen op plankaart 3.

* Tabel 2 in Bijlage 3 van het PMWP is aangepast.

* Aanpassen kopjes en toevoegen lijst met afkortingen (Bijlage 5).

Ambtshalve wijzigingen

* In hoofdstuk 1 is toegevoegd "Bedrijfsprocessen zijn energiezuinig" en "(Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood)".

* In paragraaf 2.3 is "• We nodigen gemeenten, waterschappen en andere partijen zoals de landbouwsector uit om samen met ons een klimaatagenda op te stellen. Daarmee kunnen we beter samenwerken en kennis uitwisselen. De uitvoeringsplannen hebben deze agenda als basis." vervangen door "• Wij nodigen de Brabantse partners (gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties) uit om een gezamenlijke klimaatagenda voor Brabant op te stellen. Wij hebben daarbij de rol van kennismakelaar en verbinder (integratie van projecten en uitrol van goede voorbeelden). Doel van de klimaatagenda is om concrete uitdagingen en acties te formuleren en kennisdeling en samenwerking in de regio te versterken. In de klimaatagenda leggen we gezamenlijk ambities en maatregelen vast. Op voorhand is dus geen uitspraak te doen over de uiteindelijke reikwijdte en diepgang van deze actie. De samenwerking en kennisdeling vinden plaats in het Brabantse klimaatnetwerk 'Cool Brabant', dat open staat voor alle partijen die actief zijn binnen dan wel belang hebben bij klimaatadaptatie en mitigatie. Een voorbeeld van een agendapunt is een gezamenlijk informatieportaal (gebaseerd op landelijk portaal van Ruimtelijke Adaptatie)."

* In paragraaf 2.3 is "Vooral menselijk gedrag rond voedselkeuze heeft onze aandacht." vervangen door "Menselijk gedrag rond voedselkeuze heeft onze aandacht, en ook gedrag rondom energie en woningisolatie."

* In paragraaf 3.1 is "Het gaat goed met de overschrijding van fijnstof en stikstofdioxide langs wegen, die komt minder voor. We hebben de doelstelling op het gebied van fijnstof gehaald." vervangen door "Wel komen overschrijdingen van fijnstof en stikstofdioxide langs wegen steeds minder voor. Daar hebben we de doelstelling op het gebied van fijnstof gehaald."

* Toegevoegd aan paragraaf 3.1 (waar staan we nu?) onder luchtkwaliteit: "In zes Brabantse gemeenten vindt nog een overschrijding plaats van de fijnstofnormen door veehouderijen." Ook de de actie in paragraaf 3.4 is aangepast: Binnen het Nationaal en het Brabants Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit werken wij aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Voor fijnstof richt zich dit *op het wegnemen van de overschrijdingen bij veehouderijen in de zes gemeenten waar dit nog optreedt.*

* In paragraaf 3.4 is "o We ondersteunen gemeenten in de zogeheten urgentiegebieden om de overlast door de veehouderij aan te pakken. Daarbij zetten we het urgentieteam in." vervangen door "o We ondersteunen gemeenten om de overlast door de veehouderij aan te pakken. In de beginfase ondersteunt een gezamenlijk urgentieteam van provincie, gemeenten, ZLTO en BMF hen daarbij.

Daarna verwachten wij dat de regio's het zelf oppakken en daarbij gebruik maken van de opgebouwde kennis en expertise." Ook de tekst in paragraaf 5.4 is hierop aangepast.

* De tekst in paragraaf 5.1 circulaire economie en biobased economy is als volgt aangepast: "De provincie doet in het kader van de Kennis en Onderzoeksagenda 2015 onderzoek naar de circulaire economie. In een circulaire economie zijn afvalstoffen een bron voor grondstoffen en worden ketens gesloten. We hebben een provinciale visie op de circulaire economie nodig. Dat blijkt uit reacties van kennisinstellingen en hoger onderwijs. Hoe circulair willen we zijn en waarin? Daarnaast is inzicht nodig in de huidige stand van de circulaire economie in Brabant en in hoe we het Europese beleid hiervoor kunnen gebruiken. Koploperprojecten, waarin we leren door doen, zijn nodig om dit traject te ondersteunen."

* De tekst in paragraaf 5.4 Transitie groene groei: circulaire economie en biobased economy is als volgt aangepast: "De komende jaren geven wij onze rol in de transitie naar een duurzame, circulaire economie en biobased economy verder vorm. Wij gebruiken hiervoor de resultaten van het onderzoek uit de Kennis- en Onderzoeksagenda 2015. We nodigen partijen uit om met koploperprojecten te komen, zodat kennisontwikkeling via de praktijk ondersteund wordt: voorbeelden waar materiaalketens lokaal en regionaal gesloten worden. Of waar een bedrijvigheid komt die helpt om ketens op hoger niveau te sluiten. Wij brengen belemmeringen in beeld en helpen mee om een oplossing te vinden.

- Wij doen een beroep op onze partners om met initiatieven te komen voor het terugwinnen en hergebruiken van waardevolle stoffen, zoals mineralen, op het gebied van biomassa, mest en andere relevante stromen. Hierbij ligt ook een taak voor de gemeenten bij gescheiden inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Wij stimuleren dergelijke initiatieven als integraal onderdeel van de transitie groene groei. Een gezamenlijke Brabantbrede kennis- en innovatieagenda kan de transitie ondersteunen.

- Naast onze acties uit de Energieagenda, geven wij binnen biobased economy ook aandacht aan het sluiten van kringlopen. Binnen de Triple helix (samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers) werken we aan groene grondstoffen, groene bouwstenen en een groene procesindustrie. Door gebruik van biomassa als grondstof ontstaat een kortcyclische levensloop van hernieuwbare en duurzame grondstoffen. Afhankelijk van de functionele eisen die gelden voor het eindproduct, is een deel van deze biobased producten biodegradeerbaar. Op deze manier keert, redenerend vanuit kringlopen, biomassa weer terug in de bodem en is weer beschikbaar voor normale fysieke processen. Daardoor ontstaat een sluitende kringloop. Naast de productie van groene grondstoffen en bouwstenen kijken we ook naar de energie die nodig is om deze producten te maken. Via energiebesparing in de procesindustrie kunnen kringlopen sluiten. Maar ook door vraag en aanbod slim te koppelen (warmte en reststromen)".

* De tekst in paragraaf 5.4 Transitie groene groei: agrofood is als volgt aangepast: "Als dat nodig is, communiceert het gezamenlijk urgentieteam van provincie, gemeenten, ZLTO en BMF met omwonenden over de gevolgen van mestverwerking voor hen, bijvoorbeeld geur of veiligheidsrisico's."

* De tekst in paragraaf 5.4 Transitie groene groei: energie is als volgt aangepast: "We bezien hoe we bijvoorbeeld de participatiemogelijkheden van burgers kunnen vergroten."

* Bijlage 1, wettelijke taken, is in zijn geheel aangevuld en geactualiseerd.

* Aan Bijlage 2, waterhuishoudkundige functies, is een toelichting op de overige kaart aanduidingen toegevoegd.

* Er zijn taalkundige verbeteringen en technisch-inhoudelijke correcties doorgevoerd.

Samenvatting plan-MER, advies Commissie-m.e.r. en consequenties plantekst

De milieueffecten van de voorgenomen beleidswijzigingen in het PMWP zijn beschreven in een planmilieueffectrapport (planMER). Het PMWP is een abstract plan en bestaat vooral uit intenties, procesafspraken, agendering, onderzoek en monitoring. Concrete milieueffecten hiervan zijn daardoor deels lastig in te schatten. Uit het MER blijkt, ondanks deze beperking, dat op hoofdlijnen de effecten veelal positief zijn. Voor sommige milieucomponenten zijn de effecten neutraal en soms licht negatief.

De effecten van meer concreet kaderstellende uitspraken in het PMWP zijn in het MER-traject gedetailleerder bekeken. Het PMWP biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid om vergunningruimte voor grondwaterwinning opnieuw te verdelen en de optie om de onttrekkingsdiepte voor grondwaterwinning te flexibiliseren. Deze twee concreet kaderstellende uitspraken die de provincie in het PMWP doet kunnen leiden tot effecten op het grondwater en de natuur. Er doen zich kansen voor op herstel van de hydrologische situatie rond grondwaterwinningen die niet verder toenemen naar mogelijke vergunde ruimte, en - vooral in West-Brabant - door de flexibilisering van de winningsdiepte van grondwater. Dit brengt mogelijk ook positieve effecten met zich mee voor natuur. De mogelijk te realiseren nieuwe grondwaterwinningen kunnen daarentegen wellicht tegenovergestelde effecten veroorzaken. Ze passen binnen het doel van de provincie om een duurzaam, gezonde en veilige leefomgeving in Brabant te realiseren. De provincie draagt hieraan natuurlijk ook bij door haar wettelijke taken uit te (blijven) voeren. Daarnaast zijn er kansen op verdere invulling van de ambities door de initiatieven die door andere overheden en maatschappelijke partners nemen, onder andere in samenwerking met de provincie. Deze initiatieven worden in de uitvoeringsagenda meer gedetailleerd beschreven.

Het planMER heeft met het ontwerp-PMWP ter inzage gelegen. Hierop zijn zienswijzen ingediend die op 1 uitzondering na geen betrekking hadden op het MER. De commissie-m.e.r. heeft in dezelfde periode het MER getoetst. De commissie was van oordeel dat het MER op enkele onderdelen onvoldoende gedetailleerde informatie bevat voor adequate besluitvorming. Ook dienen mogelijke effecten op Natura2000 gebieden uitgesloten te worden. Om deze reden is het MER op deze twee punten aangevuld. De Commissie-m.e.r. oordeelde vervolgens dat met deze aanvulling er voldoende essentiële informatie beschikbaar was om het milieubelang te kunnen meewegen in de besluitvorming over het PMWP.

Gegarandeerd wordt daarbij dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling van de Natura2000 gebieden binnen en buiten Brabant worden uitgesloten. Omdat op basis van het effectonderzoek risico's op significant negatieve effecten op Nederlandse en Belgische N2000 gebieden zijn geïdentificeerd, is in het MER een Passende Beoordeling uitgevoerd op een hoog strategisch niveau. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de beleidsuitspraken in dit PMWP niet leiden tot significant negatieve effecten op Natura 2000 gebieden. Er is hierdoor ook geen sprake van cumulatie met de effecten van andere concreet kaderstellende uitspraken op Natura 2000 gebieden.

Bij vervolgbesluiten, bijvoorbeeld over grondwaterwinningen, kunnen zich mogelijk wel risico's voordoen op specifieke gebieden. Hiertoe is in het kader van de Passende Beoordeling onderzocht welke risico's zich in het vervolg kunnen voordoen, en welke mogelijkheden er bestaan om deze risico's te mitigeren of volledig weg te nemen. Geconcludeerd is dat dergelijke mogelijkheden voor optimalisatie en mitigatie beschikbaar zijn om risico's bij vervolgbesluiten te mitigeren of weg te nemen. Ten behoeve van de nadere, meer concrete besluitvorming in het vervolg dienen de risico's voor Natura 2000 gebieden nader te worden onderzocht. Indien bijvoorbeeld geen effectieve mitigerende maatregelen kunnen worden ingezet voor een specifiek gebied, moet op dat moment een ADC toets worden doorlopen, of te worden afgezien van die specifieke locatie. Hierbij dienen de

risico's volledig weggenomen te worden. Dit uitgangspunt wordt vastgelegd in het PMWP zodat dit in de uitwerking van het beleid geborgd is en bij voorwaarden voor vergunningverlening over concrete initiatieven voor grondwaterwinning stringent kan worden toegepast.

In paragraaf 5.4 is bij Ecosysteemdiensten: water toegevoegd:

- o Bij de verdere uitwerking van het grondwaterbeleid zorgen we er voor dat significant negatieve effecten op Natura 2000 gebieden worden uitgesloten. In de vergunningverlening zal dit stringent worden toegepast.

Bijlage 1

Overzicht ingekomen inspraakreacties ontwerp-PMWP, plan-MER en KRW-factsheets

1. Arsani Consultancy
2. Gemeente Goirle
3. De heer C.C.J. van Puijenbroek te Diessen
4. Gemeente Zundert
5. Gemeente Bernheze
6. Gemeente Tilburg
7. Gemeente Heusden
8. De heer A.M.P.J. Hendriks en mevrouw P. Keijzer te Gassel
9. Brabant Water
10. Waterschap De Dommel
11. Bodemenergie nl
12. ZLTO
13. Vereniging Industriewater
14. De heer W.P. van Breugel en mevrouw J.M.M. Jaspers te Gassel
15. J. van Cranenbroek melkveehouderij te Budel
16. Mevrouw J. Zevenhek te Waalre
17. RIWA-Maas
18. Vlaamse overheid, departement LNE, dienst Mer
19. Waterschap Brabantse Delta
20. De heer R.S. Luhrman te Klundert
21. Waterschap Aa en Maas
22. Brabantse Milieufederatie mede namens Brabants Landschap en Natuurmonumenten
23. Nederlandse Melkveehouders Vakbond
24. BrabantAdvies i.o.
25. De heer W. van den Brand te Bern
26. De heer J. van den Brand te Bern
27. Gemeente Etten-Leur
28. Waterschap Rivierenland
29. Gemeente Veghel

KRW-factsheets

1. Brabant Water
2. Stille Maatschap J.W.M. van Gerven en P.J.C. van Diepenbeek